ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 1471

10 динара

7.3.1980. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLI

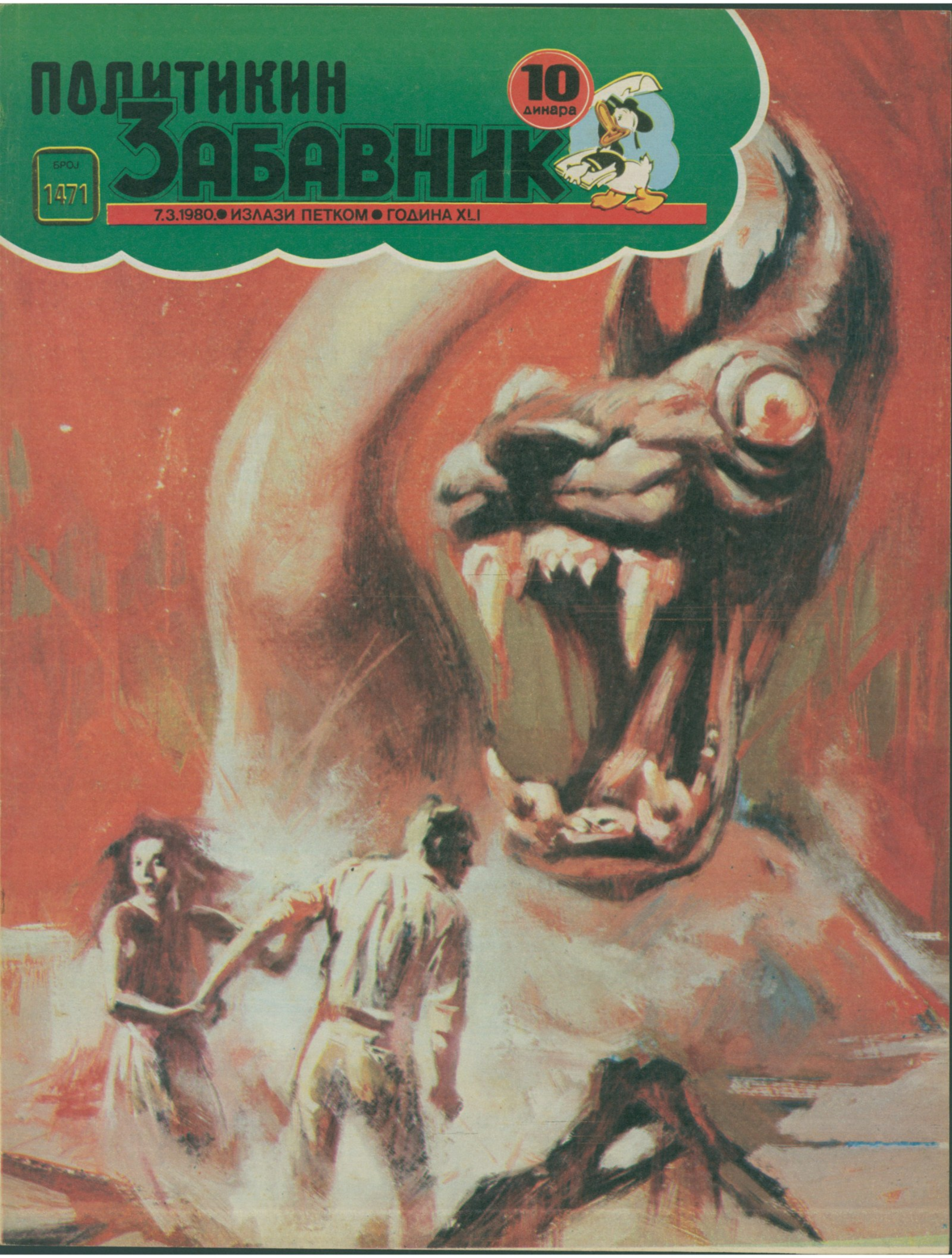

Ripley

Веровали или не!

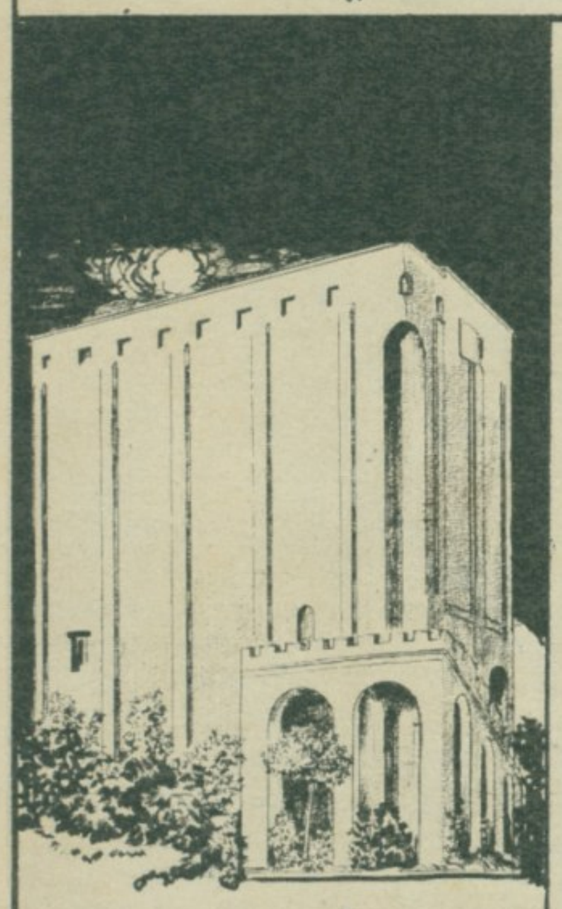

ЗАМАК ДЕ ПОНОВИХ

ИЗ ПОНСА (ФРАНЦУСКА), ЧИЈИ ВЛАСНИЦИ ИЗДАВАЛИ СУ 500 ГОДИНА ЗА САМО ЈЕДНУ ЈЕГУЉУ ГОДИШЊЕ.

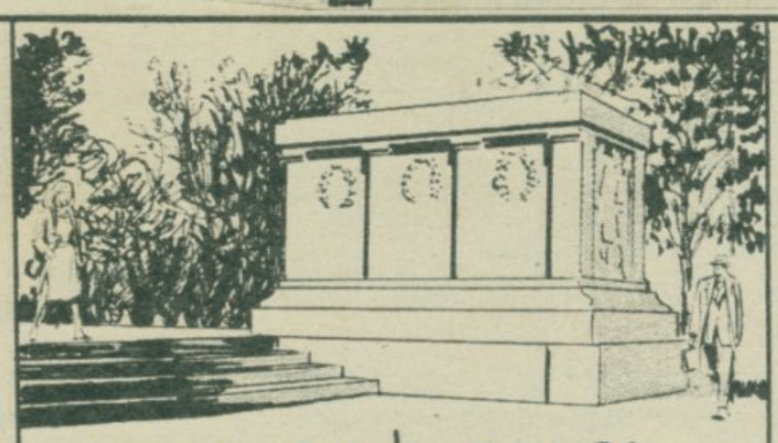

НАЈВЕЋИ БЛОК МРАМОРА

НАЛАЗИ СЕ НА ГРОБУ НЕЗНАНОГ ЈУНАКА У АРЛИНГТОНУ (ВИРЏИНИЈА), ТЕЖАК ЈЕ ПЕДЕСЕТ ТОНА.

ЈЕДНА ВРСТА АУСТРАЛИЈСКОГ ВЕЛИКОГ ПАЦОВА

ИМА ПРЕДЊЕ НОГЕ ТАЊЕ ОД ОЛОВКЕ.

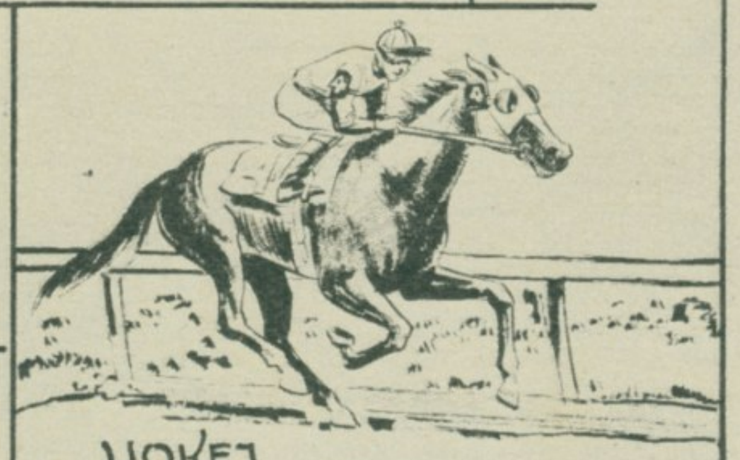

ЏОКЕЈ РОН ФРЕНКЛИН

ЈАХАО ЈЕ НА КОБИЛИ ПАТИ, 4. ФЕБРУАРА. ОНА ЈЕ БИЛА СТАРА ЧЕТИРИ ГОДИНЕ, ИМАЛА ЈЕ БРОЈ ЧЕТИРИ У ЧЕТВРТОЈ ТРЦИ У БОУВИЈУ И НОСИЛА ЈЕ ТЕРЕТ ОД 104 ФУНТЕ (47 кг).

ПРОЖДРЉИВАЦ ИЗ СТАРОГ РИМА ПО ИМЕНУ АПИЦИУС

ТРОШИО ЈЕ ОГРОМНЕ СВОТЕ ЗА НАБАВКУ ХРАНЕ. КАД МУ ЈЕ ПОНЕСТАЛО НОВЦА, УБИО СЕ ИЗ СТРАХА ДА ЋЕ УМРЕТИ ОД ГЛАДИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● израчунато је да Јапанци годишње поједу преко 175 хиљада тона китовог меса.

● многи власници телефона сматрају да је ова справа постала опасна јер нарушава лични мир. Због тога 30% телефонских претплатника у Вашингтону и 40% у Лос Анђелесу уплаћује одређену суму новца годишње да се њихова имена и бројеви телефона не би штампали у телефонским именицима.

● препелице имају навику да на тлу образују круг са репом окренутим ка центру. Када им запрети опасност од неке грабљивице, птице као по команди полећу у свим правцима и тако збуњују непријатеља.

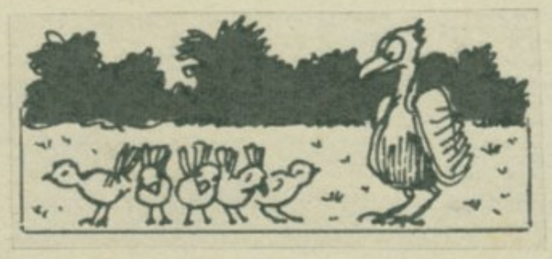

● најдужи воз на свету је онај који саобраћа између Њу Делхија и Мадраса. Дугачак је преко четири стотине метара и при смањеној брзини потребно је неколико минута да цела композиција прође кроз железничку станицу.

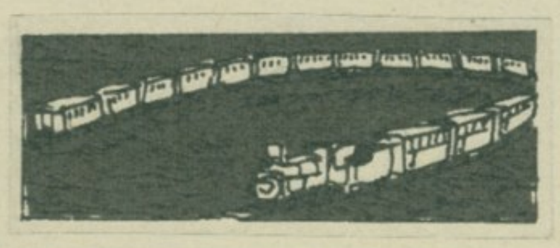

● приликом ископавања Помпеје пронађена је и нека врста машине за пеглање која се састоји од једног стола и пресе којом се „пеглало" пресавијено рубље.

● неке врсте бактерија могу да се одрже и на температури нижој од минус 250°C.

● ватрогасци италијанског града Кортине недавно су морали да употребе своје шмркове како би становнике једног оближњег села спасли од праве најезде пчела које су саградиле своје кошнице на крововима кућа.

● Рејчел Бореден из Филаделфије (САД) измислила је нови начин за растерећење оних који су претерано нервозни. Потребно је само да позову одређени број телефона и у њихов стан убрзо долази човек са неколико торти. За суму од 25 долара он ће пристати да му их нервозни клијент све баци у лице.

● чоколада је у Европу донесена из Америке. Године 1520 шпански освајачи послали су је из Мексика. Убрзо, чоколада почиње да се производи у Шпанији, 1606 и у Италији, а касније и у осталим европским земљама. Према неким мишљењима име потиче од речи »choko« која је на језику Маја значила какао и »latl«, вода.

ТИГАР ЗОВЕ ПАСТУ

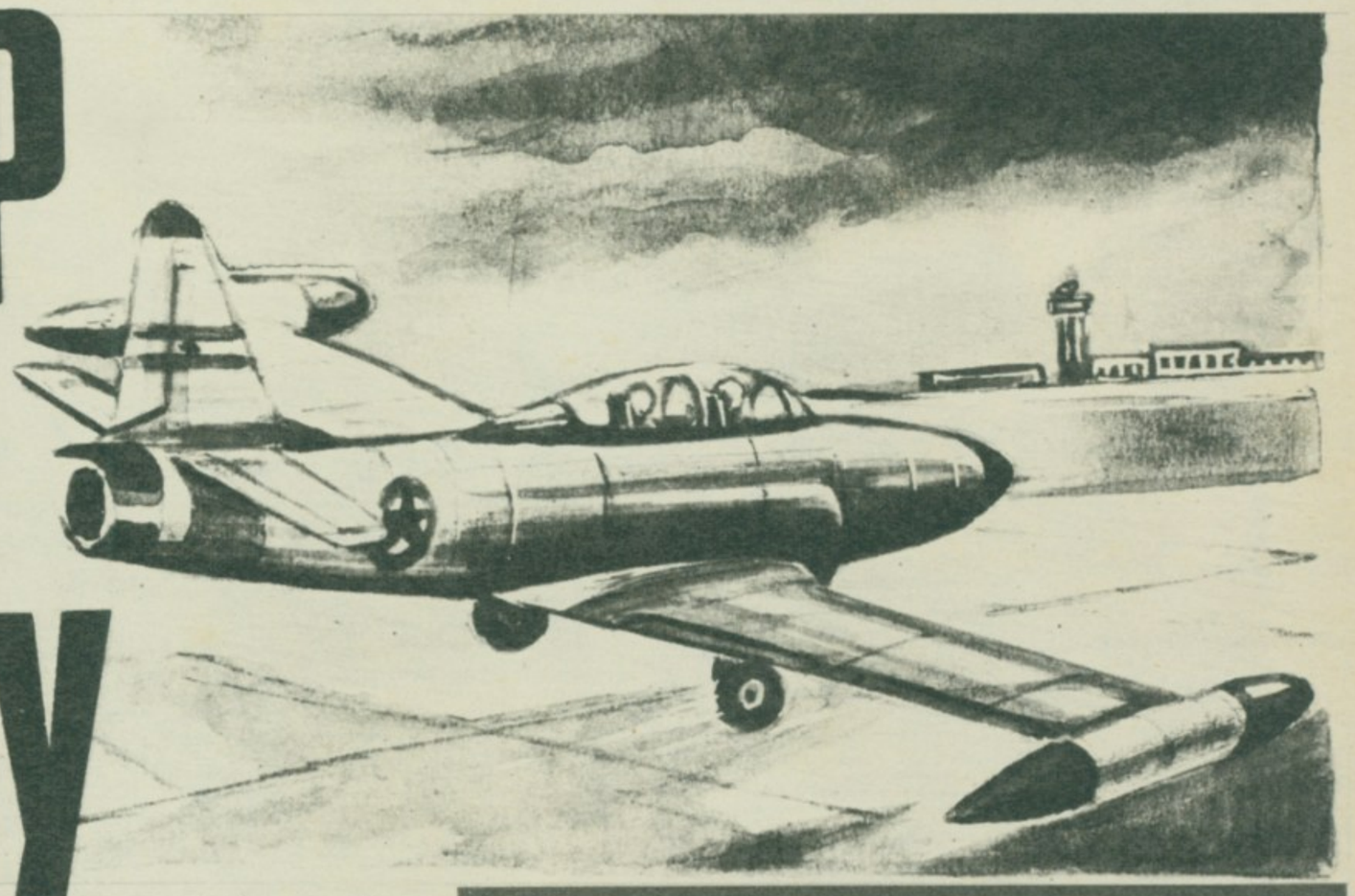

Високо изнад сумаглице кроз коју се назирала пучина млазњак је грабио напред. Изненада, мотор је престао да ради.

Душан Вукобрат, на небу као на земљи.

Седећи у аутобусу који је превозио војно особље на аеродром у Задру, поручник и наставник летења Душан Вукобрат повремено је бацао поглед на небо. Лепо време чинило га је задовољним Пред њим је био напоран дан — летење са питомцем Ваздухопловне војне академије. По распореду додељен му је Андрија Дујић, висок, плав момак добричина нека из Лике. Претходног дана на часу командир одељења саопштио је марш-руту: Биоград — острво Вис — Бугојно — Бенковац — Задар. Укупно око 45 минута у ваздуху.

Питомци су волели Вукобрата и радо летели с њим. Његова прибраност, умешност у вођењу летелице и сигурност — импоновали су. Поручник је био млад, тек је напунио двадесет пет година. У браку — три месеца.

У девет пре подне сви летачки „парови" нашли су се у сали за извршне припреме. Командир ескадриле утврдио је радне задатке питомаца, а метеоролог пука изнео метеоролошке податке. Процедура изласка на писту и рапорт механичара о исправности авиона обављени су по пропису.

Био је 30. мај 1974. Време — десет часова.

ЗАПУШТАЊЕ НИЈЕ УСПЕЛО

Дујић и Вукобрат заузели су места за командама „галеба". Напред је сео питомац, позади наставник. Команде су биле двоструке: уколико питомац погреши, грешку ће исправити наставник.

Вукобрат је држао „галеба" за веома добар школски авион. Био је то двосед, дело руку наших конструктора, са мотором од 1.135 kg потиска и максималном брзином од 756 km на час.

Чинило се да су наставник и питомац стигли до Биограда у трену. Затим су окренули према Вису. Брзина је била релативно мала за млазњак — око 400 km/h. Све време одржавана је радио-веза са матичним аеродромом.

Изненада, поручник Вукобрат се трже: брујање мотора није се више чуло. Истог часа до њега је допрло и упозорење питомца Дујића. Муњевито је спустио поглед на инструменте — све казаљке „пале" су на нулу!

— Ласто, овде Тигар... Ласто, јави се... мотор је стао, покушаћу да га запустим!

Одговор није стигао. Опет порука и опет тајац! Вукобрат се лецнуо. Секунди су истицали. Размишљање о разлогу прекида везе само је могло да однесе драгоцено време. Ваљало је реаговати, брзо радити. Запуштање, како се у жаргону пилота назива активирање мотора у оваквој прилици, није успело! Ни друго, ни треће! Једноставно, мотор је био „глув".

Пропис је дозвољавао поручнику да напусти авион, поготову што је с њим био питомац чији живот није смео да ризикује. Притиском на дугме биће катапултирани и уз помоћ падобрана спасени, то је било у реду. Али, авион... Он је скуп, веома скуп.

ДРАМА У ВАЗДУХУ

Младог поручника није обузела паника, напротив. Наслушао се он од старијих, искуснијих пилота многих животних прича, а и сам је иза себе имао доста часова летења. На небу се увек осећао као на земљи, али сад је било нешто друго. Због тежине летелица је већ оборила кљун. Палицом је исправио. Међутим, то је само тренутно деловало.

Било је јасно да ће услед Земљине гравитације авион прво почети да пропада, а потом да се сунovраћује. Вукобрат је наредио питомцу да се припреми за искакање. Он сам то није хтео да учини. Остајем да спасем авион, па макар погинуо, одлучио је и од те намере нико га није могао одвратити.

Могућност да поручник учини што је наумио била је танка, више теоретска. Наиме, са престанком рада мотора авионом се могло управљати као једрилицом, али маневрисати толиком тежином и погодити писту најближег сплитског цивилног аеродрома по правцу и још се спустити баш на њу представљало је чист хазард и пусту наду. Вукобрат је решио да покуша. Другог избора није имао.

Млазњак је већ почео да губи висину. На Вукобрату је сада било да оком као прецизним компјутером одмери угао путање понирања према сплитском аеродрому. Знао је: ако угао буде већи — удариће у Трогир, смањи ли га — прелетеће писту и разбити се о стење! Зној га је облио. Ломила га је и недоумица да ли да нареди питомцу да искаче, или га задржи до 100 метара висине, последњој која омогућава безбедно катапултирање. Закључио је да ће на тој висини коначно знати да ли је успео или није, односно да ли има потребе за искакањем питомца.

Млазњак је мирно јездио кроз ваздух и убрзо се нашао изнад Трогира. Неочекивано, огласио се војни аеродром у Задру. Поручнику је заиграло срце због успостављене радио-везе. Контролор лета на сплитском аеродрому чуо је разговор између Вукобрата и његове базе и све схватио. Алармирани су ватрогасци и хитна помоћ, а цивилни авиони сместа уклоњени у страну. Путницима није било јасно шта се догађа. Збуњено су посматрали изненадну ужурбаност особља, дозивање, трчање.. Контролор је обавестио храброг поручника да је писта ослобођена и пожелео му срећу.

— **Што је било — било је, што ће бити — биће!** хладнокрвно му је узвратио Вукобрат.

ОКОМ КАО КОМПЈУТЕРОМ

Надам се да нисам погрешио у прорачуну, непрестано је струјало поручнику кроз главу. Чини ми се да ме је око до сада верно служило, само да ме сада не изневери. Угледао је писту. Понирао је тачно по њеном правцу. Просто није могао да поверује да је довео летелицу у готово идеалну позицију. Али, најтеже, спустити се на почетак или бар на средину писте, тек је предстојало. Додирне ли је при крају — готови су, и он и питомац кога је задржао у авиону: заустављни пут авиона није био кратак, а иза писте се налазио каменит терен.

Питомац Дујић га је задивио својим прибраним држањем. Наложио му је да одбаци тип-танкове, помоћне резервоаре горива на крајевима крила, како би лакше слетели. Авај! Леви танк није „отпао". Равнотежа се пореметила. А онда последњи ударац — ни стајни трап није могао да се извуче!

Вукобрат се пресекао. Зар сада да се трап заглави, сада када је најпотребнији? Времена за искакање питомца Дујића више није било. Једрилица-млазњак секла је ваздух. Још 250 метара удаљености од тла ... 100 ... 50! Почетак писте промакао је испод наставника и његовог ученика. Ипак, трбух авиона запарао је писту на време. Безброј варница насталих од трења метала о бетон пиштало је на све стране праћено ужасним пиштањем, цвиљењем, стругањем. Млазњак се занео, али се зауставио на крају писте. Брзина којом се кретао када је додирнуо тле износила је готово 200 км/h!

Душан Вукобрат је данас капетан I класе. На служби је у Београду. Због држања за време лета са питомцем Дујићем добио је плакету „Подвиг војника 1974", а од команданта РВ и ПВО Енвера Ћемаловића — златни сат.

М. Тодоровић

НАПАСТ ЗВАН

ЦРКВЕ БРВНАРЕ

Текст: **О. Вукадиновић**
Снимци: **Д. Јовановић**

Склоњена негде украј пута, препуштена свом једином старатељу — времену — тек покоја дрвена лепотица, црква-брвнара, приведе крају друго столеће живота. Обично је сатру незасити црви, јаки ветрови и јесење кише. Зато их је тако мало. Грађене самоуким рукама, често сличне обичним дрвеним кућама за становање, а ипак препознатљиве, цркве-брвнаре припадају посебном архитектонском стилу — народном. То што стрми, издужени кров понекад подсећа на готски ствар је не намере већ — случаја. И то пуког. Њен градитељ, маштовити сељак, вичан тесању и дељању, о стиловима ништа није знао.

Основни елементи дрвених здања скромне архитектуре, али не и скромног уметничког домета, су једноставни, ниски зидови и пространи кровови са стрехом. Цркве-брвнаре су у највећем броју случаја имале темеље од ломљеног камена наслаганог један на други по површини земље да би је изравнали и зидове мало издигли. Постојале су, наравно, и цркве са укопаним темељима.

Настанак дрвених богомоља везује се за крај 9. века. И иначе не нарочито велике, тада су биле тако мале да је народ за време богослужења стајао напољу. Ти хришћански храмови подизани су обично на истакнутим заравнима на којима су се пре њих налазила светишта посвећена паганским боговима. Много касније, у већ поодмаклом средњем веку, цркве-брвнаре подизане су на склонитијим местима, дубоко у шумама. Разлог су били — Турци. Османлије су нерадо гледале на богомоље раје па је и то један од разлога скромне архитектуре. Свој процват дрвене цркве доживеле су почетком 19. века.

КНЕГИЊИ ЗА ЉУБАВ — У сенци старог дрвећа, недалеко од Старог Села код Велике Плане, подигао је године 1818. војвода Вујица Вулићевић цркву. Кажу, по наговору кнегиње Милице, а на месту где се сусрео са кумом Карађорђем, само неколико часова пре него што ће бити спроведено у дело мучко убиство устаничког вође које је организовао. Црква коју је народ назвао Покајница спада у ред већих и значајнијих дрвених храмова, захваљујући пре свега детаљима рађеним у дрвету и кованом гвожђу и оним исликаним на дасци.

НЕ САМО БОГОМОЉЕ — Цркве-брвнаре нису служиле искључиво за богослужење већ и као место за састанке. У турска времена под њиховим тремовима ковале су се завере против угњетача, припремале буне, брижљиво неговао слободарски дух. Једна од таквих је и брвнара на сеоском гробљу у Орашју код Обреновца пред којом је певао слепи гуслар Филип Вишњић.

А ЦРВИ

НА ЛАСТИН РЕП — На дрвеној цркви у селу Прањани код Чачка белом бојом уписана је година 1827, па се она и узима као година градње. Храстове табле овог здања ниског свода везане су на „ластин реп" и њихова дебљина износи око 9 см. Прозори су веома мали тако да подсећају на пушкарнице: њихове димензије су 5 са 11 и 12 са 23 сантиметра!

ПАЖЊЕ ВРЕДНИ ДЕТАЉИ — Оно што је најлепше на цркви коју је током 1972. и 1973. године обновио Завод за заштиту споменика из Чачка то су детаљи. Посебном лепотом истичу се врата у луку са резаним и бојевим биљним и геометријским детаљима и крстићима и розетама у квадрима, у оквирима од профилисаних дашчица. Не мање леп је и иконостас за који се сматра да је израђен у 18. веку и да је у ову цркву пренесен из неке друге.

ИЗ КАРАЂОРЂЕВИХ ВРЕМЕНА — Брвнара у Сечој Реци, селу поред Косјерића, подигнута је вероватно 1812. године, мада један запис митрополита Михаила указује да је постојала три године раније. Без обзира на тачну годину њеног настанка, сигурно је да је подигнута у Карађорђева времена. Сигурно је и још нешто: ова црква представља најуспелији споменик те врсте почетком 19. века. Необично је складна и мада спада у брвнаре средње величине, у њој су своје „место" нашли и трем, женска црква, мушка црква и хор, а онда, наравно, и олтарски простор. Иако стреха није довољно развијена, кров има витку силуету.

ТУРСКИ НАТПИС НА ТАВАНИЦИ! — По предању, црква у Рачи крагујевачкој саграђена је 1727. године. Њега „поткрепљује" и — турски натпис на таваници. И заиста, на шашовцима који покривају таваницу постоји избледели запис, али стручњаци не сматрају да су они тако стари. Исто тако не мисле ни да је брвнара стара два и по века. По њима, црква је изграђена 1827. године. Та година је уосталом и урезана на брвнари. Самим тим искључено је и веровање да је баш у њој крштен вожд Карађорђе, како казује предање.

Глас из чаробне шуме

НА ГРУБОМ КОМАДУ КОЖЕ ИСПИСАНО ЈЕ: »ОВИМ СЕ ПОТВРЂУЈЕ ДА ЈЕ НОСИЛАЦ ОВОГ ДОКУМЕНТА ЛЕГАЛНО И ИСПРАВНО ПРЕШАО АРКТИЧКИ КРУГ И УШАО У ЦАРСТВО КРАЉА АРКТИКА, ПОДВРГАВАЈУЋИ СЕ ЗАШТИТИ ПОНОЋНОГ СУНЦА ОД ПОЛАРНИХ МЕДВЕДА, АРКТИЧКИХ СИРЕНА ИЛИ БИЛО КОЈИХ ДРУГИХ ОПАСНОСТИ НА КОЈЕ БИ МОГАО НАИЋИ У ОВОМ ЛЕДЕНОМ ЦАРСТВУ СЕВЕРА«

Окупљени у учионици око ситне, смеђокосе девојчице и пажљиво слушајући сваку њену реч о чаробној шуми са сребрним листовима и јеленима рогова од сувога злата, ученици нису приметили да је у просторију ушла врло строга учитељица и тихо им се прикрала.

Кад су је приметили, већ је било касно:

— Ти, Гроздана, у ћошак, а остали на своја места — гласно је изрекла казну.

То је, уједно, била прва „критика“ Гроздани Олујић, нашој савременој књижевници, добитници награде „Политикин забавник“ за збирку бајки „Седефна ружа“. А тада, када је оптужена да лаже она је „из главе“ другарицама и друговима причала своје бајке. И ма како чудно звучало, бајке су често и те како истините. Истина необичан, али стваран доказ за то су и „Седефне бајке“ које су, уз песме Енеса Кишевића „Мачак у траперицама, проглашене за најбољу прошлогодишњу књигу намењену деци и омладини.

Како је никла, разлистала се и расцветала „Седефна ружа“?

БАЈКА УМЕСТО ЛЕКА

— Пре око осам година био је болестан мој син Александар — сећа се књижевница. **— Иако мајка, била сам на неки начин немоћна, а толико сам желела да му помогнем. Сетила сам се да је и мени, која сам и те како искусила тугу и страхоту болести, моја мама причала бајке које је измишљала. Сада сам се нашла у истој ситуацији. Из ноћи у ноћ, остављајући све озбиљне романе и писање, причала сам Саши бајке, не знајући често како да их почнем нити како да их завршим. Међутим, то се њему свиђало и, што је можда најважније, помагало му. Тада сам почела да оно што му испричам преносим на папир. Књига је, дакле, рођена из жеље да помогнем свом детету, из љубави према бајкама, из сећања на моју мајку. И зато „Седефна ружа“, моја прва књига за децу и све оне који воле бајке, не носи случајну посвету: „Мајци Милици, за мудрост њене љубави!“**

Годинама је рукопис ове необичне и већ врло читане књиге лежао у фиоци, међу већ написаним „озбиљним“ романима или почецима других. Захваљујући разговору са једним писцем за децу, Гроздана је одлучила да њене бајке угледају светлост дана. Сређивала их је, одузимала и допуњавала, неколико пута преписивала, у жељи да буду испричане чистим језиком, лепим као седефна ружа. „Књига прозе СЕДЕФНА РУЖА И ДРУГЕ БАЈКЕ Гроздане Олујић зрелим приповедачким изразом иновира класичну бајку обухватајући њом свет и теме савременог живота детињства, дочаравајући све то истанчаним симболима“, закључио је специјални жири за награду „Политикин забавник“.

УКОР ЗА ОДЛИКАША

Ретко ко од читалаца „Седефне руже“ може и да помисли да је њен творац велики путник, магистар енглеског језика и врстан преводилац, заљубљеник у Индију и носилац једног вредног и необичног одликовања.

— Била сам редар — сећа се Гроздана Олујић гимназијских дана. **— У дневнику све петица до петице, у свескама покушаји прозе, чак врло озбиљни. И одједном, док је професор улазио у учионицу, кроз ваздух је ка табли блеснуо нож, тик поред професорове главе. Било је то време када су младићи имитирали Тарзана. Тајац. Питање: ко је? Сви ћуте, а сви знају. Епилог: одлична ученица 7. разреда гимназије Гроздана Олујић као редар добија укор због недисциплине...**

Сећа се, често, и рата, често и болно. Као да још чује завијање „штука“, још су јој пред очима тамне, опрљене рупе где су до малопре биле куће. Још види једну старицу бачену детонацијом на дрво са дуњом у руци, надувене лешине животиња, мрачне прозоре, страх. „Рат се не завршава примирјем“, једна је од девиза писца „Седефне руже“.

Али, у сећањима која су јој врло животна и свежа је и крмача Љиља која је била верна, пажљива и паметна к'о куче, затим болан доживљај лова зечева који плачу као деца, а имају тако фино крзно.

— Још ме моје колеге писци задиркују када чују да путујем у Индију, земљу коју изузетно волим, па и познајем — прича са осмехом Гроздана. **— Наиме, купим у Индији, негде 1966. године, лепу бунду од малених, још нерођених видри. Међутим, данима сам у сну чула плачно завијање и болан цијук тих животињица. Чудно сам се осећала. Бунду сам поклонила једној пријатељици.**

Један обичан телефонски

позив, наоко сасвим нестваран, врло је личио на бајку.

Службен и озбиљан глас са друге стране жице саопштио је кратко и јасно:

— Спремите се да вечерате са краљицом. Дођите ту и ту, гардероба таква и таква...

Књижевница се насмејала, мислећи да је опет нека од шала њених колега:

— Па ја сваког јутра доручкујем са краљицом!

Испоставило се најзад да је „шала“ као из бајке: вечера са данском краљицом, и осталим највиђенијим личностима две пријатељске земље.

Тада је Гроздани Олујић додељено одликовање Данског витешког реда, установљено давне 1219, а женама се додељује тек од 1951. године! Све је, опет, било као у бајци.

Љубав према путовањима, бројни преводи њених романа и пријатељства водили су Гроздану Олујић у Индију, Северну Америку, Норвешку, далеко на север, о чему сведочи и нарочита, на кожи исписана Арктичка повеља: **„Овим се потврђује да је носилац овог документа легално и исправно прешао Арктички круг и ушао у Царство краља Арктика, подвргавајући се заштити Поноћног Сунца од Поларних Медведа, Арктичких Сирена или било којих других опасности на које би могао да наиђе у овом леденом Царству Севера“.**

Опет као — бајка.

И док показује диплому почасног грађанина Осла, која јој омогућује бесплатан превоз у овој земљи, посете позориштима и слично, док износи знамење почасног грађанина Универзитета у Ајови, књижевница прича о Индији.

— Све је у животу као бањан-дрво. То је необична врста индијске смокве чије се гране, као код жалосне врбе, савијају до земље и урастају у тле, да би од њих изникло ново стабло. Бањан-дрво је симбол неуништивости, као човек и као живот, као бајка. Колико пута ми се чинило да је ово дрво — дрво из неке чудесне бајке. Индија ме оплеменила, оснажила, увек радовала својим стоицизмом и нарочитим односом према животу и смрти, живљењу и трајању. Тамо има много бајки које су бајковитије од свих које људи измишљају. Јер све је као индијски вечити круг чакра који се налази у грбу и на застави ове дивне, пријатељске земље.

Иван Лончар

ДОДЕЉЕНА Књижевна награда ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Настављајући традицију неговања књижевног стваралаштва за децу и омладину, „Политикин забавник“ је прошле године установио југословенску књижевну награду „Политикин забавник“ за дела дечје и омладинске литературе. Сврха награде је да стимулише стваралаштво за децу и омладину које је код нас, са изузетком поезије, у стагнацији у односу на осталу литературу.

Одзив предлагача био је велики. На Конкурс су пријављена 52 дела на језицима народа и народности Југославије која у целини представљају значајан допринос књижевности за младе.

Жири у саставу др Слободан Ж. Марковић, председник, др Душан Цацков, Славко Прегл, Јоже Скок, др Тоде Чолак, Велимир Милошевић и Александар Б. Костић имао је тежак задатак да од великог броја добрих дела одабере најбоље. Целокупан рад Жирија био је усмерен на то са се одабере уметнички највреднije дело, али да се у том трагању открију и нова имена, свеж језик,

модеран израз и да дело буде изражајно и комуникативно. Међу предложеним књигама Жири је нашао да је већи број дела вредан допринос литератури за децу и омладини и након дуже расправе дошао до закључка да се и у прози и у поезији налазе дела за млађи и старији узраст која својим тематским, жанровским и изражајним особеностима обогаћују стваралаштво за младе. То је био разлог што је Жири искористио могућност коју му је пружио Правилник за доделу награде да за 1979. годину додели две равноправне награде делима која одударају од дневне продукције и представљају највредније књижевна остварења од свих понуђених. Према томе, књижевна награда „Политикин забавник" за прозу припала је Гроздани Олујић из Београда за књигу бајки „СЕДЕФНА РУЖА И ДРУГЕ БАЈКЕ, у издању ИРО „Младост" из Загреба, и Енесу Кишевићу из Загреба за збирку стихова „МАЧАК У ТРАПЕРИЦАМА", у издању ИРО „Школска књига из Загреба. О награђеним делима Жири је, између осталог, рекао: „Књига прозе Гроздане Олујић „Седефна ружа и друге бајке" зрелим приповедачким изразом иновира класичну бајку обухватајући њоме свет и теме савременог живота и детињства, дочаравајући све то истанчаним симболима. Књига поезије Енеса Кишевића „Мачак у траперицама" модерна је поезија за децу са елементима критичког и ироничног односа деце према свету одраслих и с хуманистичко-етичким опредељењима песника".

Енес, путеви су у коферима!

НЕ СЛУТЕЋИ ДА ЋЕ ПОСТАТИ ГЛУМАЦ И ПЕСНИК, ДОМАЋИЦА ХАЏЕРА КИШЕВИЋ УВЕК ЈЕ ГОВОРИЛА СВОМ СИНУ: »СИНЕ, КАДА ТИ ЈЕ ЛЕПО И УМРЕТИ МОЖЕШ, А КАДА ТИ ЈЕ НАЈТЕЖЕ — ЖИВИ!«

Неколико догађаја из свог живота тридесет трогодишњи Енес Кишевић, добитник овогодишње награде „Политикин забавник" за књижевност намењену деци и омладини, сигурно неће, како сам каже, никада заборавити. Они су били пресомни и највише су утицали да у својим стиховима каже оно што осећа и онако како жели.

Био је десетогодишњи дечак када му је умро отац, општински службеник, човек који је и сам волео писану реч, трудећи се да ту љубав пренесе и на своје шесторо деце. Сви су, захваљујући очевим премештањима, упознали и тугу и чар путовања, селидби, живота у разним градовима. Из родне Босанске Крупе, Енес је са родитељима, браћом и сестрама отишао у Кључ, а затим као матурант на студије у Загреб.

Та прва песма — „Погача" — настала је када је дечак био свестан да оца више нема. Никада до тада није покушао да напише ни пар стихова, али сада је, одједном, настала горка и врло озбиљна песма о хлебу, самоћи, патњи. Гледајући је доцније, као већ зрео и образован човек, није нашао за потребу да ни једну једину реч измени. Песма је, искрена и снажна, ушла у другу Енесову збирку „Све мирим те, свијете" која је објављена у Загребу 1976. године.

ТРЕЋА СМЕНА СУНЦА

Тада је Енес Кишевић већ увелико „ткао на два разбоја": био је истовремено глумац и песник, рецитатор и путник, носећи стално у себи један од савета своје мајке: „Сине, када ти је лепо и умрети можеш, а када ти је најтеже — живи!"

Још као дечак имао је своју „позоришну групу", заносећи се већ тада чарима глуме, али кад је отишао у Загреб да се упише на факултет, дуго се двоумио између студија књижевности и глуме. Превагнуло је ово друго, али и Енесов таленат: од 300 кандидата који су покушали да се упишу на Академију за казалиште, филм, радио и телевизију, Енес је био међу осам који су задовољили строге критеријуме професорске комисије. Као да је нашао себе на „даскама што живот значе", Енес је дипломирао на својој академији у класи професора Томислава Дурбешића.

После неколико година ангажмана у Хрватском народном казалишту, позориштима „Комедија", „ИТД" и још неким, Енес је одлучио да окуси и несигурну кору хлеба слободног драмског или, како сам каже, „друмског" уметника.

— То је уметник који нема сталну плату, нема сталну кућу, нема сталног запослења: живи од свог рада на разним местима и у разно време — објашњава Енес Кишевић.

Тако су почеле врло необичне приредбе у Загребу и не само њему.

Осећајући да култура није ни у ком случају привилегија одређеног круга људи, да писана или лепо изговорена књижевна реч може и мора да допре до свих срца, Енес је са предузећем „Кромос" постигао договор о чијем се резултату још прича међу радницима ове радне организације.

Око четири часа ујутру, када још поспани радници аутобусима крећу на посао, сачекивао их је у возилима витак, плавокос младић и одједном почињао да говори поезију. Звонко и течно, са нескривеним надахнућем, потекли су стихови Јесењина и Тина Ујевића, Пушкина и Бранка Миљковића, Енеса Кишевића и Милана Ненадића. Прва смена „Кромоса" била је изненађена. Али, нико ничим није показао да је можда и помислио да је тај непознати јуноша пијан или „мало онако". Остављали су тазе новине са вестима из целог света, са спортским резултатима и телевизијским програмом, и пажљиво окретали лица према Енесу.

Та акција под називом „Трећа смена сунца — поезија на таште" трајала је десет дана. У анкети која је уследила међу радницима најчешћи одговор је био да су „после Енесовог рецитовања са већим расположењем приступали послу". Топла, поетска реч глумца и песника нашла је

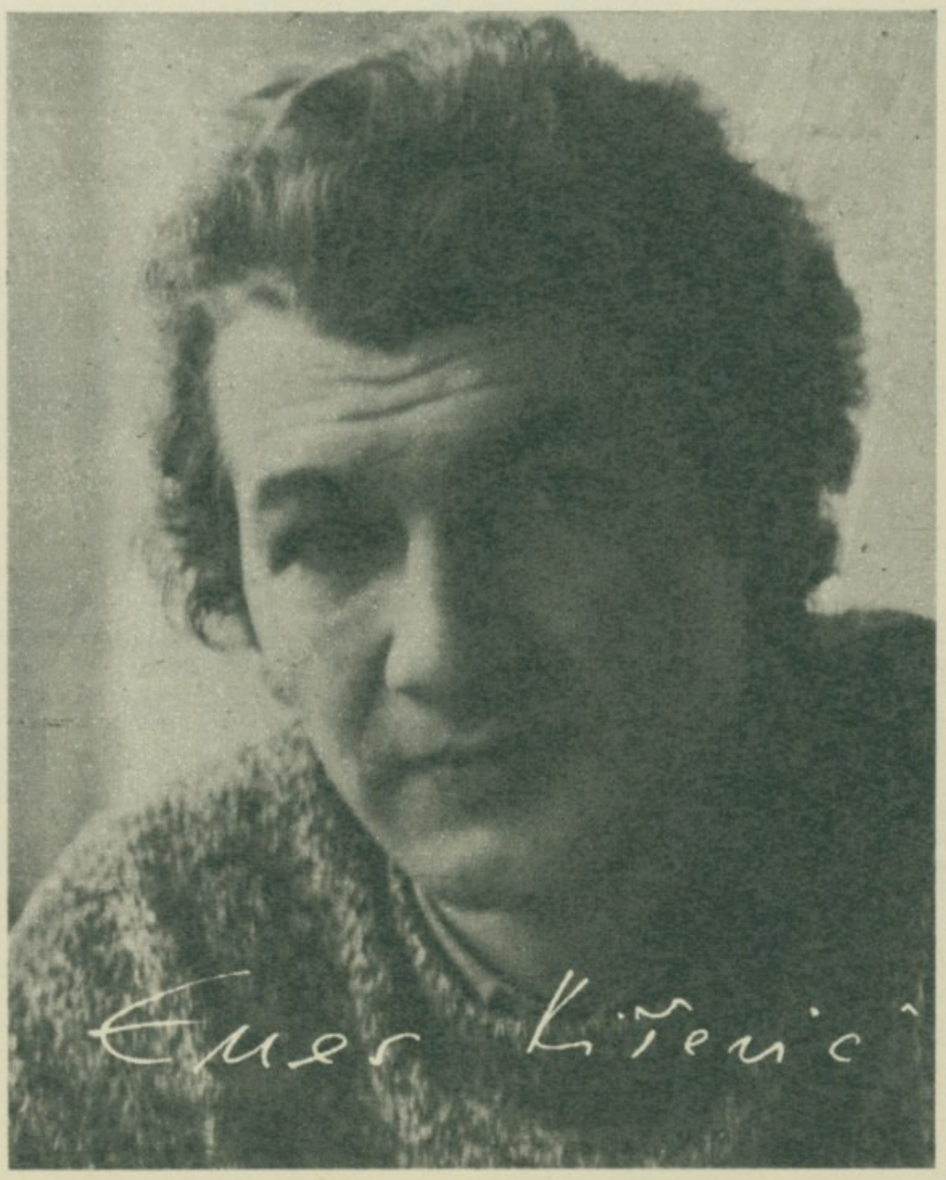

пут до срца трудбеника гаравих руку.

И опет се Енес сетио мајке Хаџере: „Беде ће нестати кад сваки човек буде туђу невољу осећао као своју...".

МАК НИЈЕ ОБИЧНО ЗРНО

После прве збирке такозване „озбиљне" поезије „Младић носи своје прве пјесме на оглед", која је објављена 1974. године и одмах добила награду СКОЈ-а, уследила је после два лета и друга — „Све мирим те, свијете". Али, те године један изузетан догађај за Енеса предочио је догађај и за нашу савремену књижевност за децу. Глумац, песник и вечити путник добио је сина, а син је добио име — Мак.

— Рођен је тачно када је паљена олимпијска ватра у Монтреалу — са нежним осмехом сећа се Енес. — **Мак је, по народном предању, зрно ватре. Одатле му то име. И одмах сам се зарекао да ћу написати књигу за Мака, иако никада нисам написао ниједан стих за децу. Као што је моја прва песма „Погача" родила и изрекла огромну љубав и бол за изгубљеним оцем, сада су почели да се нижу стихови, опет из љубави, али према мом Маку.**

Пре него што је малишан проговорио, „Мачак у траперицама", разиграна и изузетна поема, био је готов.

Бележио је и бележи све Макове мисли и реченице које не може изрећи одрастао човек.

— Енес, тако ме увек зове, у номинативу, по имену, а не тата. Енес, ова риба не ради — прича писац књиге „Мачак у траперицама" која је добила награду „Политикин забавник" за 1979. годину, о томе како Мак реагује када види мртву рибу.

Пре једног од путовања, а син је чест очев сапутник, следи и „одговарајући" коментар:

— Енес, путеви су у коферима, идемо!

Када је било време ограничења струје, Мак је рекао:

— Енес, сваки дан идемо по ноћи!

Наравно, малишан и не слути да и он умногоме помаже свом тати да напише топле и искрене стихове за друге дечаке и девојчице.

БЕЗ ЗНАЊА ПРИЈАВЉЕН

Мада изгледа мало вероватно, Енес уопште није знао да је „Мачак у траперицама" пријављен жирију „Политикиног забавника" за истоимену награду! Књигу је послало загребачко издавачко предузеће „Школска књига" у чијој је едицији „Модра ласта" и објављена. Да је, уз књижевницу Гроздану Олујић и њену збирку бајки „Седефна ружа", добитник прве и први пут додељене награде „Политикин забавник" за књижевно дело намењено деци и омладини, Енес је дознао од пријатеља и то тек други дан после одлуке жирија и објављивања резултата. Био је више него изненађен и одмах дотрчао у нашу редакцију, готово не верујући.

Истог дана Енес је дуго покушавао да Маку и његовом млађем брату Срђу објасни ко су деца без родитеља, да би на крају Мак и то закључио на свој начин:

— Енес, значи њима се родитељи још нису родили!

Можда ће и о овоме настати — песма.

Иван Лончар

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

КАКАВ МИР И ТИШИНА! ПРОСТО НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ!

ЈУХУУУ!

КОНАЧНО! УСПЕО САМ!

ЈА САМ ЈЕДИНИ УСПЕО! СВИ САД МОГУ ДА ПРЕСТАНУ СА ИСТРАЖИВАЊИМА, ЈЕР ЈЕ ГОТОВО!

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

СМИРИ СЕ! РЕЦИ ШТА ЈЕ ГОТОВО? ШТА СИ УСПЕО!

Distributed by King Features Syndicate.

ПРЕТВОРИО САМ БЕНЗИН У ВОДУ!

ДА СИ УСПЕО ДА ПРЕТВОРИШ ВОДУ У БЕНЗИН, ТО БИ БИЛО НЕШТО! А ОВО... ОВО ТИ НИШТА НЕ ВРЕДИ!

ШТЕТА!

САД ЋУ МОРАТИ ПОНОВО ДА ВРАТИМ ВОДУ У БЕНЗИН!

Петорица са „Пролетера“

Рибарски чамац дугачак свега 7,5 метара, чији је мотор развијао брзину нешто већу од шест морских миља, касније назван „Први пролетер“ пуних шест месеци пркосио је италијанским окупаторима на подручју Корчуле, Пељешца и Хвара. Узалуд су италијански добро наоружани бродови данима трагали за њим и постављали му заседе. Његова храбра посада знала је да избегне све замке, али и да не одступи када је требало. Колико је овај бродић задавао страха и муке фашистима говоре многи документи који су касније, по капитулацији Италије, заплењени у добро утврђеном италијанским гарнизонима.

Некад је овај брод припадао рибарској задруги из Суђурја на Хвару, а кад је почео рат њиме је свакодневно одржавана партизанска веза између Корчуле, Пељешца, Хвара и места подно Биокова, превожени су борци, оружје пошта, санитетски материјал и све што је било потребно јединицама на Биокову.

Међу Италијанима се причало да њихове конвоје напада енглеска подморница која партизане ноћу пребацује према Биокову.

КАПЕТАНОВО СЕЋАЊЕ

— Од новембра 1942. до 1. маја 1943. „Пролетером“ смо пребацили око 700 бораца за Биоково. Ноћу, док су италијански патролци контролисали Корчуланско-пељешки канал и снажним рефлекторима покушавали да открију наш чамац, ми смо пребацивали борце и материјал од Корчуле до Пељешца, а дању, уз већ договорене сигнале (паљење ватре), настављали према Хвару одакле су борци превожени до копна, на путу према Биокову — присећа се тих ратних дана командант „Првог пролетера“ Драгомир Биличић, сада капетан корвете у пензији.

— Избегавали смо сусрете са италијанским бродовима када је то било могуће, али смо понекад морали да водимо неравноправну борбу са италијанским патролцима и моторним једрењацима које је окупатор добро наоружао ради безбедног превоза трупа и ратног материјала.

Посаду „Пролетера“ сачињавала су петорица бораца. Брод је био наоружан једним заробљеним италијанским пушкомитраљезом, биле су ту и четири пушке, док је командант Биличић имао пиштољ „беретту“ коју и данас чува као драгу успомену.

— Било је тренутака кад смо због јаких италијанских снага морали да се повучемо на копно, пробушимо дно чамца како би потонуо и тако га сачувамо од фашиста. Први пут смо га потопили у ували Смрска, на Хвару.

Једном смо морали да га извучемо на око 300 метара од обале у борову шуму, како бисмо га сакрили од непријатељске патроле која је кренула за нама. Било је то када смо заробили два већа италијанска брода са храном и посадом. Италијани су обишли и претражили све увале на том делу Хвара, али чамац нису открили. После неколико дана поринули смо бродић у море и започели нове акције. Међу фашистима се причало да њихове конвоје напада енглеска подморница која партизане ноћу пребацује према Биокову!

ВАТРА НА ПУЧИНИ

Сећајући се бројних акција, Драгомир Биличић истиче ону уочи 1. маја 1943. године.

Пошто смо у претходним акцијама заробили неколико бродова у италијанским конвојима и доста горива (нафте и петролеја), одлучили смо да направимо сплав и на њему наложимо ватру, а онда да пустимо дрвену бакљу да плута морем између Хвара и Корчуле. Пошли смо према Шћедру и на отвореном мору запалили ватру. Затим смо се склонили у једну увалу на Хвару.

Видевши буктињу на мору, Италијани су помислили да се ради о нападу и већ у раним јутарњим часовима са неколико брзих и добро наоружаних бродова кренули у потрагу за партизанским бродом.

Покушали смо да се сакријемо у ували Смрска, али је непријатељ убрзо открио наш чамац. Прихватили смо борбу с копна, али када је стигло појачање — увидели смо да нас неколико није у стању да се супротстави знатно јачем нападачу. Ипак, развила се жестока борба. У једном тренутку окупаторске снаге повукле су се из увале да би радио-везом затражиле појачање. Убрзо је стигло неколико ратних бродова. Фашисти су се искрцали на два места приближавајући се ували где је био наш чамац.

Тада се Драгомир Биличић досетио.

— Пробићемо дно брода укључити мотор да крене према излазу из увале и потоне на што већој дубини како непријатељу не би пао у руке — рекао је друговима.

Чим је „Пролетер“ кренуо из Смрске, са наоружаних италијанских бродова на њега су се сручили, плотуни. За то време његова посада је са обале стално отварала ватру на италијанске бродове.

Када је вода испунила корита брода, мотор је стао. Али, Италијани су га и даље држали под ватром. Драгомир Биличић и његови другови морали су тада да се повуку у брдо. Италијански бродови су упловили у Смрску и узели „Први пролетер“ у тегаљ. Док су га вукли према Старом Граду, на око 150 метара од обале, лукао је конопац. Брод се брзо напунио водом и потонуо. Тако се Италијанима није испунила жеља да се похвале вредним трофејом. У бесу због изгубљеног плена, запалили су неколико кућа.

— Ни мртав бродић се није предао — каже Драгомир Биличић, чија је велика жеља да се „Први пролетер“ извуче са морског дна, конзервира и постави тамо где би људи могли да га гледају и да се подсећају на битке у којима је учествовао. Има и право на то: био је учесник једног великог времена.

Ф. Јелинчић

ОПАСНО СУНЦЕ

Жеља многих скијаша да што пре поцрне, често доводи до непријатних последица, ништа мањих него код неопрезних купача за време лета. Наиме, планинско сунце богато је ултраљубичастим зрацима, а њихова прекомерна доза не само да пали кожу, него шкоди и читавом организму. Али како одредити „нормалну порцију“ сунца?

Лењинградски инжењери израдили су за то специјални инструмент који одређује степен осетљивости организма ултравиолетним зрацима. Изум је заинтересовао лекаре и пољопривреднике јер може да им помогне у одржавању неопходног режима осветљења у одгајању птица и других животиња.

ПИОНИРИ МЕДИЦИНЕ

ЧАРОБНИ НАПИТАК

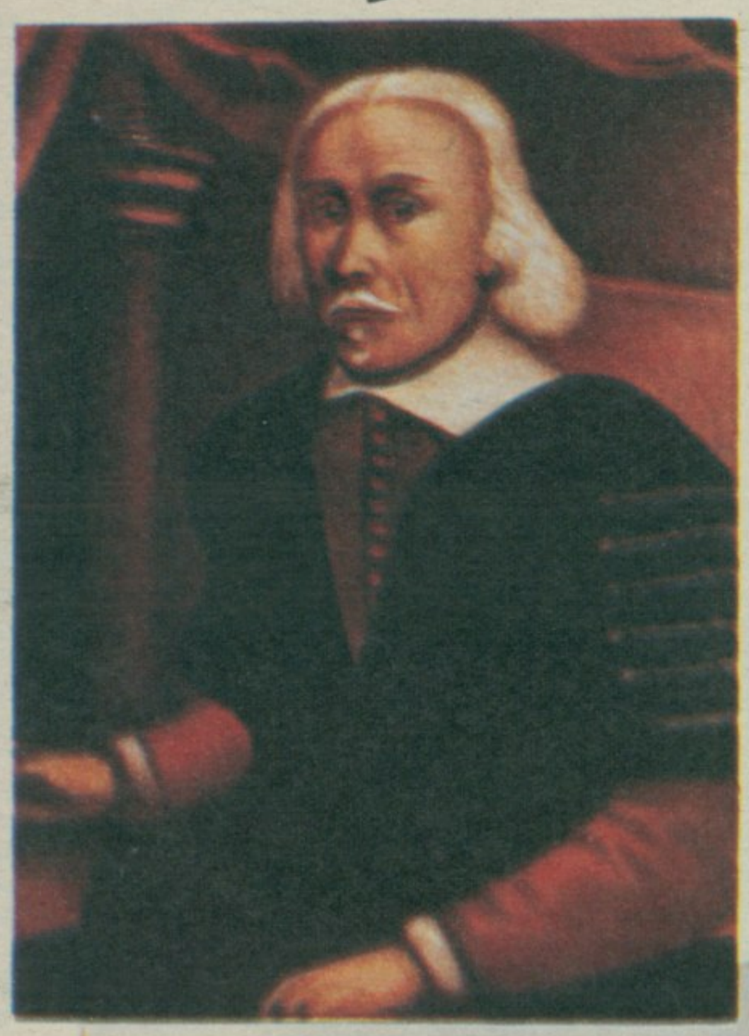

Лежећи потрбушке на гребену, дечак је узбуђено посматрао битку између енглеске и шпанске флоте код Фолкстона. По ко зна који пут додиривао је свој кратки мач, а крупне црне очи сијале су од жеље да се и он бори за домовину.

Син богатог фармера из Кента Виљем Харви није био увек тако осветнички расположен, нити је икада више осетио ону мешавину узбуђења и страха које је у њему изазвала чувена поморска битка. Вероватно је тада одлучио да, уместо да их уништава, спасава животе. У сваком саучају, када је одрастао одлучио је да студира медицину. После Кембрица наставио је студије анатомије у Падови, где је 1602. и дипломирао.

По повратку у Лондон постао је лекар прво на двору Џемса I, а затим Чарлса I. У доба грађанског рата то је, међутим, било прилично опасно занимање. Био је уз краља у бици код Ецхила и за време најкрвавијих борби чувао принца од Велса и његовог млађег брата Џемса. Не обраћајући пажњу на буку, метеж и залутале куршуме који су фијукали унасколо, хладнокрвно је читао своје медицинске књиге.

Много пре овог узбудљивог „предаха", Виљем Харви је, уневши праву раволуцију у дотадашњу научну мисао и оборивши важеће теорије о крви које су потицале још из доба Рима, себи обезбедио значајно место у историји медицине.

Шеирт у сукнари

Харвијева дуга и стрпљива истраживања у болници св. Бартоломеја у Лондону уверила су га да крв у ствари циркулише. Открио је да срце ради као пумпа која кроз артерије потискује крв до свих делова тела, а да је вене поново враћају. Да не би уништио своју каријеру, морао је да чека пуних десет година на објављивање свог открића у књизи „De Motu Cordis" („О раду срца"). Његова страховања су се обистинила. Колеге су га жестоко напале, али тада је већ био исувише познат да би његов рад могли отворено да одбаце. Ускоро су морали да ућуте, јер су научници из Европе потврдили тачност Харвијевог тврђења.

Антони ван Левенхук је био заиста необичан научник. Рођен у Делфту 1632, у Холандији, дуго је био шегрт у сукнарској радњи. Иако окружен балама тканина и гомилом муштерија, бавио се необичним хобијем. Са-

Виљем Харви, човек који је открио да крв циркулише кроз тело, није много марио за битку. Читао је и чувао краљеве синове.

СОК ОД ЛИМУНА И РЕЧИ СЕОСКЕ МЛЕКАРИЦЕ СПАСЛИ СУ СМРТИ, ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ, МИЛИОНЕ ЉУДИ.

моук, познавајући само свој матерњи језик, али необично марљив, спретан и тачан, Левенхук је страсно проучавао сочива. Сам их је мајсторски брусио и тако усавршио микроскоп да је тиме положио темеље новој науци — микробиологији.

Остатак свог живота провео је проучавајући под микроскопом све што би му пало под руку: пчеле, плесан, буве, сопствену крв, зубе, пљувачку. Често га је збуњивало оно што је видео. Писао је о „микроскопским животињицама, тако сићушним да када би њих стотину лежале једна поред друге не би достигле величину обичног зрна песка".

Антони ван Левенхук први је видео и описао бактерије, али проћи ће читаво столеће пре него што Луј Пастер почне да користи његова открића.

Сйас у свежем воћу

Скорбут је била тешка болест од које су углавном патили морнари. Адмирал Хокинс тврдио је, на пример, да је скорбут покосио 10 хиљада његових људи — много више него што их је погинуло или рањено у биткама.

Џемс Линд, лекар из Портсмаута, открио је 1757. године веома једноставан лек против опаке бољке — свеже воће. Мада је капетан Кук на трогодишњој пловидби по јужним морима доказао колико је овај „лек" делотворан, Адмиралитет је одбио да у то поверује, због чега је Линд, сав очајан, приметио да би га сигурно послушали да је сок од лимуна назвао „чаробним напитком" и његову формулу продао за хиљаду фунти. Пред његову смрт 1794. лимун је ипак постао свакодневни део морнарског оброка.

Боїиње, краљье и Ьелике

Док је скорбут косио поморце, на копну су беснеле велике богиње. Пола становништва Европе носило је ожиљке, а сваки четврти болесник је умирао.

Скромни сеоски лекат Едвард Џенер, рођен у Глочестерширу 1749, у својој 13. години постао је ученик хирурга Ладлова и за седам година испекао знат. Једног дана случајно је чуо сеоску млекарицу како, причајући о крављим богињама, тада безопасној болести, каже:

— Не бојим се да ћу добити велике богиње, јер сам кравље већ прележала.

Тврдња сеоске млекарице мучила је Џенера пуних двадесет година. А онда је 1796. извршио експеримент. Заразио је осмогодишњег дечка Џемса Фипса, најпре гнојем крављих богиња, а затим гнојем великих богиња. Дечакова рука је мало натекла, али је Џемс оздравио. Експеримент је успешно поновио још двадесет и три пута и онда је објавио своје откриће. Оно је изазвало и одушевљење и јак отпор, али од 1800. године вакцинација је почела да стиче све више присталица.

Да би се пренела у далеке прекоморске земље, вакцина је могла да остане „жива" само помоћу непрестаног убризгавања. Тако је, на пример, у Кину вакцину преносило четрдесет осморо деце која су путем, једно по једно, непрекидно цепљена.

Победа над опаком болешћу више није била само сан.

Н. Т. М.

Док Џемс Линд, на слици са болесницима, није открио да свакодневно следовање сока од лимуна успешно може да спречи ову болест, морнари су патили од скорбута. Антонио ван Левенхук, сасвим лево, изумео је микроскоп. Тачком А означено је сочиво, а на огледном стаклу налази се икра јегуље. Месингане опруге држе тубус, а са леве стране налазе се завртњи за подешавање јасноће слике.

Битка код Цушиме

БЕЛА ЗАСТ

Са командног моста адмирал Того и његови људи запрепашћено су гледали шта се дешава. Ниједан јапански официр није употребио знак »предајемо се«.

Хладног фебруарског јутра 1904. године сви виши официри јапанске морнарице позвани су у скромну кабину команданта Хеихачира Тогоа на оклопњачи „Микаса", адмиралском броду јапанске царске морнарице.

— Руска флота налази се у Порт Артуру — саопштио им је Того. — Треба да се припремимо за покрет!

Из личности адмирала Тогоа избијало је достојанство које није могао да умањи његов мали раст. На столу пред њим лежао је кратак самурајски мач.

КОРАКНИ НАПРЕД

Крајем 19. века интереси Русије и Јапана сукобили су се око поделе тржишта и утицајних сфера на Далеком истоку, пре свега у Кини, и било је јасно да ће доћи до рата. Године 1894. Јапанци су у крвавим борбама са Кином запосели део Кореје и манџурско острво Лиао-Тунг са значајном војном базом Порт Артур. Али, у плодовима своје победе уживали су само три године јер им је Русија, уз закулисну помоћ Немачке и Француске, преотела Порт Харбур. Јапан са тим није могао да се помири и руски цар Николај II морао је да обећа да ће им Манџурију вратити. Обећање, наравно, није одржао.

Јапан је све своје наде уложио у морнарицу и способност главнокомандујућег адмирала Хеихачира Тогоа који је био подесна личност. Одгајан је у самурајској традицији и још као петнаестогодишњак учествовао у одбрани свог родног места Кагошиме против енглеске ратне морнарице. По завршеним студијама у Енглеској вртоглаво је напредовао у каријери, да би његове способности биле крунисане именовањем за команданта јапанске ратне морнарице.

Того је у Енглеској упознао начин борбе славног адмирала Нелсона и веома рано почео да цени његов несаломљив борбени дух. Једно од Нелсонових омиљених начела било је: „Ако ти је мач прекратак, коракни напред". Того је тај корак и направио 8. фебруара 1904.

У току ноћи послао је у Порт Артур десет торпедних чамаца. Срећа је била на његовој страни. Иако су дипломатски односи између Русије и Јапана већ два дана били прекинути, Руси ситуацију нису схватали озбиљно и потез адмирала Тогоа потпуно их је изненадио. Ово изненађење скупо је стајало руску флоту која је дословно десеткована. За свега неколико часова, и изгубивши само шест морнара, Того је наглавце преокренуо однос поморских снага на Далеком истоку. Лука Порт Артур је блокирана.

Новости из Порт Артура примљене су у Петрограду са неверицом. Док се цар Николај II освестио, прошло је осам месеци. Тек 9. октобра цар је испратио Другу пацифичку флоту која је са пуно одушевљења испловила да се освети Јапанцима. Војни стручњаци били су уверени да ће ова флота заједно са преосталим бродовима из Порт Артура лако уништити снаге адмирала Тогоа.

На челу руске флоте налазио се Зиновиј Петрович Рождественски који је важио за најискуснијег руског поморца и био један од ретких официра који свој високи чин вицеадмирала није дуговао племићким титулама и утицајним пријатељима.

ЗАСТОЈ КОД МАДАГАСКАРА

Рождественски је био горко свестан чињенице да су његови најбољи људи под блокадом у Порт Артуру, док се „сјајна" флота коју је предводио састојала од старих резервиста и младих сељака који у животу море нису видели ни из далека. Рождественски је такође знао да међу посадом има и револуционара спремних на саботирање труле руске царевине.

Већ у Северном мору руску флоту снашла је невоља. Нервозни руски војници отворили су паљбу на енглеске рибарске бродове мислећи да су јапански торпедни чамци. Дипломатски односи између Русије и Енглеске због тога су опасно захладнели. Други проблем било је снабдевање горивом јер су неутрална пристаништа по међународном праву била затворена за све ратне бродове. Само су Француска и Немачка кршиле то право у корист Руса.

Средином децембра на Мадагаскару је руску флоту чекала веома непријатна вест: Порт Артур се једва држао под притиском јапанских снага са мора и копна. Руски бродови тако нису могли да се придруже Рождественском. Оставши сам он је одлучио да промени правац кретања и упути се према Владивостоку, последњој руској бази на Пацифику. Управо тада стигло је наређење из Петрограда да се одлазак у Владивосток одложи и сачека Трећа пацифичка флота којом је командовао контраадмирал Небогатов.

Рождественски је добро знао да то „појачање" представљају готово неупотребљиве олупине од бродова које ће му само бити на сметњи. Стицај околности ипак га је натерао да сачека Небогатова. Ишао је споро, што је изазивало нестрпљење, пијанчење и побуне међу посадом.

СА УПАЉЕНИМ СВЕТЛИМА

Адмирал Того освојио је Порт Артур 2. јануара 1905. Знао је да ће Рождественски, на путу према Порт Артуру или Владивостоку, проћи кроз мореуз између, немачка компанија која је до тада снабдевала руску флоту горивом изненада је отказала помоћ јер је Того запретио да ће у противном почети са потапањем њихових трговачких бродова.

И тако је Друга пацифичка флота више од два месеца принудно мировала код Мадагаскара. Поред напетости и нерада и жарко тропско поднебље утицало је на ширење болести, пијанчење и побуне међу посадом.

Того је у тим одсудним тренуцима у поруци својим људима употребио речи из говора адмирала Нелсона пред битку код Трафалгара: „Од ове борбе зависи судбина нашег народа. Нека се свако бори до последњег даха!"

На руским бродовима нико није слутио шта се спрема. Непоштовање команде од стране санитетског брода смрсило је рачуне Рождественског да се неопажено, под окриљем магле, провуче кроз мореуз.

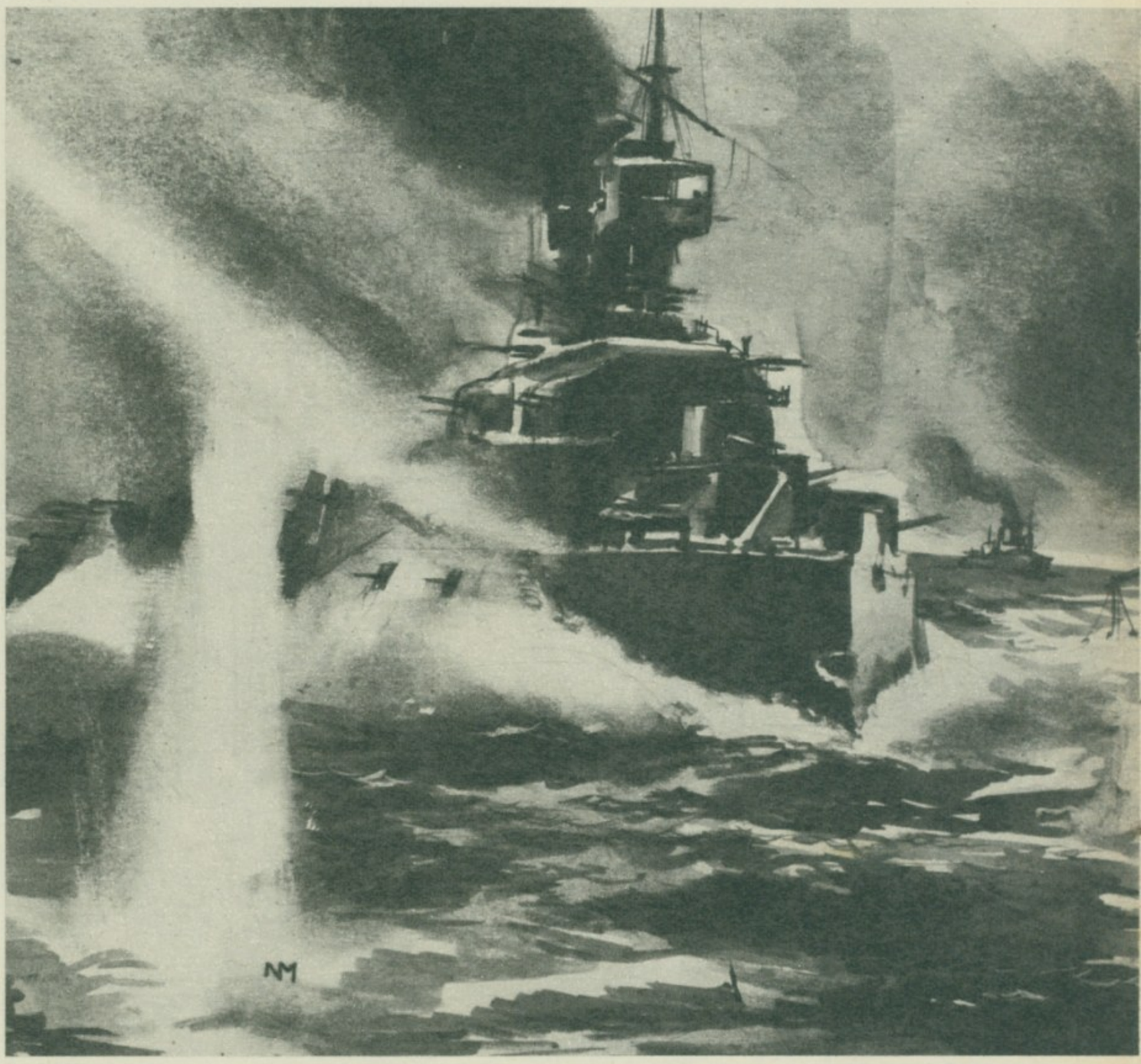

Око подне, пред очима усплахирених руских морнара на хоризонту су се појавиле огромне тамне контуре бродова. Јапанска флота приближила се Русима на 7 километара са десне стране, а онда је изненада променила курс. Јапански бродови кренули Цушиму. Брзе јапанске крстарице су систематски, из дана у дан, претраживале поморске путеве око архипелага Цушиме. Како од Руса није било ни трага ни гласа, Јапанци су почели да губе живце.

А онда се, 27. маја рано изјутра, у густој магли појавио осветљен брод. Био је то руски санитетски брод који је, противно свим наредбама, пловио са упаљеним светлима.

ТАВА

су према руској флоти под правим углом и нашли се са њене леве стране. Тада је брод који је био на челу начинио полукружан заокрет, а остали за њим све док се нису поставили бочно према руским бродовима.

Ово је био веома опасан маневар мада је трајао кратко јер, док су се окретали, јапански бродови представљали су идеалну мету за руске топове. Али, Того је био спреман да жртвује и много више само да заузме положај у коме ће његова флота имати повољан ветар. На тај начин таласи не би сметали топовима већ би ударали о руске бродове.

Рождественски је схватио маневар јапанских бродова и није губио време. Руси су сместа отворили паљбу и оштетили три веома му се у мозак и пренесен је на торпедни чамац непосредно пре потапања брода. Брод „Александар III“ отишао је на дно мора одмах за „Суворовим“. Са собом је однео посаду од 900 људи.

На „Бородину“ су експлодирали котлови и брод је уз страшну грмљавину потонуо. Следећег јутра једна јапанска патрола наишла је на јединог преживелог члана посаде који се грчевито држао за део сломљеног јарбола.

Пре сунчевог заласка потопљене су још четири руске оклопњаче. Иста судбина стигла је многе бродове мање тонаже и помоћне бродове. Ноћ није донела затишје. Више од 50 јапанских торпедних чамаца јуришало је попут морских паса док су Руси последњим снагама покушавали да се окрену према Владивостоку.

Ујутро 28. маја руска флота потпуно је опкољена. Док су топовски хици дизали око руских бродова таласе високе преко 20 метара, Небогатов је наредио да се подигне застава XGE која је у међународном кодексу значила „предајемо се“.

На радост Јапанаца, показало се да су чак и модерни руски бродови, међу којима и заповеднички „Суворов“, спорији но што су њихови конструктори мислили. Брзим Тогоовим бродовима нису могли да умакну па је игра на срећу јапанског адмирала савршено успела, тим пре што је и руска артиљерија била застарела и имала мањи домет од јапанске.

ЈЕДИНИ ПРЕЖИВЕЛИ

Један од првих погођених био је адмиралски брод „Суворов“. Тада је рањен и сам Рождественски. На бродовима су беснели пожари, уништене су све телеграфске везе. Јако оштећена стара оклопњача

ПОБЕДНИК И ПОБЕЂЕНИ

Са командног моста Того и његови официри запрепашћено су гледали шта се дешава. „Предајемо се“ је био знак који никад није употребио ниједан јапански официр.

Битка код Цушиме тиме је и званично окончана. У касним часовима истог дана торпедни чамац на којим се налазио онесвешћен адмирал Рождественски пао је Јапанцима у руке. „Наша флота потпуно је уништила Другу и Трећу пацифичку флоту 27. и 28. маја 1905. године“ гласио је Тогоов извештај.

Од 38 руских бродова који су се борили у мореузу Цушима, 35 је потопљено или заробљено. Само три мања брода докопала су се Владивостока. Јапанци су имали 117 мртвих, док је у руским редовима погинуло 4.830 војника, а заробљено 6.000. Потонуло је укупно 146.900 тона руског бродовља, 58.000 тона је заробљено, док су губици на јапанској страни износили само 300 тона.

Пораженог руског заповедника Рождественског посетио је 3. јуна победник адмирал Того. Сусрет је протекао у узајамним изразима дубоког поштовања.

У Петрограду главнокомандујући није љубазно дочекан. Разрешен је свих службених дужности и живео је у горкој усамљености све до смрти јануара 1909.

Победник адмирал Того поживео је још 29 година. Победа код Цушиме уврстила га је међу најбоље поморске команданте, а Јапан у редове највећих поморских сила.

Н. Т. М.

лика брода, међу којима и адмиралски „Микасу“ као и више мањих. Јапанци су, међутим, остали хладнокрвни јер их је Того систематски припремао да се храбро суоче са неизбежним покољем. „У свакој поморској бици“, говорио им је он, „непрекидно сте суочени са страхотама сопствених губитака. Смртоносни ударци које задајете непријатељу остају углавном невидљиви“.

„Осљабја“ брзо је потонула. У заповедниковој кабини у једноставном храстовом ковчегу лежало је тело контраадмирала Фолкерсама који је од болести и старости умро уочи битке. Његову смрт крили су од десеткованих и сујеверних руских морнара.

Ситуација на „Суворову“ постајала је све гора. Рождественски је рањен и по други пут и то у главу. Комад сломљене кости за-

РУКОВАЊЕ ОПАСНО ПО ЗДРАВЉЕ

Добронамерни обожаваоци спортских, филмских и осталих звезда и не сањају колико жеља да се рукују са својим идолима може овима да нашкоди.

Медицински стручњаци тврде да су рука и раме том приликом изложени напору и притиску које, на пример, изискује партија тениса и да руковање може да изазове озбиљна оштећења мишића, па чак и нервна обољења.

Упозорење меродавних навело је многе тренере и менаџере да својим штићеницима забране директан додир са одушевљеним обожаваоцима.

Амерички лекар Франциско Саукели отишао је толико далеко да тврди како су честа руковања један од узрока смрти америчког председника Теодора Рузвелта. Овај политичар држи светски рекорд у броју руковања — 8513 срдачних стисака руку на само једном пријему у Белој кући.

Није лако ни енглеској краљици која се у току званичних примања годишње рукује са хиљадама

људи. Узванике зато унапред упозоравају да се задовоље лаганим додиром врхова краљичиних прстију.

Бивши амерички државни секретар за иностране послове Хенри Кисинџер поздравио се у току једног пријема у Италији са равно две хиљаде људи. Платио је цех за своју неопрезност — рука му се надула као балон.

Опасност, тврде стручњаци, не прети само јавним и славним личностима. Довољан је један претерано снажан стисак руке да свако од нас неколико месеци остави на страну куцање, штрикање, па чак и тако једноставну радњу као што је сипање кафе.

КАКО ЗИМУЈУ ЖИВОТИЊЕ

КАД СОМОВИ ДРЕМАЈУ

Без довољно хране, често и без икакве, многе животиње нађу се зими на мукама. Сналазе се како која зна и уме — некима је добро дошло крзно, друге спремају богату зимницу, треће се завлаче у разне пукотине и пећине и тамо спавају до пролећа.

Мекушци се заривају у муљ. Осе, бумбари, и бубамаре и неки други инсекти завлаче се у кору дрвећа, у маховину или у земљу, скривају се често по таванима и подрумима.

И становници река и рибњака припремају се за зиму. Жабе се завлаче у муљ, а рибе спуштају на дно река и језера. Прождрљиви сомови дремају, а ракови се скривају у изривеним пукотинама обале где станују читаве зиме. Отворе својих домова прекривају маказама — за сваки случај...

Змије и гуштери скрију се још у октобру под маховину или корење дрвећа и тамо спавају до пролећа. У празним јамама и пукотинама, пошто пажљиво уклоне све трагове спавају и јежеви.

Пољски мишеви и пухови још у рану јесен завлаче се у своје рупе у којима преспавају зиму. Земљом залепе улазе у своје домове, а у пролеће их ваде и излазе. Зимски сан пухова траје 215 до 250 дана!

У дубоким јазбинама зиму преспавају и јазавци. Повремено се буде, а када сунце огреје излазе из њих. Тада се окрепљују резервама хране које су сакупили у току јесени: мишевима, змијама, жабама, кукурузом. Кртице, вечити „трудбеници“, раде и у току читаве зиме.

Већина птица одлети на југ и зиму проведе у топлијим крајевима. То су селице. А за оне, које код нас зимују, мразеви и снег најчешће представљају трагедију — наравно, ако им не помогнемо. Гладна птичица лакше се смрзне, а нема довољно снаге да тражи храну. Због тога им треба увек помоћи — храном и прављењем кућица које треба разместити по дрвећу.

Прихрањивање птица које зимују с нама, и свих других животиња које не проводе зиму у сну, помоћи ће им да лакше дочекају пролеће.

Златни пресек

— Ја под лепотом сматрам лепоту коју стварамо помоћу шестара, лењира и угломера, јер за те лепоте тврдим да нису само релативне него да су апсолутно лепе — рекао је грчки мудрац Сократ.

Природа је пуна чудесних тајни и лепота. Свака биљка, дрво, цвет, животиња, човек, имају одређен, нимало случајан однос величина, имају своје пропорције које им дају склад. Пропорције имају и минерали, кристали чак и основни ћелијски организми, као и материјални свет техничких и уметничких облика које је створио човек.

Људи су од давнина у својим делима покушали да подражавају ред и склад које гледају у природи. Стари Египћани и Грци познавали су два битна својства композиције: јединство и разноликост. Ово јединство и разноликост мислиоци 16. века назвали су „божанском пропорцијом". Научник Кеплер назвао ју је „скупоценим драгуљем", а од 1830. године јавља се назив златни пресек или златни рез (латински sectio aurea). Златни пресек је однос два неједнака дела неког предмета у коме се мањи део односи према већем као што се већи односи према целини, у размери 1:1,618. Ова формула геометријске лепоте блиска је систему ренесансног математичара Леонарда да Пизе Фибоначија. Фибоначијев низ, назван по њему, почиње бројем 1, а сваки следећи број представља збир претходна два: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34 . . . Однос између било која два суседна Фибоначијева броја после 3 је око 1:1,6, то јест однос златног пресека.

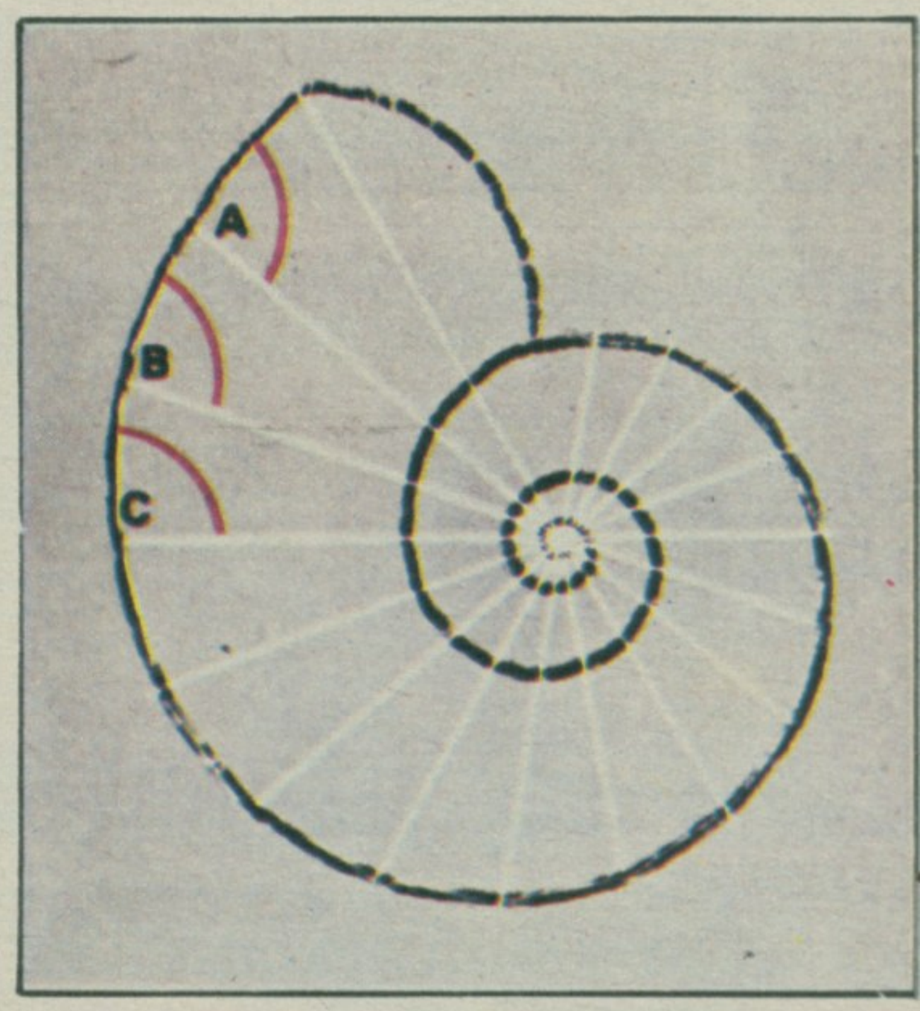

Логаритамска спирала

Фибоначијев математички систем сличан је развојним обрасцима многих природних облика. Од правоугаоника, према пропорцијама златног пресека, настаје спирални облик који подсећа на облик многих морских шкољки, а нарочито пужа наутилуса, на кљове слона, рогове дивокозе, канџе канаринца. У ботаници најкарактеристичнији пример представља бела рада чији су сићушни жути цветови у центру постављени у две кружне спирале које се крећу у супротним правцима у односу 21:34, баш као и у Фибоначијевом низу.

Пресек љуштуре морског пужа уводи нас у „одаје" које заједно чине праву правцату „логаритамску спиралу", како ју је назвао познати швајцарски математичар Бернули. Савршена спирала толико му се допадала да је дао да му се уклеше на надгробној плочи. Спирала је привукла пажњу многих великих математичара, научника и уметника. На слици се види црна спирала пресечена белим полупречницима под потпуно једнаким углом. Углови A, B, C и други увек су исти.

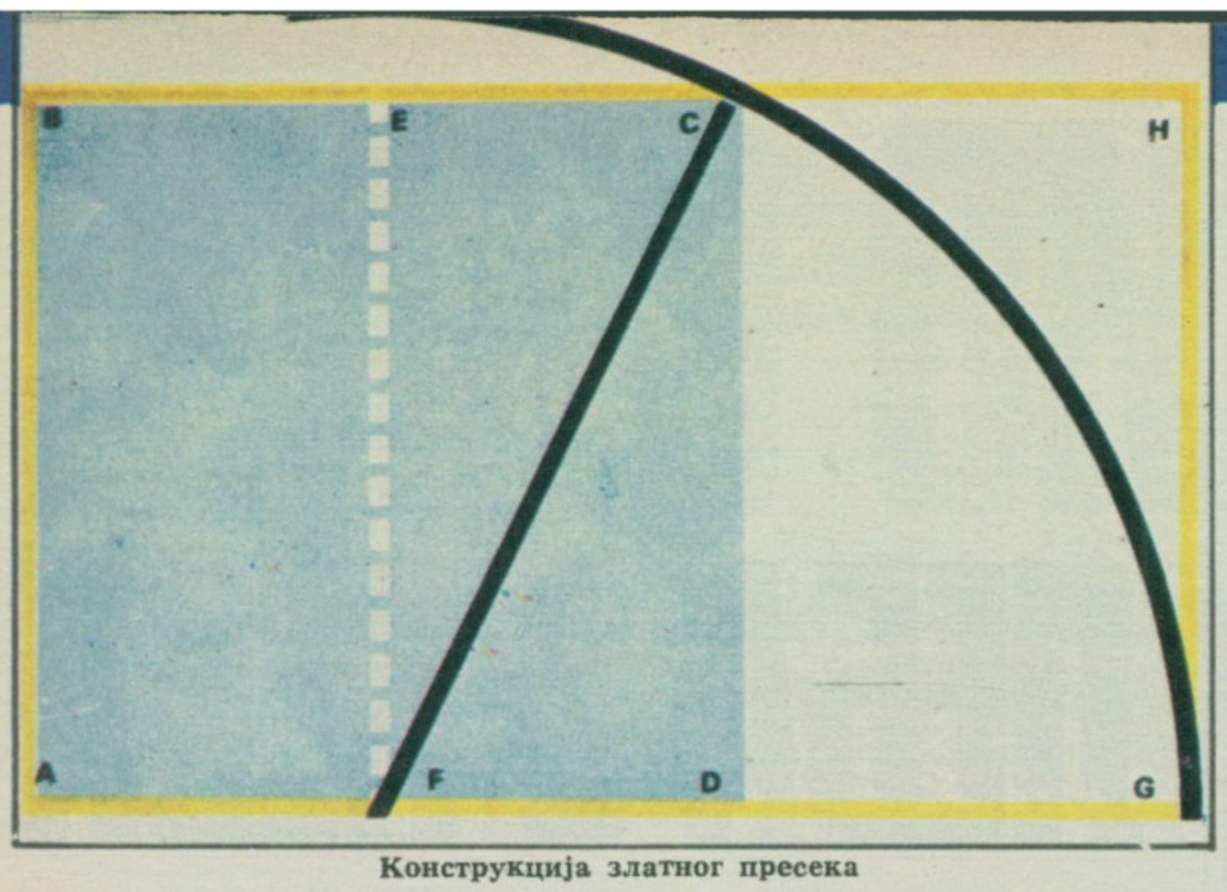

Конструкција златног пресека

Да би се добила јасна представа о златном пресеку, треба добро проучити слику. Прво је конструисан квадрат (плаве боје) који је, затим, подељен на два једнака дела испрекиданом линијом EF. Тачка F узета је за центар круга чији је полупречник FC. Уцртан је један део круга а линија AD у основи квадрата продужена је до пресека са кругом G. Она је сада основа златног пресека. Затим се из тачке G повлачи нормала, нова страна HG која се сече са продуженом страном GH. Правоугаоник златног пресека AG HG, такозвана идеална пропорција, остаје и када се првобитан квадрат одстрани.

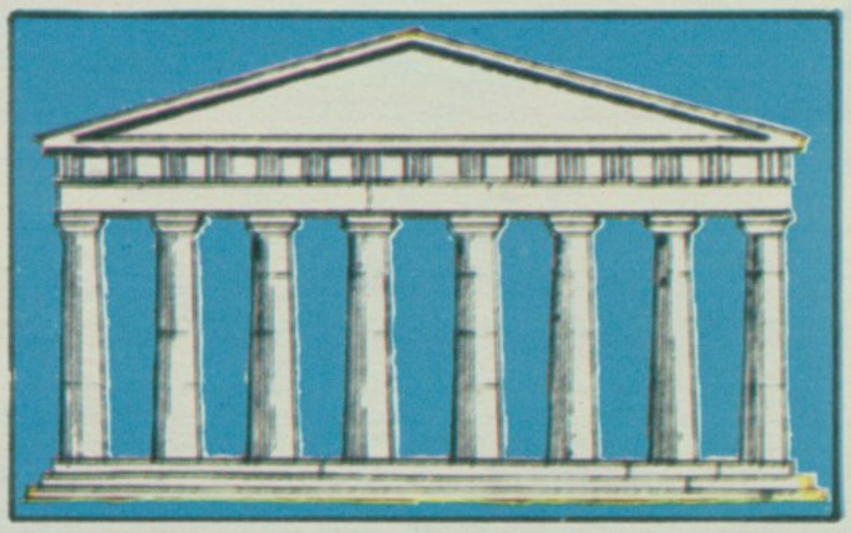

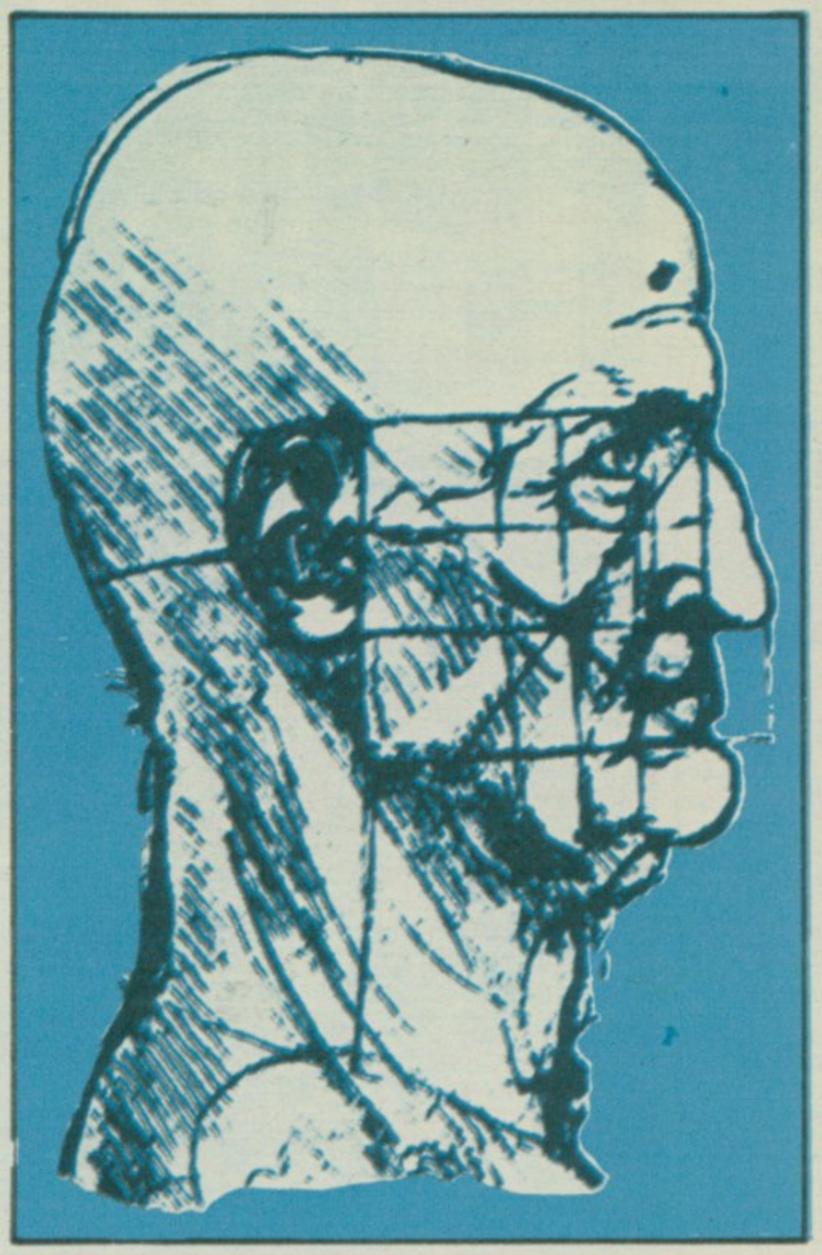

Оглед на лицу

У сликарству се златни пресек најчешће примењује код односа дужине и висине слике. Мада не зна ништа о златном пресеку, наше око региструје склад и лепоту пропорције.

Ово је цртеж Леонарда да Винчија за који се мисли да је његов аутопортрет. Сам Леонардо уцртао је у лице квадрат и испресецао га мрежом правих углова, од којих се неки приближавају односу златног пресека. Не зна се да ли је велики Леонардо овим покушао да одреди или да прати пропорције лица, али је познато да је уметник одлично познавао особине златног пресека, па чак и помогао у илустровању књиге о њему.

Окамењена музика

Најочигледније форме створене људском руком налазе се у архитектури. Примере златног пресека налазимо свуда — у најстаријим грчким храмовима као и најмодернијим лепим зградама нашег доба.

Аритметичко знање које се данас примењује није било познато старим Грцима, па ипак се храм Партенон на Акропољу у Атини, а нарочито његове чеоне стране, уклапају, готово савршено, у теорију о златном пресеку. Склад његових ритмички понављаних детаља неко је назвао „окамењена музика“.

Н. Т. М.

ИКАР СА МОКРЕ ГОРЕ

ТРАЖИО СИМА ЛЕБА С НЕБА

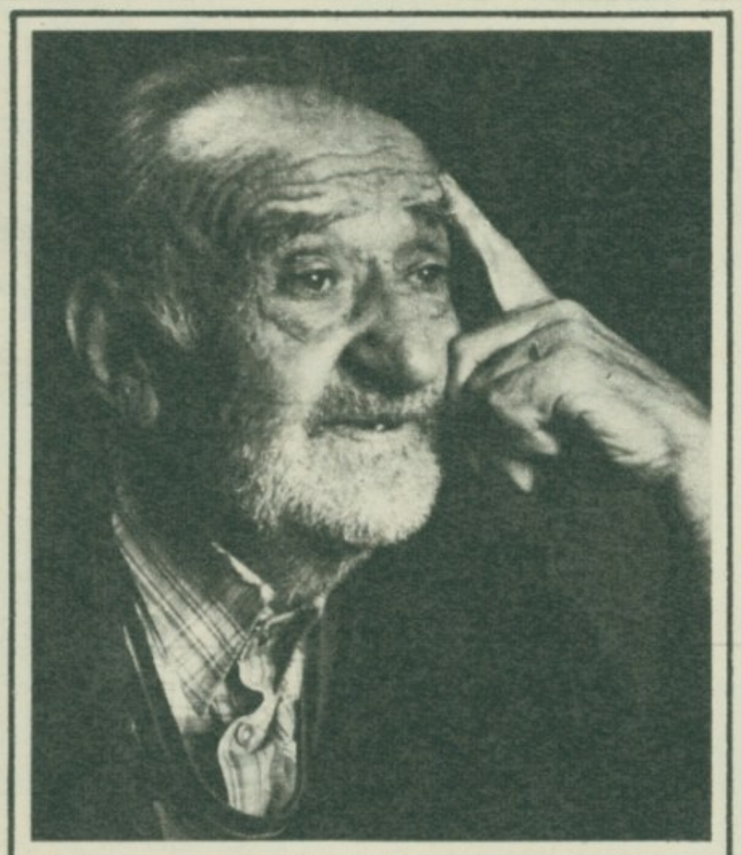

Перпетуум мобиле је сан који Симеун Чанчаревић не престаје да сања.

— ТО ЈА ИЛИ САЊАМ ИЛИ МИ СЕ ПРИВИЂА — МИСЛИО ЈЕ МЛАДИЋ, АЛИ ОНО ШТО СЕ ДОГАЂАЛО НИЈЕ БИЛО НИ САН НИ ПРИВИЂЕЊЕ.

Стигавши до на врх ливаде која је стрмо избијала на косу, Симеун Чанчаревић осети како му срце трепери од узбуђења. Тренутак-два дубоко је удисао планински ваздух, а онда, отиснувши се ногама низ ливаду уз коју тек што се успео, чврсто зграби волан својих „крилатих" колица и, мада у близини никог није било, повика из свег гласа:

— Чуваааај!

Колица одскакујући јурнуше низ стрмину. Тандркање точкова који су наилазили на неравнине и камење није нимало кварило Симеуново задовољство, штавише, чинило га је већим. Сав се усредсредио на тај звук. Као да је био у заносу, све док у једном тренутку тандркање не престаде. Завлада нека необична тишина. Симеун жмирну.

— Шта ли то би? — упита се зачуђено и одмах виде шта је! — **Ама, зар је могуће да су ме ова крила заиста дигла у ваздух. Не, не, мора да је то нека шала. То ја или сањам ил' ми се привиђа** — закључио је младић на крају и угризао се за језик да би се — пробудио.

Али, то што се управо догађало није било ни сан, ни привиђење, ни шала. Заиста је летео. А да чудо буде веће, његова колица, импровизовани авион, све више су се успињала.

ШАРЕНИЦА ЈЕ РЕТКА

У првом тренутку Симеун је био исувише збуњен да би, бар отприлике, одредио на којој се висини налази. А онда је, дошавши мало к себи, проценио да га од земље дели најмање 35 метара.

— Није то било баш мало — прича нам данас седамдесетогодишњи Симеун **— али се нисам уплашио. Све је некако ишло исувише брзо, изненада. Нисам се уплашио чак ни када се мој „авион" мало нагнуо на леву страну и почео да прави благи заокрет. Само сам, инстинктивно, извио тело мало удесно. И одмах сам се** — не без поноса додаје — **сетио зашто се нагиње баш на ту страну. Разлог је био прилично једноставан: костур левог крила прекрио сам шареницом а она је била ретко ткана па је пропуштала ваздух.**

Све време лета, а он је кратко трајао, не више од два-три минута, држао сам волан чврсто у рукама као да ми од њега зависи правац. А богме није. На курс којим ћу летети ја нисам имао ни најмање утицаја, о њему се старао ветар. Није био нарочито јак, пре бих рекао поветарац. Па ипак, захваљујући баш њему, мој авион се час дизао, час спуштао, нагињао на једну па на другу страну, летео брже, а онда мало спорије.

Од среће се готово нисам усуђивао ни да дишем. Овако нешто не догађа се сваког дана. Желео сам да овај лет што дуже потраје. Са висине ми је све изгледало некако друкчије — и њиве и ливаде и куће расуте по брдима. Међутим, времена за дивљење нисам имао. Исто онако изненада како сам се винуо у ваздух, изненада сам и „атерирао", заправо тресnуо о земљу. Мој авион извео је до краја полукруг, нагнуо „нос", односно волан за који сам се држао, према земљи и под оштрим углом зарио се у растресито тле једне заравни. Конструкција није издржала, распала се у парампарчад. Дрвени точкови одлетели су на једну, даска на којој сам седео на другу страну, а крила, мој понос, сада су још једино могла да служе за потпалу. Сав угруван и ошамућен од пада, дуго сам гледао у остатке колица-авиона и мислио шта ће ми рећи мајка кад види поцепану шареницу и шаторско крило?

Небеска авантура Симеуна Чанчаревића почела је,

а и завршила се, једног лепог јесењег дана 1926. године. Расподелом посла пало му је у део да на њиви, поприлично удаљеној од куће, просуши тек овршену пшеницу. У ту сврху од мајке је и добио шареницу и шаторско крило. Све то, заједно с ручком, Симеун је ставио на колица која је направио неколико месеци раније. Била су то сасвим обична дрвена колица која су се састојала од даске дугачке око 100 и широке 40 сантиметара, 4 дрвена точка и волана. Њега је Симеун направио да би могао лакше да управља док се вози. А возио се искључиво низбрдо. Шта је друго и могао кад другу погонску снагу, сем своје, није имао.

С КОСЕ У ПЕСМУ

Добар сат требало је да Симеун гура своја колица до тек пожњевене њиве. И чим је стигао, бацио се на посао: распростро је по земљи ону шареницу и шаторско крило и ставио пшеницу да се суши. Сада је, пошто у близини није било ниједног говечета које би сиромашну летину могло да изгази, могао мало да се забави. А забавити се значило је — провозати се. И само што је са колицима кренуо према ливади која је избијала на косу, небом је пролетео авион. За њим још један, па још један. И то је голобрадом младићу дало идеју: наврат-нанос покупио је још влажно жито у џакове, почупао неке летве и тарабе и почео да прави крила. Посао је ишао споро, па ипак, пред подне је био готов. Прикуцавши за једно крило шареницу, а за друго шаторско крило, Симеун је свој авион изгурао на косу и тако постао — мокрогорски Икар.

НИ ТЕСЛИ НИСУ ВЕРОВАЛИ!

О дрвеној летелици седамнаестогодишњег младића из Котромана дуго се причало у селима овог дела Србије. Код неких је она изазивала дивљење, код неких пакост. Било је и злобника који су тврдили да су својим очима видели како је Симеун слетео не на земљу већ на крушку. Докони су, како то обично бива, одмах спевали песму. Симеун се више не сећа стихова тачно, од његовог лета прошле су 53 године, али они су отприлике овако гласили: „Начини Симо да се вине у небо, не начини да се врати, па је с неба тражио леба“.

Дрвени авион није једина „креација“ Симеуна Чанчаревића: сиромаштво, радозналост и воља направили су од њега мајстора за све и свашта. Њему ништа није страшно. Ни струг, ни ковачки мех, ни бонсек. Ако неко изгуби кључ, он му направи други, ако новопечена „шнајдерка“ сломи иглу, Симеун се постара за нову. Ни сатни механизам није за њега тајна. Ни то како се праве ималин, фирнајз, терпентин. Исто важи за врата, прозоре, казан за печење ракије. Руке овог човека као да могу све. Сем једног. Никако не успевају да направе перпетуум мобиле.

— Не одустајем ја од тога ни данас — каже чика Симеун. **— Јесте да су ми руке клонуле и снага ме издала, али баш сам сада дошао на занимљиву идеју: мислим да ме овај експеримент неће коштати више од пет-шест хиљада динара...**

Подсећамо га шта научници мисле о перпетуум мобилу. Маштовита старина која својим ликом необично подсећа на добре виленњаке из бајки, одмахује руком и каже:

— Научници не верују у перпетуум мобиле баш као што некада нису веровали ни Тесли. А ето, видите, он им је доказао да је био у праву...

МАШТЕ НАПРЕТЕК

У то да чика Симеун не оскудева у идејама уверила нас је и ова цртица из његовог живота:

— Направио сам једног дана, већ сам био велики, љуљашку. И љуљао сам се, љуљао, па ми досадило да стално замахујем ногама. Како да се љуљам, а не замахујем, питао сам се. У једном тренутку паде ми на памет необична, али, како се показало, добра идеја: узео сам бор-машину и на њу ставио елису. Сада сам по цео дан могао да се љуљам без икаквог напрезања. Тада сам и почео да размишљам о перпетуум мобилу.

Ето о чему је размишљао чика Симеун кад је постао „велики“ дечак. Док је био мали, размишљао је о много мање компликованим стварима. Главни проблем који га је мучио кад је имао шест година била је — удица.

— Моја породица била је веома сиромашна: у свему се оскудевало. Отац је умро док сам још био сасвим мали, али мајка је чинила све што је могла да удовољи мојим жељама. Тако ми је, кад сам је салетео с молбом да ми купи удицу, испунила и то. Сећам се добро да је био јануар кад је из града донела удицу. Пресрећан ставио сам тај толико жељени дар у кутију од шибице и „сакрио“ је у недра. И дању и ноћу, ма шта радио и ма где био, молио сам се да не умрем до пролећа како бих могао да одем на Рзав на пецање.

О. Вукадиновић

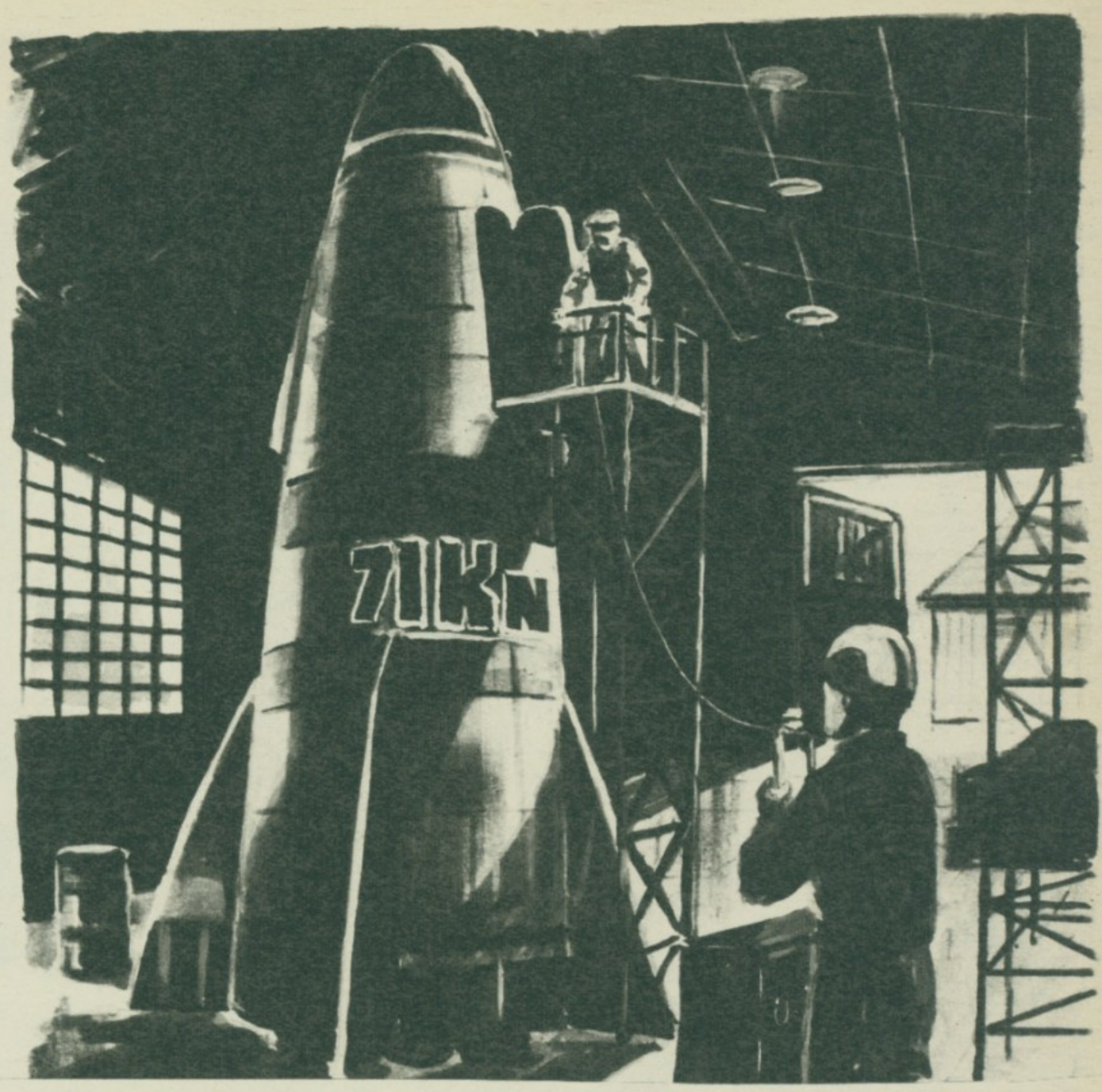

У СВЕМИР, ПРИВАТНО

ЗА ОНЕ КОЈИ ИХ ИМАЈУ, СТО ХИЉАДА ДОЛАРА МОЖДА И НИСУ ПРЕВИСОКА ЦЕНА ЗА ЗАДОВОЉСТВО КОЈЕ НУДИ РОБЕРТ ТРИА — ШЕТЊУ ВАСИОНОМ У СОПСТВЕНОЈ РАКЕТИ.

Капетан Роберт Триа, бивши пројектант америчке морнарице који је радио и на плановима ракете-носача „Тор“, „Самос“ и „Дискаверер“, не досађује се ни у пензији.

У гаражи своје куће коју је претворио у лабораторију конструисао је ракету с намером да се отисне у кратку шетњу свемиром. „Волксрокит“ како је капетан крстио свог првенца, дугачак је седам метара, тежак 1400 килограма, може да развије брзину од 11 хиљада метара у секунди и понесе једнога астронаута.

ОГЛАС

Прва приватна ракета на свету јединствена је и по томе што је сигурно најјевтинија од свих које су до сада направљене: коштала је сто хиљада долара, што, претворено у динаре, износи само два (нова) милиона. Конструисана је од делова које је њен творац купио на отпадима НАСЕ и неколико авио-компанија: „Волксро китов“ осетљиви осцилоскоп, на пример, остатак је са неког бомбардера Б-52 с тим што је ова „стварчица“ која иначе кошта 14 хиљада долара капетана стајала свега 75.

НЛО ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Припреме за прву приватну свемирску авантуру приводе се крају. Најскупљи део читавог пројекта је организовање прихватања капсуле и астронаута (Триа, разуме се) пошто падну у таласе Пацифика. Ту ће их сачекати два патролна чамца, два хеликоптера и екипа лекара.

Колико Роберт Триа верује у успех свог подухвата, говори и оглас који су објавили многи листови у САД. Предузимљиви капетан одлучио је да, по поруџбини, и другима приушти задовољство које ће сам искусити: **„Ко год жели да постане астронаут и да лети у сопственој ракети, нека ми пише. Цена је свега сто хиљада долара“. Два купца већ чекају.**

Име смелог конструктора некима је познато од раније. „Летећи мотор“ на коме је каскадер Ивл Нивл пре неколико година покушао да прескочи с једне на другу обалу Снејк кањона, дело је његових руку. Покушај је, истина, пропао и замало коштао живота славног каскадера, али је доказано да грешка није била у Триаовом мотору.

Неидентификовани летећи објекти (НЛО) начињени од празних туба пасти за зубе, незапаљиве филмске траке и ко зна још чега које је Роберт Триа, на ужас читавог суседства, као дечак „лансирао“ са крова очеве куће, још тада су наговештавали његову животну преокупацију.

— Свемир ме је одувек привлачио, а једини начин да се истражи јесте да се кроз њега лети — мирно каже будући приватни космонаут.

М. И.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ПРСТЕН ДОНОСИ СРЕЋУ

Све би, вероватно, прошло без икаквих незгода да Џон Толден на десној руци није носио печатни прстен. Али младића су за тај прстен везивале нежне успомене и никада га није скидао. Добио га је за свој двадесет први рођендан од баке која га је подигла. Прстен није био изузетно вредан — од деветокаратног злата — али је на њему било уграviрано почетно слово Џоновог имена, а са унутрашње стране урезана је бакина посвета: „Унуку с љубављу".

— Овај прстен донеће ти срећу у животу — рекла је бака када му га је поклонила.

Висећи на тридесет метара од тла, Џон се сетио ових речи и дошло му је да се гласно насмеје. Сада му је заиста било потребно много среће да би извукао живу главу.

Џон је знао да је само питање тренутка када ће се танка жица прекинути под тежином његовог тела. Надао се да агонија неће трајати дуго.

ШТО ПРЕ КУЋИ

Џон Толден је рано ујутру стигао у бродоградилиште Харланд енд Волф у Белфасту у Ирској. Са својим другом Лесом Вокером радио је на унутрашњем опремању 30-тонског танкера „Виљем Вилрајт". Имали су још само да обложе плочицама под и зидове бродске кухиње.

Око подне завршили су посао. Преостало им је још да скупе сав шут у велику гвоздену корпу постављену у ту сврху на палуби брода.

Ветар који је почео да дува рано изјутра није престајао и таласи су снажно ударали о бокове танкера. Љуљање брода отежавало је младићима рад, али они нису хтели да га прекину. Имали су још свега пола сата посла, а онда, после читаве две недеље на броду, били су слободни. Једва су чекали да се врате својим породицама у Њукаслу.

Када су покупили шут, Џон и Лес дали су махањем руке знак да дизалица, која је требало да однесе корпу са палубе, може да крене. Само неколико минута касније кљун огромне дизалице наднео се над палубу брода, а кука обешена о челично уже да би закачила терет полако је почела да се спушта ка корпи са шутом.

Младићи су стали са две стране корпе спремни да је причврсте за челичну куку.

ГДЕ ЋЕ ТРЕСНУТИ?

Када је корпа закачена, Џон је подигао десну руку дајући раднику у кабини знак да почне са подизањем. Већ у следећем тренутку корпа се одигла од палубе, али је са собом повукла и Џона. Његов велики печатни прстен заглавио се између два шрафа која су била повезана сплетом танких жичица на ободу корпе. Сви младићеви покушаји да се ишчупа били су узалудни. Дизалица га је полако подизала све више и више.

Напољу је беснела права олуја. Првих неколико минута Џон је очајнички дозивао у помоћ, а онда је престао. Његов глас губио се у снажном фијукању ветра.

Дуж целе руке осећао је ужасан бол. Мутило му се у глави и само огромним напором воље успевао је да остане при свести. Неко време покушавао је да нађе испупчење на корпи на које би могао да се ослони и бар мало олакша несносан притисак који је осећао у прсту. Али, површина корпе била је потпуно глатка.

Скамењен од страха, Џон је погледао испод себе и истог тренутка зажалио што је то учинио. Налазио се тачно изнад уског појаса мора између брода и дока. То, наразно, није могло да га утеши. Са оволике висине било је свеједно да ли ће његово тело ударити о бетонски док или о површину воде. У оба случаја није му било спаса.

Џон више није знао колико је времена прошло откако га је дизалица понела у ваздух. Бол у прсту је постепено уминуо јер му је десна рука потпуно утрнула. Осећао је јаку вртоглавицу, а кроз цело тело пролазили су му жмарци.

Џон је добро знао да је само питање тренутка када ће се танка жица откинути под тежином његовог тела. Помирен са судбином, надао се да агонија неће трајати дуго. Полусвестан, почео је да се присећа лепих успомена из детињства: парка на крају улице, школских несташлука, прве љубави...

ЛЕС СЕ ЗАБРИНУО

А онда је дизалица поново почела да се спушта. За тренутак младић је помислио да сања. Кроз свега неколико минута корпа је додирнула бродску палубу. Џон је у магновењу угледао насмејано лице свога друга а затим је изгубио свест.

У првом тренутку Лес Вокер није схватио шта се дешава. Када се корпа подигла, приметио је да Џона нема на палуби. Помислио је да је отишао да покупи свој алат. Када се Џон ни после десетак минута није појавио, Лес се забринуо. Обишао је цео танкер дозивајући друга, али одговора није било. Сасвим збуњен и забринут, чак се нагао преко ограде и почео да гледа заталасану морску површину мислећи да је Џон можда пао са брода. А онда је, случајно, подигао поглед ка дизалици и на своје највеће запрепашћење угледао Џона како беспомоћно виси на 30 метара од тла. Видевши да му је друг у смртној опасности, Лес је сигнализирао возачу дизалице да спусти корпу. Тако се за непун минут Џон поново нашао на палуби.

Брзо је дошао к свести. Осећао се добро иако је још имао лаку вртоглавицу. Тек на инсистирање свог друга пристао је да оде у болницу где су му превили истегнут прст и утврдили да није задобио никакве озбиљније повреде.

Џон је брзо заборавио на непријатан догађај у бродоградилишту. Сети га се једино када погледа на велики прстен који још увек носи на десној руци.

М. Ш.

НОВЧИЋ ЗА РАТ ЗВЕЗДА

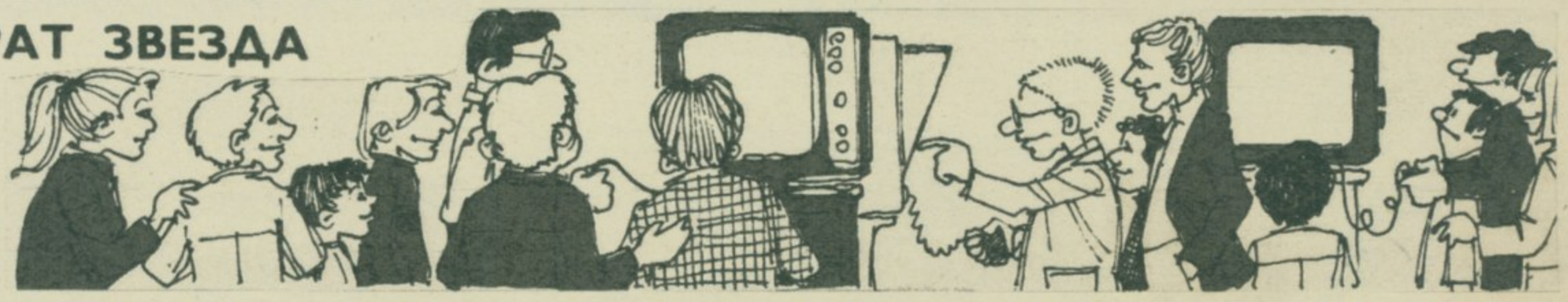

Једна нова игра задаје родитељима у Јапану силне муке. Њихови малишани „полудели" су за компјутеризованим аутоматима који, додуше само на екрану, обарају „нападаче из свемира".

Да буде још горе, поред силног времена које одузима њиховој деци, машина ствара и застрашујуће звучне ефекте као што су тутњава ракета и завијање и пиштање необичних летелица ванземаљаца.

Први такав апарат направљен је пре свега годину дана. Сада их је 200 хиљада и могу се наћи у кафетеријама, ресторанима, биоскопима, а зарази нису одолели ни неки власници књижара.

Електронски ратови звезда задали су главоволье и руководиоцима Јапанске банке. Толико је људи „хранило" популарне аутомате новчићима од 100 јена да је у читавој земљи завладала несташица. Проблем је решен тако што је Јапанска банка на крају исковала додатне количине многотражених новчића.

Прашина која се дигла око нове игре навела је управнике школе у граду Сапороу да их и званично забране. И у многим другим градовима забринути родитељи боре се да издејствују сличан „вето".

Произвођачи и власници прокажених аутомата довијају се како умеју. У жељи да ублаже огорчење јавности, предложили су да се „пуцање" на свемирце деци испод петнаест година дозволи само уз пратњу родитеља

БИМ И БУМ

BABALU стрип

УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ

УЦЕЊИВАЧИ

ЦРНИ ОРЛЕ, УМИРЕМ ОД ЖЕЂИ!

ПОПИЈ МАЛО! ИМАМО ЈОШ МНОГО ДА ЈАШЕМО!

АЛИ, НЕ ЗАЈЕДНО!

ГЛУПАНЕ, НЕ МОЖЕШ ПОБЕЋИ!

БАР ЋУ ДА ПОКУШАМ!

ТОНТО, ТАМО СЕ НЕКО БИЈЕ!

ЈЕДАН ЈЕ ВЕЗАНИХ РУКУ!

БИХА, СИЛВЕРЕ!

НАУЧИЋУ ТЕ КАКО СЕ ПОНАША ЗАРОБЉЕНИК!

ДУМ!

РАДИЈЕ ЋУ УМРЕТИ НЕГО ДА ПОБЕГНЕМ С ТОБОМ!

ЈА СЕ НАДАТИ МИ СТИЋИ НА ВРЕМЕ!

ЈЕСИ ЛИ ЧУО, ТОНТО?

БАНГ!

НИСАМ МИСЛИО ДА ГА УБИЈЕМ!

ХТЕО САМ САМО ДА ПОБЕГНЕМ!

ВИДЕЛИ СМО ДЕО БОРБЕ!

ОВО БИТИ ЦРНИ ОРАО, ОТПАДНИК!

CHARLES FLANDERS 1-26

1471/1

Ј... ЈЕСИ ЛИ И ТИ БАНДИТ?
НЕ! СМАТРАЈ МЕ ПРИЈАТЕЉЕМ! КО СИ ТИ?
РЕД БАКСТЕР! МОЈ ОТАЦ ЈЕ БАНКАР ИЗ МИДВЕЈЛА!
ЧУО САМ ЗА ЊЕГА!
ОВАЈ ИНДИЈАНАЦ МЕ ЈЕ ВОДИО КОД НЕКОГ БАКА ФАРГА!
ШТА? ПА, ТО ЈЕ НАЈОПАСНИЈИ БАНДИТ У ОВОМ КРАЈУ!
1-27
CHARLES FLANDERS

ЗАШТО ТЕ ЈЕ ИНДИЈАНАЦ ВОДИО КОД ЊЕГА?
ДА БИ ПОСЛЕ УЦЕЊИВАЛИ МОГ ОЦА!
И НАЈБОЉЕГ ПРИЈАТЕЉА МОГ ОЦА ЖЕЛЕ ДА ОПЉАЧКАЈУ!
ЗА ФАРГОМ И ЊЕГОВОМ БАНДОМ ЈЕ ОДАВНО РАСПИСАНА ПОТЕРНИЦА!
ЗНАМ ГДЕ СЕ КРИЈУ, АЛИ БОЉЕ ДА НЕ ИДЕТЕ ТАМО!
CHARLES FLANDERS
1-28

ЏЕНКС, КАСИР У ТАТИНОЈ БАНЦИ, ПОМОГАО ЈЕ ИНДИЈАНЦУ ДА ТЕ УХВАТИ!
ДАО МУ ЈЕ И МАПУ НА КОЈОЈ ЈЕ УЦРТАНО ФАРГОВО СКРОВИШТЕ!
ЕВО МАПЕ!
ФАРГО ЈЕ ОНДА ТРЕБАЛО ДА ПОЗОВЕ МОГ ОЦА И ТРАЖИ НОВАЦ У ЗАМЕНУ ЗА МОЈ ЖИВОТ!
ПРОКЛЕТНИК! САМО ОН МОЖЕ ДА СМИСЛИ ТАКАВ ПЛАН!
30

ЗНАЧИ, ФАРГО НИКАДА НИЈЕ ВИДЕО ЦРНОГ ОРЛА! ЊЕГА ЈЕ НАЈМИО ЏЕНКС!
ТАКО ЈЕ!
ИМАМ ИДЕЈУ! ТОНТО ЋЕ СЕ ПРЕДСТАВИТИ КАО ЦРНИ ОРАО И ПРЕДАТИ ТЕ ФАРГУ! ОСТАЛО ЋУ ЈА ОБАВИТИ!
БИЋЕ МИ ДРАГО ДА ПОМОГНЕМ У ХВАТАЊУ ТОГ БАНДИТА!
ДИВНО!
2

ДОК ТИ НАПИШЕШ ПИСМО ОЦУ, ЈА ЋУ ДА ПРЕЦРТАМ МАПУ!

CHARLES FLANDERS 2-1

МИ ЛАКО НАЋИ ФАРГОВО СКРОВИШТЕ!

ДАЈ МИ ПИСМО ЗА ТВОГ ОЦА!

ВЕЗАЋУ ТИ РУКЕ ДА ФАРГО МИСЛИ ДА СИ ЗАРОБЉЕНИК!

А ЈА БИТИ ЦРНИ ОРАО!

НАЂ ВИДИШ МОГ ТАТУ, РЕЦИ МУ ДА ЈЕ ЊЕГОВ БЛАГАЈНИК ЧЛАН ФАРГОВЕ БАНДЕ!

ИДЕМО, СИВЕРЕ!

А МИ, ПРАВАЋ ФАРГОВА ЗАЗБИНА!

ЏЕНКСЕ, НИСАМ ВИДЕО СИНА ОД ЈУЧЕ!

А, ТО ЈЕ ТАЈ БЛАГАЈНИК!

НЕМАМ ПОЈМА ГДЕ БИ МОГАО БИТИ РЕД!

ВЕОМА САМ ЗАБРИНУТ!

2-3

ВАШ СИН ЈЕ ЖИВ И ЗДРАВ!

РАЗБОЈНИК!

СКЛОНИТЕ СЕ, ЏЕНКСЕ!

НИСАМ ЈА РАЗБОЈНИК!

НЕ ПУЦАЈТЕ, БАКСТЕРЕ, ПОГОДИЋЕТЕ МЕНЕ!

CHARLES FLANDERS 2-4

ДОШАО САМ ДА ВАМ ПРЕДАМ ПИСМО ОД СИНА!

УХВАТИО СИ РЕДА? УБИЋУ ТЕ ЗБОГ ТОГА!

3

НИСАМ УХВАТИО ВАШЕГ СИНА И ВИ НЕКЕТЕ...

... ПУЦАТИ У МЕНЕ?

СЛУШАЈТЕ МЕ!

ДОШАО САМ ДА ВАМ ПРЕДАМ РЕДОВО ПИСМО!

ПРОЧИТАЈТЕ ГА, ПА ЋЕМО РАЗГОВАРАТИ НАСАМО!

Драги тата, Усамљени јахач ти је продао писмо. Он ће ти испричати шта ли се догодило. Твој син Ред

ИЗИБИТЕ, ЏЕНКСЕ?

ЗАР СЕ НЕ БОЈИТЕ ДА ОСТАНЕТЕ САМИ С ЊИМ, БАКСТЕРЕ?

НЕ, ПОШТО САМ ПРОЧИТАО ПИСМО СВОГ СИНА!

ЗНАЧИ, ВИ СТЕ УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ?

ДА? А ВАШ БЛАГАЈНИК ЈЕ БАНДИТ!

ТРАС!

ОН ЈЕ ПОТОГАО ФАРГУ ДА УХВАТИ РЕДА!

АЛИ, ЗАШТО?

ДА БИ ВАС УЏЕЊИВАЛИ!

ФАРГО МИСЛИ ДА ЋЕТЕ ИСПРАЗНИТИ КАСУ ДА БИСТЕ СПАСЛИ СИНА!

УЧИНИЋУ СВЕ ЗА ЊЕГА!

АЛИ, ТАЈ БАНДИТ НЕ ЗНА ДА ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ, ТОНТО, ЗАУЗЕО МЕСТО ЦРНОГ ОРЛА?

ДА, ТОНТО, ЗВАЧУ ТЕ ЦРНИ ОРАО?

ПРЕМА ТАМПИ, ФАРГОВА ЈАЗБИНА БИТИ У ШУТИ?

ИЗГЛЕДА ДА СМО БЛИЗУ?

ХМ? ОНО СИГУРНО БИТИ СТРАЖАР?

CHARLES FLANDERS 2-10

ШТА ТРАЖИТЕ ОВДЕ?

ФАРГО ЖЕЛЕТИ СИНА БАНКАРА БАКСТЕРА?

ДА? ОЧЕКУЈЕ ВАС? ПОЂИТЕ ЗА МНОМ?

ХЕЈ, ФАРГО, СТИГАО ЈЕ ЦРНИ ОРАО СА БАНКАРЕВИМ СИНОМ?

ЗДРАВО, ЦРНИ ОРЛЕ?

ДОБРО ЈЕ? НИШТА НЕ СУМЊА?

CHARLES FLANDERS 2-11

МОЈ ОТАЦ ЋЕ УЧИНИТИ СВЕ ЗА МЕНЕ?

НАДАМ СЕ?

АКО СЕ НЕ ПРИДРЖАВА УПУТСТАВА...

... НЕЋЕТЕ ГА ВИДЕТИ ЖИВОГ?

ГДЕ?

НАУЧИЋУ ТЕ КАКО ДА СЕ ПОНАШАШ ПРЕМА МЕНИ?

ТИ НЕ УДАРИТИ ЊЕГА?

ДА НЕЋЕШ ТИ ДА МИ ЗАБРАНИШ?

CHARLES FLANDERS 2-13

АКО ТИ УБИТИ ЊЕГА, ПЛАН ПРОПАСТИ?

МОЖДА СИ У ПРАВУ...

ТОНТО ЈЕ ВЕРНО ИГРАО УЛОГУ ИНДИЈАНЦА ОТПАДНИКА...

... АЛИ, НЕ ДОЗВОЉАВАМ ДА МЕ ИКО ВРЕЂА?

ТИ ЋЕШ ЧУВАТИ ТАТИНОГ СИНА, ДОК ЈА ИСПРАЗНИМ БАНКУ?

CHARLES FLANDERS 2-14

ЗАТВОРИЋЕШ ГА У ОНУ БАРАКУ?

CHARLES FLANDERS 2-15

УСПЕЛИ СМО ДА ГА ПРЕВАРИМО, ТОНТО!

А ЈА ИДЕМ У ГРАД ДА КАЖЕМ БАКСТЕРУ ГДЕ МУ ЈЕ СИН!

ЈА ТИ ОДВЕЗАТИ РУКЕ ЧИМ СЕ ОН УДАЉИТИ?

УПРАВО ОДЛАЗИТ

МОЖДА ЋЕ ОПЉАЧКАТИ БАНКУ ПРЕ НЕГО ШТО МИСЛИМО?

ТИ НЕ БРИНУТИ? УСАМЉЕНИ ЗАХАЧ БИТИ СА ТВОЈИМ ОЦЕМ?

МОЈ СИН У РУКАМА БАНДИТА?

ТОНТО ЋЕ ГА ЗАШТИТИ, БАКСТЕРЕ?

ЧЕНКСЕ, ДА ТИ БАКСТЕР СУМЊА ДА МИ ПОМАЖЕШ?

БЛАГАЈНА

МИСЛИМ ДА НЕ?

АЛИ, С ЊИМ ЈЕ НЕКИ МАСКИРАНИ?

2-17

ФАРГО УПРАВО РАЗГОВОРА С ЧЕНКСОМ?

НЕ ЖЕЛИМ ДА ME ВИДИ ТАЈ БАНДИТ? САКРИЋУ СЕ!

CHARLES FLANDERS 2-16

КОГА ТО КРИЈЕШ, БАКСТЕРЕ?

НИКОГА?

САКРИО СЕ ИЗА ОВИХ ВРАТА? НАТЕРАЋУ ГА ДА ИЗИЂЕ!

НАПОЉЕ, АКО ТИ ЈЕ ЖИВОТ МИО?

ЧУЈЕШ ЛИ?

ДУМ!

2-20

ЕВО МЕ!

CHARLES FLANDERS

ЗАУСТАВИ-ЋУ ГА?

CHARLES FLANDERS

БИХА, СИЛВЕ-РЕ?

БАНК

ОН ТИ ЈЕ УТА-КАО, БАКСТЕРЕ, АЛИ ТИ НЕЋЕШ!

ЧУО САМ ПУ-ЦАЊ?

МАСКИРА-НИ ЈЕ ПОБЕ-ГАО?

CHARLES FLANDERS 2-22

ТИ СЕ ЧИСТИ ОДАВДЕ? ИМАШ ПОСЛА С БАК-СТЕРОМ?

АКО ЖЕЛИШ ДА ВИДИШ СИ-НА, СЛУШАЈ ДОБ-РО ШТА ЋУ ТИ РЕЋИ?

ЧУО САМ ВЕЋ ЗА ТЕБЕ И ТВОЈУ ПРОКЛЕТУ БАНДУ?

ЧУКЕШ ЈОШ ВИШЕ? НОЋАС ЋЕТО ДОЋИ ДА ИСПРАЗНИМО ТВОЈУ БАН-КУ?

CHARLES FLANDERS 2-23

ОСТАВИ ОТКЉУ-ЧАНУ КАСУ, ПА ЋЕМО ТИ ВРАТИ-ТИ СИНА ЖИВОГ И ЗДРАВОГ?

ДА...

АКО НАМ ПРИПРЕТИШ ЗАТКУ, НАЋИ ЋЕШ ЋА МРТ-ВОГ?

БАКСТЕР ЋЕ ЛИЧНО ОТКЉУЧАТИ КАСУ?

ПССТ! ДОЛАЗИ!

НИЈЕ МИ ДОБРО, ЏЕНКСЕ? ИДЕМ РАНИЈЕ КУЋИ?

ЗАТВОРИЋУ БАНКУ У УОБИЧАЈЕНО ВРЕМЕ!

ЈЕСИ ЛИ СИГУРАН ДА ТИ БАКСТЕР НЕЋЕ ПРИПРЕТИТИ ЗАТКУ?

ЈЕСАМ? У ПИТАЊУ ЈЕ ЖИВОТ ЊЕГОВОГ СИНА?

ЧЕКАО САМ ВАС КОД КУЋЕ, БАКСТЕРЕ?

ОДЛАЗИТЕ? НЕ ЖЕЛИМ ВАШУ ПОМОЋ НИ САВЕТ?

НЕЋУ ДА РИЗИКУЈЕМ ЖИВОТ СВОГ СИНА?

РАДИЈЕ ЋУ ДОЗВОЛИТИ ТИМ БАНДИТИМА ДА МИ ИСПРАЗНЕ КАСУ?

НЕ БУДИТЕ ЛУДИ!

АЛИ, АКО ИМ ПОСТАВИМ ЗАТКУ, УБИЋЕ РЕДА!

ТОНТО ЈЕ С ЊИМ И НИШТА МУ СЕ НЕ МОЖЕ ДОГОДИТИ!

ЗА ТО ВРЕМЕ ИСПРЕД БАНКЕ...

ЏЕНКСЕ?

БРАТ ЦРНОГ ОРЛА? ШТА ХОЋЕШ?

ТИ СИ ЗАПОСЛИО МОГ БРАТА КОД ФАРГА?

ПССТ! МОЖЕ НЕКО ДА ТЕ ЧУЈЕ?

ЗАПОСТИ И МЕНЕ?

ПОСЛАЋУ ТЕ КОД ФАРГА?

КАЖЕМ ВАМ, ФАРГО НЕ ЗНА ДА ЈЕ ЦРНИ ОРАО МРТАВ И ДА ЈЕ ЊЕГОВО МЕСТО ЗАУЗЕО ТОНТО?

КАД САЗНА, БИЋЕ КАСНО?

ТОМЊИ, СВЕ ЈЕ СПРЕТНО ЗА ПЉАЧКУ!

НИСАМ ИМАО ПРОБЛЕМА С БОКСТЕРОМ!

ХЕЈ, ФАРГО!

ОВО ЈЕ БРАТ ЦРНОГ ОРЛА!

ТОНТО, САДА ЋЕ ОТКРИТИ ДА НИСИ ЦРНИ ОРАО!

ТВОЈ БРАТ ЧУВА БАНКАРЕВОГ СИНА!

ИДИ И ПОМОЗИ МУ!

ПА, ОВО НИЈЕ МОЈ БРАТ! ОВО ЈЕ ТОНТО!

ОН ЈЕ ПРИЈАТЕЉ УСАМЉЕНОГ ЈАХАЧА!

УСАМЉЕНОГ ЈАХАЧА!

ОНДА ЈЕ ОН ОНАЈ МАСКИРАНИ КОГА САМ ВИДЕО КОД БАКСТЕРА!

ПОКАЗАЋЕМО МИ И ТОЊТУ И УСАМЉЕНОМ ЈАХАЧУ!

ИЗЛАЗИ, ТОНТО, ИЛИ ЋЕМО ЗАПАЛИТИ БАРАКУ!

ЈА СЕ ПРЕДАТИ САМО АКО ВИ ПОШТЕДЕТИ РЕДОВ ЖИВОТ!

ХОЋЕМО, АЛИ И ЊЕГОВ ОТАЦ МОРА ДА СЕ ПРИДРЖАВА ОБЕЋАЊА!

ЈА СЕ ОНДА ПРЕДАТИ!

ИДИ И СТРАЖАРИ КРАЈ БАКСТЕРОВОГ СИНА!

ШТО ГУБИТО ВРЕМЕ С ОВИМ?

3-7

ЗАР НИЈЕ ЈЕДНОСТАВНИЈЕ ДА ГА УБИЈЕТО?

ПОБРИНУЋУ СЕ ЗА ЊЕГА И УСАМЉЕНОГ ЈАХАЧА У ИСТО ВРЕМЕ!

Copr. 1950, The Lone Ranger, Inc.
Distributed by King Features Syndicate

КАКО ЋЕШ ДА УХВАТИШ УСАМЉЕНОГ ЈАХАЧА?

ТО ПРЕПУСТИ МЕНИ!

ЈЕСТЕ ЛИ ПРОНАШЛИ ШЕРИФА?

ДА, БАКСТЕРЕ! ПРИПРЕТИЋЕ ЗАМКУ ФАРГОВОЈ БАНДИ!

АКО СЕ НЕШТО ДОГОДИ ТОМ СИНУ...

НЕЋЕТ ТОНТО ЈЕ С ЊИМ!

ПОГЛЕДАЈТЕ КО ДОЛАЗИ!

3-8

ФАРГО!

АЛИ, ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ ПОЈАВИ ТЕК У ПОНОЋ!

САКРИЋУ СЕ ДОК НЕ САЗНАТЕ РАЗЛОГ ЊЕГОВЕ ПОСЕТЕ?

БАКСТЕРЕ, ДОГОДИЛО СЕ НЕШТО ЗБОГ ЧЕГА ЋУ МОРАТИ ДА ИЗМЕНИМ СВОЈ ПЛАН!

ОТКРИО САМ ДА СЕ ИНДИЈАНАЦ ТОНТО ПРЕДСТАВИО КАО ЦРНИ ОРАО!

ТАДА САМ СХВАТИО ДА ЈЕ МАСКИРАНИ, КОГА САМ ВИДЕО У ТВОЈОЈ КАНЕЛАРИЈИ, УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ!

ЗАТО МИ БОЉЕ КАЖИ ГДЕ ЈЕ!

АЛИ...

АКО СЕ ДО ОСАМ УВЕЧЕ НЕ ВРАТИМ С ЊИМ, МОЈИ ЉУДИ ЋЕ УБИТИ И ТВОГ СИНА И ТОНТА!

3-10

ГДЕ СЕ КРИЈЕ?

ОТКУД ЈА ДА ЗНАМ?

3-12

МЕНЕ ТРАЖИШ, ФАРГО?

ДА?

СПОР СИ, ДРУШКАНЕ?

АХ?

3-13

ЧИНИЛО ДА МИ РАЗНЕСЕШ РУКУ?

ТО СИ И ЗАСЛУЖИО?

ПУСТИ МЕ!

МОЈИ ЉУДИ ДРЖЕ ТОНТА И РЕДА?

ЈАДНО МОЈЕ ДЕТЕ!

АКО СЕ НЕ ВРАТИМ С ТОБОМ, ОБОЈИЦУ ЋЕ УБИТИ?

ЗА ТОБОМ ЈЕ ИЗДАТА ПОТЕРНИЦА, ФАРГО?

ЗАР ЋЕШ ДА РИЗИКУЈЕШ ЖИВОТЕ СВОЈИХ ПРИЈАТЕЉА?

3-14

ЈОШ НЕКОЛИКО ЧАСОВА ЖИВЕЋЕТЕ У НЕИЗВЕСНОСТИ!

А ОНДА, АКО СЕ ФАРГО НЕ ВРАТИ, ПУЦАМО?

ВОДИШ ЛИ МЕ У ЗАТВОР ИЛИ ИДЕМО У ТОЈЕ СКРОВИШТЕ?

НЕКУ ТЕ ПРЕДАТИ ШЕРИФУ, ФАРГО!

ТО САМ И. МИСЛИО ?

НИТИ КУ ПОКИ С ТОБОМ КАО ТВОЈ ЗАРОБЉЕНИК? ИМАМ БОЉИ ...

... ПЛАН?

ДУМ!

ОДВЕШКУ ГА У ЊЕГОВУ ЗАЗБИНУ!

ЈОШ ЈЕ-ДАН ТРЕ-НУТ...

... ПА КУ МОРАТИ ДА ПУ-ЦАМ? НЕМА ФАРГА?

УПРАВО ДОЛА-ЗИ!

ВИДЕО САМ ГА?

С ЊИМ ЈЕ И ТАС-КИРАНИ!

ЈЕСТЕ ЛИ ЧУ-ЛИ? ФАРГО ДОВОДИ УСАМЉЕНОГ ЈАХАЧА!

Н...НЕ МОГУ ДА ВЕРУ-ЈЕМ!

САД ВАС ИМАМО СВУ ТРО-ЈИЦУ!

ВИШЕ НАС НИКО НЕ МО-ЖЕ СПАС-ТИ!

НИСАМ ВЕРО-ВАО ДА ФАРГО МО-ЖЕ УХВАТИТИ УСАМ-ЉЕНОГ ЈАХАЧА!

НИ ЈА?

КАКО ЛИ ТУ ЈЕ ТО ПОШЛО ЗА РУ-КОМ?

ЕВО МЕ!

СЈАЈАН ПОСАО, ШЕФЕ!

МОРАМ ДА РАЗГОВАРАМ СА ЗАРОБЉЕНИЦИМА! ВИ ЧУВАЈТЕ ОВОГ, АЛИ МУ НЕ ПРИЛАЗИТЕ СУВИШЕ БЛИЗУ!

3-21

ЛУКАВ ЈЕ ОН! ОНЕСВЕСТИО САМ ГА, АЛИ СВАКОГ ТРЕНУТКА МОЖЕ ДА СЕ ПРОБУДИ!

МОЖДА ЈЕ УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ ЛУКАВ, АЛИ ФАРГО ГА ЈЕ НАДМУДРИО!

НАЗАД ДА ГА ВИДИМ БЕСПОМОЋНОГ!

НЕ ПРИЛАЗИ МУ!

ПА, ТИ НИСИ ФАРГО!

ТАКО ЈЕ!

А МИ СМО ПОВЕРОВАЛИ ДА ТЕ ЈЕ ФАРГО ЗАИСТА УХВАТИО!

ТО И БАНДИТИ МИСЛЕ!

ДА ПОЖУРИМО ДОК НИСУ ОТКРИЛИ ИСТИНУ!

РЕЂЕ, УЗМИ ТУ ПУШКУ! ТОНТУ БУДАТИ РЕВОЛВЕР!

3-23

КОЛИКО ИМА БАНДИТА?

СЕДАМ!

ТРОЈИЦА ЧУВАЈУ ФАРГА!

3-24

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

ОДВЕЖИТЕ ME!

ПА... ОВО ЈЕ ФАРГО!

А САД ДА СРЕДИМО ОНЕ НАПОЉУ!

КАСНО ЈЕ!

ШТА СЕ ДОГОДИЛО, РЕЂЕ?

ФАРГО СЕ ОСВЕСТИО!

НИСАМ ОЧЕКИВАО ДА ЋЕ ТАКО БРЗО ДОБИ К СЕБИ!

... А ОНДА ЈЕ ЗАМЕНИО ОДЕЋУ!

ДОБРО НАС ЈЕ ИЗИГРАО!

У БАРАЊИ ЈЕ С ОСТАЛИМ ЗАТВОРЕНИЦИМА!

ЈЕДАН НЕКА ИДЕ ДА ПОЗОВЕ ОСТАЛЕ ТОМЕ!

ЗА ЋУ!

САМО ПОЖУРИ!

БРЗО ЋЕМО ИХ СРЕДИТИ, А ОНДА ИДЕМО У ГРАД ДА ОПЉАЧКАМО БАНКУ!

ВРЕМЕ ЈЕ ДА КРЕНЕМО У АКЦИЈУ!

ИДЕМ И ЈА С ВАМА!

НЕ, РЕЂЕ! ТИ ЧЕКАЈ ОВДЕ!

ЧИМ СЕ ЉЕФТИ ВРАТИ С ОСТАЛИМА, ОПКОЉИЋЕМО БАРАКУ!

БИЋЕ ТО ЛАК ПОСАО!

ТОМЉИ, ЗОВЕ ВАС ФАРГО!

УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ ЈЕ УПАО У КЛОПКУ!

ПУЦАЈТЕ ЧИМ НЕКО ОД ЊИХ ПОКУША ДА ИЗИБЕ!

АКО ТИ ОТВОРИТИ ВРАТА, ОНИ ПУЦАТИ!

НЕБЕ, АКО СИЛВЕР ОДИГРА СВОЈУ УЛОГУ!

НА ЊИХ, СИЛВЕРЕ!

ЗА МНОМ, ТОНТО!

ПАЗИТЕ!

ШТА?

ДО БАВОЛА!

ЈУРИШ, СИЛВЕРЕ!

УСАМЉЕНИ ЈАХАЧ И ТОНТО!

УУХ!

БАНГ!

БАНГ!

ЧУЈЕТЕ ЛИ?

ШТА ЗНАЧИ ТАЈ ПУЦАЊ?

СИГУРНО СЕ ДОГОДИЛО НЕШТО НЕПРЕДВИЂЕНО!

ПОТРЕБНИ СТО ФАРГУ!

ИДЕМО, БРЗО!

ЗА ТО ВРЕМЕ ...

ОВО КЕ ТЕ ОПАМЕТИТИ!

СЈАЈНО, ТОН-ТО!

РЕШИЛИ СМО СЕ ТРОЈИ-НЕ!

БАНГ!

ФИЈУ!

4.4

ОСТАЛИ СЕ ВРАТИТИ!

САКРИЈ-МО СЕ ИЗА БАРАКЕ!

ЕНО ИХ!

ОПКОЉИ-МО БАРА-КУ!

ОВОГ ПУТА СЕ НЕ-КЕ ИЗ-ВУ-КИ!

ЛОШЕ НАМ СЕ ПИШЕ, ТОНТО!

4.6

ЕНО ФАРГОВЕ БАН-ДЕ!

БАЦИТЕ ОРУЖ-ЈЕ И РУКЕ УВИС!

БАНГ!

БАНГ!

БАНГ!

ВЕЖИТЕ РАЗБОЈНИ-КЕ!

СИНЕ!

ТАТА!

СТИГЛИ СТЕ У ПОСЛЕД-ЊИ ЧАС, ТА-ТА!

СЛЕДИ-ЛИ СТО ТРАГ КО-ЈИ СУ ОСТАВИ-ЛИ ЧСАТ-ЉЕНИ ЈАХАЧ И ФАРГО!

4.7

ЗА СВЕ ТРЕ-БА ДА ЗАХВА-ЛИМО МАСКИ-РАНОМ ЈУНАКУ!

БИХА, СИЛВЕ-РЕ!

КРАЈ

ЦРНИ ДИЈАМАНТ

ДОГОДИЛО СЕ ТО ПРЕ МНОГО ГОДИНА У ИНДИЈСКОМ ГРАДУ КУПТАЛИ...

СТРАЖА, УКЛОНИТЕ ТАЈ НАРОД? ЖУРИМ?

ШТА? УПОМОЋ?

ШТА СЕ ОВО ДОГАЂА?

УПОМОЋ?

БРЗО, ГАУДАЧЕ?

ПУСТИТЕ МЕ?

ОТЕЛИ СУ НАШЕГ ГОСПОДАРА?

УПАКТИ СМО ЊЕГОВИМ СТРАЖАРИМА?

ДА СЕ ОДМОРИМО, ОНДА?

ЗНАТЕ ЛИ ВИ ДА САМ ЈА РАЦИН САВЕТНИК?

ЗНАМО? ОТЕЛИ СМО ВАС САМО ДА БИ СТЕ НАМ ИСПРИЧАЛИ НЕШТО ИЗ ИСТОРИЈЕ НАШЕ ЗЕМЉЕ? ПРЕ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ОВДЕ ЈЕ ВЛАДАО ЈЕДАН ДИВАН ЧОВЕК? НАРОД ГА ЈЕ ВОЛЕО? КАДА ЈЕ УМРО, ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ГА ЗАМЕНИ ЊЕГОВ СИН, АЛИ ОН ЈЕ ИМАО САМО ТРИ ГОДИНЕ...

„... НА САМРТИ, РАЦА ЈЕ ИМЕНОВАО СВОГ САВЕТНИКА ЗА СТАРАТЕЉА ДЕЧАКА. МАЛИШАН ЈЕ ИЗНЕНАДА НЕСТАО. ПРОНАШАО ГА ЈЕ ПРИЈАТЕЉ ЊЕГОВОГ ОЦА И ОДГОЈИО..."

ТАЈ САВЕТНИК ЈЕ САДА РАЦА, А ОНАЈ ДЕЧАК, ТО САМ ЈА!

ПАЖЕТЕ!

ПОГЛЕДАЈТЕ?

ТЕТОВИРАНИ ЗНАК ВЛАДАЈУЋЕ ДИНАСТИЈЕ ИЗ КУПТАЛЕ?

САМО, НИШТА ВАМ ТО НЕ ВРЕДИ АКО НЕМАТЕ ЦРНИ ДИЈАМАНТ, СИМБОЛ ВЛАСТИ?

ЗБОГ ЊЕГА САМ ВАС И ОТЕО? ВИ ЗНАТЕ ГДЕ ГА ЈЕ РАЦА САКРИО?

НИКАДА ВАМ НЕЋУ РЕЋИ!

У ТОМ СЛУЧАЈУ, ГАУЂАК ЋЕ СЕ ПОЗАБАВИТИ ВАМА!

ХОЋЕТЕ ЛИ ДА КАЖЕТЕ?

ДА, ДА! РЕЋИ ЋУ ВАМ! ДИЈАМАНТ ЈЕ У ХРАМУ БОГИЊЕ КАЛИ...

ИДЕМО ПО ЊЕГА?

СКУПО ЋЕ ВАС ТО КОШТАТИ!

ЧАС КАСНИЈЕ...

УУФ! НАЈЗАД! ИДЕМ ДА ОБАВЕСТИМ РАЦУ?

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ДА СЕ ОСЛОБОДИМО ЧУВАРА?

НЕ! УБИ ЋЕМО КРОЗ ПРОЗОР?

ИСПОД ЊЕНИХ НОГУ ЈЕ ДИЈАМАНТ?

ТИХО...

УЗБУНА? БЕЖИМО?

БОНГ!

ХРАМ ЈЕ ОПЉЈЕН? КАД БИСМО ПОБЕГЛИ ОВУДА?

САЧЕКАЈ...

ЕВО, САД МОЖЕМО ДА СЕ ПРОВУЧЕМО?

СИЛА СИ, ГАУДАЧЕ?

БРЖЕ, ДОЛАЗИ СТРАЖА?

НАДАМ СЕ ДА СЕ ОВАЈ КАНАЛ УЛИВА У РЕКУ?

Alberto Marsec

УУХ?

РЕКА? КАО ШТО САМ И МИСЛИО?

ИЗВУКЛИ СМО СЕ?

НЕ ЈОШ? ЕНО НАОРУЖАНИХ СТРАЖАРА?

ИМАМ ИДЕЈУ?

КАКВУ?

СКОЧИМО НА ОВОГ БИКА!

ШТА?!

УПОМОЋ! ААХ!

Сутрадан, вест се ширила градом...

СТИГАО ЈЕ ПРИНЦ СУНДА! ОН ЋЕ НАС ОСЛОБОДИТИ ТИРАНИЈЕ!

ОНОМ ЗЛИКОВЦУ ЈЕ ДОШАО КРАЈ!

А у рацином палати...

НЕСПОСОБЊАКОВИЋИ! НАДМУДРИЛА СУ ВАС ДВА ЧОВЕКА!

СМИРИТЕ СЕ! УХВАТИЋЕМО ТИ ЊИХ!

Изненада...

ТУП!

СТРЕЛА СА НЕКОМ ПОРУКОМ!

„ДОЋИ ЋУ НАД ГАДНЕ МРАК! СУНДА, ПРАВИ ВЛАДАР КУПТАЛЕ!"

Касније...

НЕ БРИНИТЕ! МРАК ЈЕ, А ПРИНЦ СЕ НИЈЕ ПОЈАВИО!

НЕЋЕ СЕ ОН НИ УСУДИТИ ДА УЂЕ У МОЈУ ПАЛАТУ!

ВАРАТЕ СЕ!

БРАНИТЕ СЕ!

БОЉИ САМ БОРАЦ ОД ТЕБЕ!

ПРЕДАЈТЕ СЕ!

СЈАЈНО, ПРИНЧЕ!

МИЛОСТ!

НЕЋУ ЈА ОДЛУЧИТИ О ВАШОЈ СУДБИНИ, ВЕЋ НАРОД!

МОЈИ ЧУВАРИ СУ МИ И ДАЉЕ ВЕРНИ!

ПОГЛЕДАЈТЕ! ПОМЕШАЛИ СУ СЕ СА НАРОДОМ И УЗВИКУЈУ МОЈЕ ИМЕ!

СРЕЋАН САМ ШТО ЋУ БИТИ ВАШ ВЛАДАР! ТРУДИЋУ СЕ ДА БУДЕМ ПРАВЕДАН И ОДАН СВОМ НАРОДУ!

КРАЈ

24

ЦРНИ ВИТЕЗ — ИСТОРИЈСКИ СТРИП: **агент у бекству**

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН

ПОПАЈ

By Bud Sagendorf

ПРОВАЛНИК ЈЕ НОЋАС УПАО КОД ПЕРЕ ЖДЕРЕ!

МОРА ДА СЕ ГРДНО РАЗОЧАР'О КАД НИШТА НИЈЕ НАШ'О!

С-ТРАШНО!

КРИМИНАЛ У ГРАДУ ЈЕ ПОНОВО У ПОРАСТУ! САМО НОЋАС ЈЕ БИЛО ТРИДЕСЕТ СЕДАМ ПРОВАЛА!

!

ГЛБ!

ХМ?

ЧУВАЈ СЕ! ОПАСАН ПАС!

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЧУВАЈ СЕ! ОПАСАН ИЗЕЛИЦА СПАНАЦА

ПОПАЈ

10-28

Bud Sagendorf

ЧУДА ЉУДСКИХ РУКУ

АЛА БЕЗ ПРЕМ

У свету се свакога дана сакупе и униште милиони тона смећа. Да би се овај обиман и нимало лак посао ефикасно обављао потребне су читаве екипе специјално обучених људи и, наравно, возило које ће отпатке преносити до сметлишта.

Пре двадесетак година сакупљање смећа било је, међутим, много компликованије и теже него данас. Отпаци су бацани у велике металне канте које су, чак и када би смеће из њих било пребачено у специјалне камионе, задржавале непријатан мирис и — што је много опасније — милионе заразних клица и бактерија.

Носивост камиона који су смеће преносили на сметлишта изван града била је прилично мала јер у унутрашњости овог возила нису постојали никакви уређаји који би могли да прерађују отпатке још у току самог сакупљања.

Данашњи „носач смећа“ изгледа много другачије. У ово технички савршеније возило уграђен је читав механизам који, упоредо са утоваром смећа, почиње са његовом прерадом.

Смеће се данас сакупља у посебне пластичне кесе, много практичније и „чистије“ од раније употребљаваних канти. Оне се убацују у задњи део возила, тзв. контејнер који се, чим прими одређену количину отпадака, аутоматски закључа. Возач у својој кабини покретом ручице пушта у рад снажну хидрауличну пресу која сабија смеће у малу, веома компактну масу и тиме ослобађа простор за нове количине отпадног материјала. Захваљујући оваквом поступку, возило, упркос својој релативно малој запремини, може да прими пет тона смећа.

Постоји више различитих типова „носача смећа“, али већина ради на сличном принципу. Возило приказано на слици има 120 коњских снага и дизел-мотор са шест цилиндара.

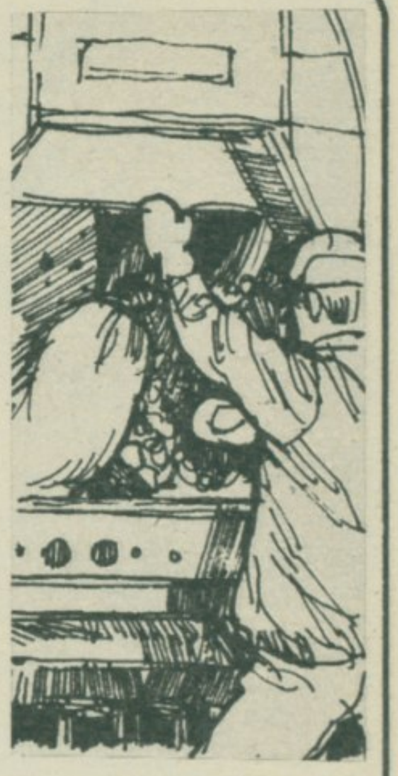

УНИШТАВАЊЕ ОТПАДАКА

Постоји неколико различитих поступака за уништавање смећа. Отпаци се најчешће спаљују у посебним пећима или односе на места означена као сметлишта. У неким случајевима отпаци се бацају у море, али само у зонама где је то дозвољено.

Пре спаљивања смеће се мора подврћи специјалном поступку разврставања и просејавања, а конзерве и други метални отпаци, уз помоћ великих електромагнета, посебно се одвајају.

Сметлишта се обично налазе на подручјима изван града и отпаци се директно из возила убацују у посебна лежишта дубине два, а ширине пет метара. Да би се спречила могућност заразе и ширење клица у току топлих летњих месеци, сметлишта се редовно посипају разним инсектицидима.

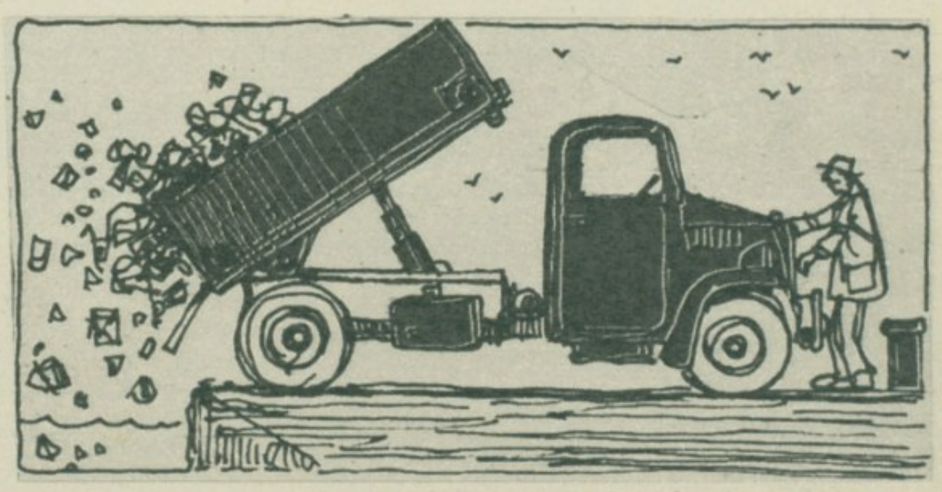

Истовар смећа је веома једноставан. Када се контејнер подигне, возач из своје кабине пушта у рад специјални клип који уназад потискује плочу за компресију и избацује отпатке у специјална лежишта смештена у земљи

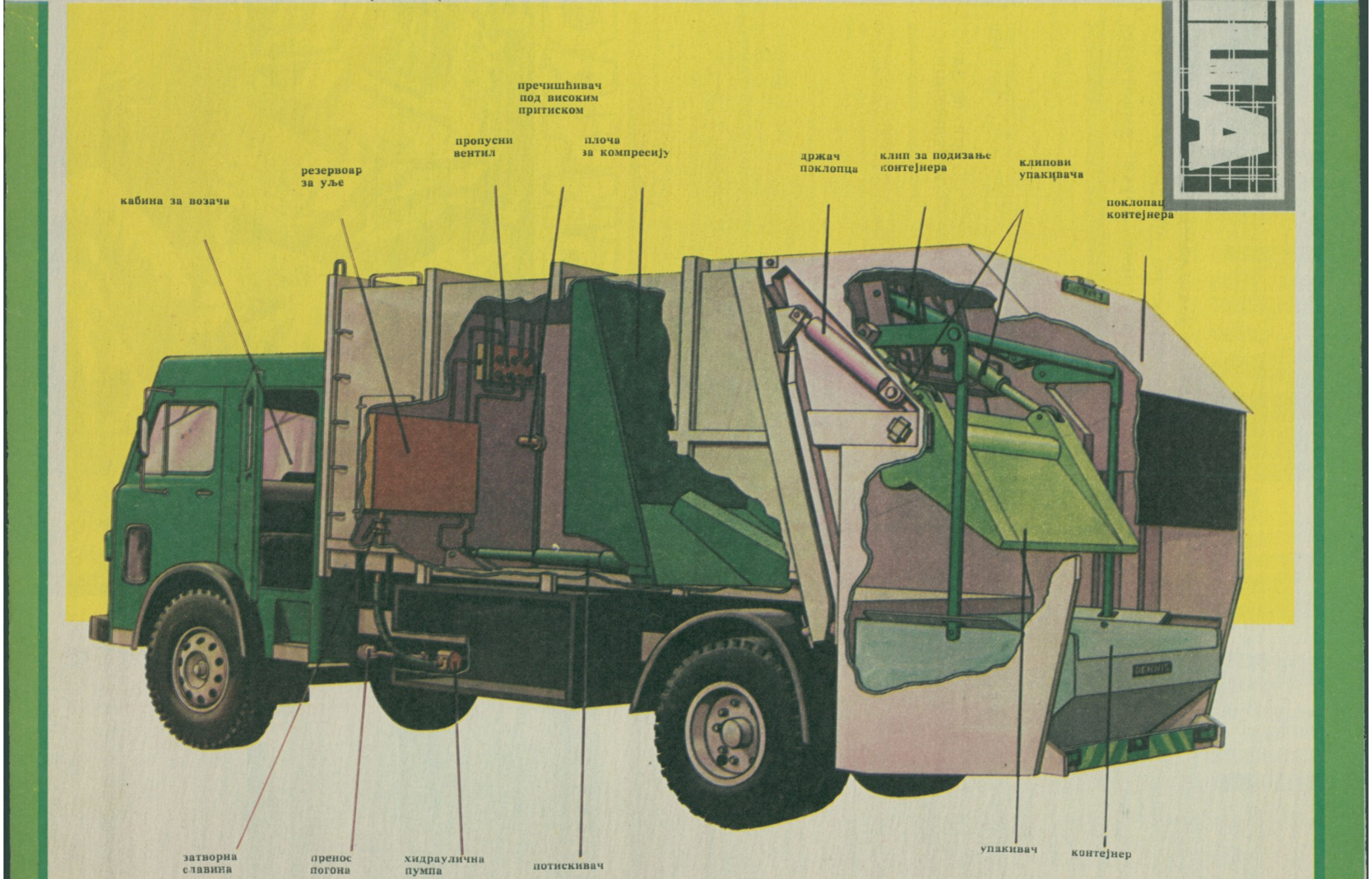
пречишћивач
под високим
притиском
пропусни
вентил
плоча
за компресију
држач
поклопца
клип за подизање
контејнера
клипови
упакивача
резервоар
за уље
кабина за возача
затворна
слабина
пренос
погона
хидраулична
пумпа
потискивач
упакивач
контејнер

НАУКА И ДРЕСУРА

КАД МАЈМУНИ ШТРАЈКУЈУ

Није искључено да се у догледно време и животиње — радници угледају на човека и себи потраже замену. Наравно, неке друге животиње.

Ретки су фабрички радници који успевају да у свом напорном и често једноличном послу не праве никакве грешке. Али када би се контрола фабричких производа поверила голубовима — резултат би био још бољи. Ови необични „индустријски радници" веома савесно обављају свој посао за плату од — само прегршт жита.

Истраживања Вилијема Каминга, чувеног орнитолога са Колумбија универзитета у Њујорку, показала су да голубови могу бесконачно дуго да врше исти покрет, као и да поседују рефлекс — потребу за кљуцањем — који може да се искористи у индустрији. Захваљујући закључцима до којих је овај научник дошао у својим вишегодишњим проучавањима, неколико америчких лабораторија се већ служи голубовима који врше контролу израђених пилула и са бесконачне траке одбацују све „фелере".

ВЕЛИКИ СТРУЧЊАЦИ

У Совјетском Савезу голубови се употребљавају за откривање грешака на машинским деловима. Апаратура за обављање овог посла прилично је једноставна, али се од голуба-испитивача захтева и извесна способност за размишљање. Предмети које треба испитати углављују се у жлебове на спољној страни покретног точка постављеног испред кавеза са голубом. Кавез је направљен од алуминијума и има два прозора — један провидан и други са мутним стаклом. Када точак почне да се окреће, предмет лагано пролази испред очију голуба-испитивача. Ако птица кљуцне у провидан прозор, значи да је комад исправан и окретање се наставља. Међутим, ако подигне крила и почне да лепеће ударајући о мутно стакло, фабрички производ је поуздано неисправан.

Да се један голуб обучи за „фабричког надзорника" потребно је 50 до 80 часова. Пред птицу се прво износе предмети који су очигледно неисправни, а затим јој се, редом, показују предмети чије су грешке мање уочљиве. Захваљујући изванредној оштрини вида и урођеној способности за примитивно „размишљање", голуб веома брзо научи разлику између добро и лоше произведених делова. Зато и није чудно што се у совјетским фабрикама голубови сматрају за велике стручњаке за испитивање материјала. У данашње доба аутоматизације и електронских мозгова то је свакако значајно признање.

ПРЕЦИЗНИЈИ ОД ЧОВЕКА

Амерички професор Волтер Рич тренирао је голубове на сличан начин и успео да их, за свега 4 дана, научи да са лакоћом пронађу и најмању грешку у веома сићушним деловима електронских апарата. Прецизност са којом голубови обављају свој посао износи чак 99 одсто.

Ове птице имају невероватно изражену моћ запажања, тврди др Рич. Експерименти су показали да веома брзо могу да науче да разликују слике на којима је приказана људска фигура од оних на којима је насликана мртва природа. Интересантно је да неке врсте чак успевају да уоче и разлику између појединих слова азбуке.

У будућности голубови ће се, вероватно, користити и у војне сврхе. Група америчких стручњака већ неколико година ради на тзв. „Пројекту Фентејл", чији је циљ да се једна специјална врста голубова обучи за ратне извиђаче. Птице ће бити опремљене минијатурним радио-одашиљачима и, ако дресура успе, моћи ће да пруже велику помоћ у откривању и уништавању непријатељских ракетних база.

Многе друге животиње могу се вежбањем научити да извршавају и веома компликоване радње. Ипак, намерно изазван условни рефлекс није увек довољан. За сложеније задатке потребна је и одређена способност за размишљање, а она се, како тврде стручњаци, код интелигентнијих животиња може постићи и употребом одређених медицинских препарата.

ПИЛУЛЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ

Научници из московског института „Анатолиј Шеров" недавно су успели да пронађу хемијске супстанце чије дејство, како је утврђено, повољно утиче на активност животињских можданих ћелија.

— Пилуле за интелигенцију, како их међу собом у шали називамо, не само да подстичу „размишљање", већ утичу и на развој памћења — тврди др Александар Копривни, један од водећих стручњака овог института. — Није немогуће да у ближој будућности и шимпанзе обављају гото-

ПОСЕЋИВАЛИ СУ НАС И ОНДА?

ЉУБИЧАСТ

Да прапраунуци Вилљема Роберта Лузлија једног дана није пало на памет да са тавана извуче његов старински писаћи сто, можда нико никада не би сазнао за догађај који се »збио« пре више од сто година.

Да ли су ванземаљци посетили једно енглеско село пре 119 година? Дневник нађен у тајној ладици једног старинског писаћег стола говори да се нешто заиста необично одиграло у раним јутарњим часовима 4. октобра 1871. године у Хај Вајкомбу, тада сеоцету у Бакингемширу.

Дејвид Ленгфорд, човек са оксфордском дипломом физичара који највећи део свог времена и знања користи испитујући могућност постојања интелигентног живота ван Земље, уверен је да у старом запису има истине.

За догађај који је у свом дневнику описао Виљем Роберт Лузли, предузимач

...КУЈУ

во све физичке послове у болницама, хотелима или домаћинствима.

Нови начин коришћења животиња који је до сада показао запажене резултате у будућности ће, свакако, добити још ширу примену. Ипак, научници ће морати да се позабаве и озбиљним проблемом који је произашао из овакве праксе. Изгледа да са развијенијом интелигенцијом расте и отпор животиња према раду, уколико за њега не добијају заслужену награду.

У Малезији су, на пример, мајмуни који су од рођења тренирани за скупљање кокосових ораха, незадовољни својом надницом, ступили у колективан штрајк. Надзорник који је контролисао рад мајмуна одмах је обавестио власника плантаже, уз напомену да је незадовољство берача сасвим разумљиво. Наиме, неком грешком „радници" су неколико дана добијали умањену порцију банана.

Схвативши сву „озбиљност ситуације", власник се одмах потрудио да исправи учињену неправду. Захтевао је да се убудуће поведе више рачуна о исхрани његових „радника" и одредио да им се због претрпљене штете следећих неколико дана даје дупла порција. Задовољни оваквим исходом штрајка, мајмуни су се вратили на посао и берба је настављена.

Ипак, нико не може да објасни како је мајмунима уопште пало на памет да штрајкују. Једини прихватљив одговор је — да уче веома брзо. Ако је тако, онда ће се и они угледати на човека и убрзо потражити себи замену — неке друге животиње које ће радити уместо њих. Биће то нешто ново у историји људског друштва — експлоатација животиње над животињом, а све с благословом човека.

М. Ш.

ТИ ДОЛАЗЕ У 3 И 15

и угледни становник Хај Вајкомба, вероватно се не би сазнало да његова прапраунука није са тавана извукла стари писаћи сто.

Лузлијева прича почиње у три и петнаест изјутра када је због несносне врућине одлучио да се мало прошета по башти и на небу угледао неко светло слично звезди.

МЕТАЛ ЈЕ ПОТРЧАО

„Светлост коју сам видео била је јача од оне коју даје пун Месец. Уследио је звук сличан грмљавини. — необичан с обзиром да је небо било потпуно ведро".

„Звезда" се све више приближавала, а затим зауставила и почела да се њише с једне на другу страну, лагано се приближавајући тлу, све док се није спустила у шумарак у близини Лузлијеве фарме.

Заголицан оним што је видео, предузимач је сутрадан кренуо ка месту на које је „звезда" слетела. Када је већ мислио да одустане од даљег трагања, пред собом је угледао овећу гомилу лишћа. Прошарао је својим штапом по њој и ударио у нешто метално.

Разгрнуо је лишће и открио необичан вишеугаони предмет, можда 45 сантиметара висок, прекривен испупчењима. Предмет се истог часа незнатно померио, а уз звук какав ствара окретање кључа у добро подмазаној брави, отворило се нешто налик на око. У пречнику је имало око два и по сантиметра и било је прекривено стакленим сочивом. Неколико тренутака касније, отворило се још једно око из којег је полетео заслепљујући зрак љубичасте боје.

Неочекивано је, пише даље Лузли, и треће око прорадило. Из њега се помолио дугачак, танак штап „једва нешто дебљи од обичне оловке".

Изгледа да је знатижељни предузимач у том часу коначно схватио да то што се пред њим налази превазилази моћ његовог расуђивања. Уплашен, устукнуо је неколико корака, али је необични предмет кренуо за њим остављајући три дубоке бразде у земљи.

НЕРАЗУМЉИВИ ГОВОР СВЕТЛОСТИ

Лузли је тек тада приметио да је свуда око њега земља прошарана браздама „као да је поприличан број троколица туда прошао".

Необични вишеугаони предмет одједном је престао да прати пострављеног човека. Његову „пажњу" заокупило је нешто што је лежало у трави. Из металног трупа појавила се канџа која је неколико тренутака безуспешно покушавала да „то" захвати све док, на крају, Лузли није видео како је зграбила — мртвог пацова.

Три пута је љубичасти зрак обасјао тело животиње, а затим се појавила танка шипка која је неком течношћу попрскала пацова. Кроз отвор на једној страни метална канџа је увукла тело у унутрашњост машине.

Пошто је операција са пацовом завршена, необични предмет поново је кренуо ка Лузлију који је у паници испустио штап. Догодило се исто што и са животињом — штап је нестао кроз отвор на металном трупу.

Оно што је угледао када се нешто касније нашао на чистини, следило је Лузлију крв у жилама — пред њим је стајала машина слична оној која га је пратила, али много већа.

Изгледа да је њена појава предузимачевом „гониоцу" дала подстрек. Одједном је невероватном брзином појурио ка њему терајући га право према већем металном предмету.

Док је грозничаво покушавао да смисли начин да им умакне, на неколико корака пред Лузлијем искрсла је људска прилика која му се учинила необично познатом. Требало му је неколико тренутака да схвати да гледа — самог себе. Покушао је да дотакне ту приказу, али је рука прошла кроз њу. Прилика се изгубила, а на њеном месту у ваздуху је висила кугла која се палила и гасила. Блесци су долазили у правилним временским размацима.

Колико је емитовање блесака тачно трајало, Лузли се не сећа, али је кугла наједном ишчезла. Запањеном предузимачу тек тада је пало на памет да је неко или нешто у машини можда на овај начин покушао да разговара са њим.

Нису га зауставили када се окренуо и почео да бежи.

ТАЈНА

Читаве следеће ноћи предузимач није спавао. Тачно у три и петнаест изјутра, у исто време као и претходног дана, са прозора своје спаваће собе поново је угледао „звезду", Спустила се у шуму, неколико тренутака касније поново дигла и нестала у облацима.

То је све што је Виљем Роберт Лузли записао. Да ли су му спарне ноћи у забаченом Хај Вајкомбу биле неподношљиво дуге и досадне, па је покушао да их прекрати измишљањем прича или се све заиста тако и догодило, зна само он. Тајна је отишла у гроб 1893. године.

М. И.

ИСПАРАВАЈ, А

ПРОФЕСОР МУДРИЋ:

РЕЧ-ДВЕ О АТМОСФЕРСКИМ ПОЈАВАМА

МЕТЕОРОЛОГИЈА ЈЕ НАУКА О ФИЗИЧКИМ И ХЕМИЈСКИМ СВОЈСТВИМА АТМОСФЕРЕ И ВРЕМЕНСКИМ ПОЈАВАМА СА ЊОМ У ВЕЗИ, НАРОЧИТО О ПРОГНОЗИ ВРЕМЕНА. ОСНИВАЧ ЈЕ АРИСТОТЕЛ (4. ВЕК ПРЕ Н.Е). КАО САВРЕМЕНА НАУКА РАЗВИЛА СЕ У 20. ВЕКУ.

ДУГА ЈЕ ВЕЛИКИ СВЕТЛИ ЛУК СПЕКТРАЛНИХ БОЈА КОЈИ СЕ ВИДИ КАД ЈЕ СТРАНА НЕБА КОЈА СЕ ПОСМАТРА ЗАСТРТА КИШОМ, А СА СУПРОТНЕ СТРАНЕ, НИСКО НАД ХОРИЗОНТОМ, СИЈА СУНЦЕ. НАСТАЈЕ ПРЕЛАМАЊЕМ, ОДБИЈАЊЕМ И РАСИПАЊЕМ СВЕТЛОСТИ КРОЗ КИШНЕ КАПИ.

Е, САД СИ МИРАН... ВИДЕО СИ ЦЕЛУ ДУГУ?

НЕ ВЕРУЈЕМ У ПРОГНОЗУ... ЗАТО НИКАД НЕ ОСТАВЉАМ КУЋИЦУ ХОД КУКЕ!

САД НУ ЛАКШЕ ДА УЗБЕРЕМ НОГЕ!

ОПТИЧНА ВАРКА НАСТАЈЕ ЗБОГ НАГЛЕ ПРОМЕНЕ ГУСТИНЕ И ТЕМПЕРАТУРЕ ВАЗДУХА, ОБИЧНО У ТРОПСКИМ ПРЕДЕЛИМА И ПУСТИЊАМА. ПРИ ТОЈ ПОЈАВИ СЕ, ПОРЕД УДАЉЕНИХ ПРЕДМЕТА КОЈИ СЕ, ИНАЧЕ, НОРМАЛНО ВИДЕ, ПОЈАВЉУЈУ И ЊИХОВЕ ФИКТИВНЕ СЛИКЕ – ОДРАЗИ.

ДЕО ВОДЕНЕ МАСЕ НА КОНТИНЕНТИМА И ОНЕ ИЗ ОКЕАНА ИСПАРАВА ПОД УТИЦАЈЕМ СУНЧЕВЕ ТОПЛОТЕ. АКО У ЈЕДНОМ ДЕЛУ АТМОСФЕРЕ ДОЂЕ ДО ХЛАЂЕЊА, ПАРА СЕ ПРЕТВАРА У СИТНЕ КАПИ ОД КОЈИХ СЕ СТВАРАЈУ ОБЛАЦИ.

ИСПАРАВАО ВЕЋ ЈЕДНОМ, ЈЕЛ ЧУО?

КАДА СЕ КОНДЕНЗОВАНА ВОДЕНА ПАРА ЗГУСНЕ У НИЖИМ СЛОЈЕВИМА АТМОСФЕРЕ ПРИ ПОВРШИНИ ЗЕМЉЕ, ЈАВЉА СЕ **МАГЛА**. МОЖЕ ДА БУДЕ ВЕЋЕ ИЛИ МАЊЕ ГУСТИНЕ. У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ И БЕЛГИЈИ ЧЕСТО СЕ ЈАВЉАЈУ И ВЕОМА СУ НЕПРИЈАТНЕ.

НЕ, НИСУ ТИ НАОЧАРИ ПРЉАВЕ! ЛОНДОН ТИ ЈЕ ТАКАВ!

ЦИРУСИ СУ БЕЛИ, ПЕРЈАСТИ ИЛИ ПРАМЕНАСТИ ОБЛАЦИ. САСТАВЉЕНИ СУ ОД ЛЕДЕНИХ КРИСТАЛА И НА ВЕЛИКИМ ВИСИНАМА.

СТРАТУСИ СУ ОБЛАЦИ СЛИЧНИ МАГЛИ. САСТОЈЕ СЕ ОД МАЊЕ-ВИШЕ ХОРИЗОНТАЛНИХ СЛОЈЕВА И ВИДЕ СЕ ОБИЧНО ПРИ ЗАЛАСКУ СУНЦА.

КУМУЛУСИ СУ ОБЛАЦИ РАЗНОВРСНИХ ОБЛИКА САСТАВЉЕНИ ОД ВОДЕНИХ КАПЉИЦА.

НИМБУСИ СУ ВРСТА ТАМНИХ, НИСКИХ ОБЛАКА КОЈИ НАЈАВЉУЈУ КИШУ.

ЗЕНЧУГО!

Када се унутрашњост облака охлади, кондензована пара у њима претвара се у капљице које падају на земљу.

Један део кише упија Земљина. Она продире кроз земљине поре све док не наиђе на непропустиве слојеве и тада избија на површину у виду извора.

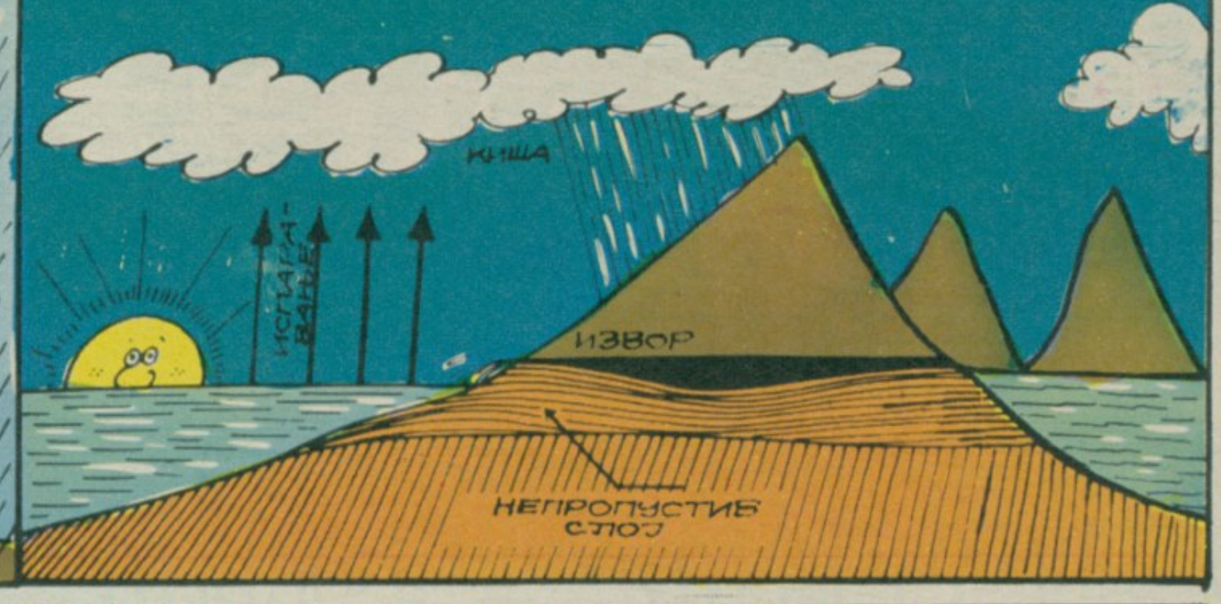

Други део кише остаје на површини Земље. Ако до великих падавина дође у високим планинама, стварају се бујице које могу да изазову велике штете.

Кишомер (плувиометар) је справа којом се мери количина падавина на једном подручју. Мањи суд десно, чији су подеоци у милиметрима, тачно мери количину.

Ако је негде потребна већа количина кишнице, она се прикупља у цистернама, обично изграђеним под земљом, или посебно направљеним базенима из којих се вода, по потреби, спроводи за наводњавање.

Када се водена пара кондензује у ваздуху на температури испод 0°C, стварају се падавине у облику ситнијих или крупнијих белих пахуљица снега. На земљу пада полако због отпора који се ствара његовим додиром са ваздухом.

ХИТ-СТРАНА МЛАДИХ

ЕНЕС КИШЕВИЋ

Није се још догодило да на Хит-страни пишемо о песницима. ЕНЕС КИШЕВИЋ је изузетак, не зато што је добитник књижевне награде »Политикиног забавника«, већ зато што су многи наши музичари компоновали на његове стихове: Бранко Живковић (»Има једна земља«), Лада Кос (»Па то је красно«), Далибор Паулин (»Смртне руже« . . .), Ибрица Јусић (»Валцер вир«, »Десет прста«, »Арбајтет«), Арсен Дедић (»Није мору све равно до мора«), а Марјан Секулић и аматерска група ДАСКА из Сиска написали су музику на стихове из Енесове награђене књиге »Мачак у траперицама«. Његове песме певају Ибрица Јусић, Ивица Перцл, Далибор Паулин, Ладо Лесковар . . .

»Рођен напротив природе 1. 7. 1947. у Босанској Крупи. Детињство и гимназију закључао у Кључу, Дипломирао на Академији за назалиште, филм, радио и телевизију у Загребу 1971. Живи и ради«, написао је Енес Кишевић у предговору своје прве књиге »Младић носи своје прве пјесме на оглед« (1974) за коју је добио награду Седам секретара СКОЈ-а. Назив његове друге књиге је »Све мирим те, свијете« (1976). Обе су написане за одрасле, док је трећа, последња, »Мачак у траперицама« намењена млађем узрасту. Енес је почео да пише поезију још као десетогодишњи дечак. Озбиљније јој је пришао као гимназијалац и студент Академије. Данас је он слободан уметник, час глумац, час песник који је дивно спојио у себи ова два позива.

Сарадњу са Ибрицом Јусићем Енес је започео у Дубровнику на Скалинама. Биле су то вечери када су Енес Кишевић, Фабијан Шоваговић, Раде Шербеџија, Дарко Чурдо, Рајко Бундало, Миле Рупчић и други рецитовали своје и туђе стихове. Енес је тада помагао Ибрици при избору стихова за његове композиције.

Енес воли ритам, музику и слику јер, како сам каже, »свака реч мора да има свој звончић«. Није онда чудно што су његови стихови прихватљиви и за певање.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ТЕТОВА

У Тетову већ три године ради једна амбициозна и млада група која има чудан назив БАЛТЕПЕ (у преводу: МЕДЕНИ ВРХ). Група негује рок и блуз и свира своје композиције. Засад наступа у Тетову и зимском центру „Попова шапка".

БАЛТЕПЕ сачињавају: МИРОСЛАВ ЈОВАНОВСКИ (соло-гитара и вокал), ТОМИСЛАВ ДИМОВСКИ (вокал), ГАВРИЛО ПЕРОВСКИ (бас-гитара и вокал), ГОЦЕ НЕСТОРОВСКИ (клавијатуре), ЂОКИЦА АНТЕСКИ (бубњеви).

Станислав Дамјанов,

ЈНА 35,
21424 Тоҳаришево
(хонорар 150 дин)

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ВАЛЦЕР ВИР

Музика: Ибрица Јусић
Текст: Енес Кишевић
Пева: Ибрица Јусић

буди вјечни валцер вир
вртлог вјетра нек те вије
буди глазбе дубок мир
буди сунце поезије

буди све што ја не могу
што ми други згази узе
врати у љубав вјеру праву
врати ватри искру сузе

буди таква каква јеси
не мијењај се за сва блага
увијек нек ти мисо реси
она тиха пратња драга

ма колико била жена
увијек више тајна буди
буди шутња ал искрена
нек те вјечно слуте људи

и дај души својој стрепњу
нека чезне љуби пати
дај љепоти смрти зебњу
и у љубав вјеру врати

буди суза на дну мора
што је осмјех ока крије
буди жубор са извора
буди сунце поезије

РЕИНКОУТС (RAINCOATS)

Недавно се у Енглеској појавила деби-плоча групе РЕИНКОУТС (КИШНИ МАНТИЛ), која је за кратко време успела да скрене пажњу јавности на овај атрактиван састав.

Група је основана 1976. године и, што је најинтересантније, поставу сачињавају три девојке: **Џина Берч** (соло-гитара), **Ана Де Силва** (бас) и **Вики Еспинол** (виолина). Џина и Ана су се упознале на ликовној академији коју су обе завршиле. Панк-покрет је обе одушевио, па су одлучиле да и саме нешто слично покушају. Кроз њихову групу пролазили су многи чланови, али тек пре нешто више од годину дана, када им се придружила Палмолив, бивша бубњарка групе СЛИТС састав је добио свој дефинитиван облик. Нешто касније упознале су и Вики која је свирала виолину на музичкој академији. Она им је помогла да изграде

свој карактеристичан музички израз због којег је њихов деби-албум проглашен једним од најоригиналнијих у 1979. години.

„Наша музика нема директних узора", тврди Џина. „Сличности постоје са групом ВЕЛВИТ АНДЕРГРАУНД (VELVET UNDERGROUND), али до њих је дошло потпуно несвесно. У почетку су наше инструменталне могућности биле заиста скромне, знале смо свега по неколико акорда, али са доласком Вики ситуација се потпуно изменила и сада у потпуности стојимо иза наших композиција."

По завршетку снимања деби-албума, Палмолив је отпутовала у Индију. Састав је остао без бубњара и његове чланице су тренутно заокупљене проналажењем одговарајуће замене. Када је пронађу, кренуће на промоциону турнеју.

ОМЛАДИНА 80

Омладински фестивал у Суботици, који ће се одржати од 15. до 17. маја 1980, слави двадесетогодишњицу свог постојања. Савет фестивала „Омладина 80“ одлучио је да у овој јубиларној години, поред уобичајених фестивалских вечери и манифестација, уведе и ретроспективно вече на коме, ће се појавити већ афирмисани певачи наше забавне музике који су прве кораке начинили баш у Суботици. Подсетимо се неких имена: Корнелија Ковача, Кемала Монтена, Вјекослава Јута, Сенке Велетанлић, Зафира Хаџиманова, Леа Мартина, Далибора Бруна, Миладина Шобића...

ФОТО-ПРИЧА — ХУ (WHO)

Пре петнаест година група ХУ издала је свој други сингл „Не могу да објасним“ (»I Can't Explain«). Ова плоча им је омогућила продор у сам врх светске рок-музике. Од тада је ХУ једна од најпопуларнијих група. Публици су се наметнули својим изузетним композицијама и невероватно агресивним концертима. Њихова музика је гласна, текстови отворени и искрени, а то је управо оно што млади широм света и траже.

Ово је једна од првих фотографија групе из 1964. године.

Састав на промоцији свог другог сингла »I Can't Explain« који им је донео светску славу.

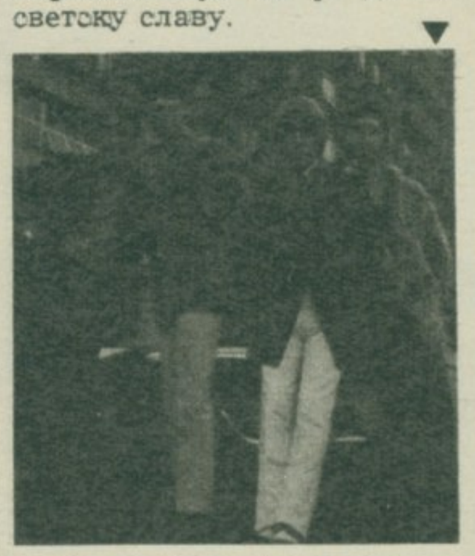

ХУ је био вођа „мод“ покрета који је опет популаран у Енглеској и то захваљујући филму „Квадрофонија“.

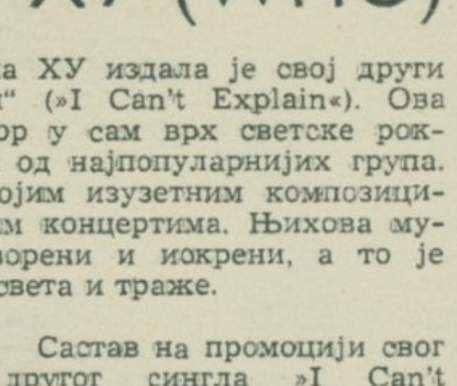

Бубњар Кит Мун (Keith Moon) био је душа састава. На жалост, више није с нама.

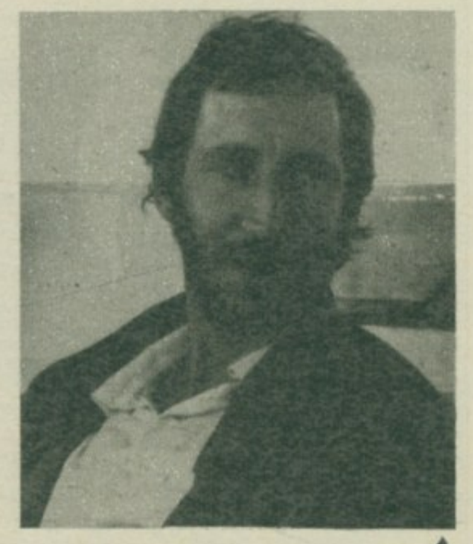

Композитор и вођа групе ХУ Пит Таунзенд (Pete Townshend) један је од најутицајнијих рок-музичара данашњице. Његове композиције нарочито су цењене код поклоника новог таласа. Пит је био први музичар старе гарде који је устао у одбрану панка.

ЕЛЕН ФОЛИ (ELLEN FOLEY)

Певачица ЕЛЕН ФОЛИ вероватно је за већину читалаца потпуно непозната. Они који су боље упућени у збивања у свету рок-музике можда ће је се сетити ако напоменемо да је певала у групи МИТЛОУФ (MEATLOAF). Са њом је снимила и плочу »Bat out of Hell« која се дуго налазила на листама популарности широм света.

Своју каријеру, ова изузетно атрактивна певачица, започела је 1972 године наступајући у разним мјузиклима. Тако је једно време играла у чувеној „Коси“, а учествовала је и у сниман у истоименог филма који се ове године приказивао и на Фесту. Касније се придружила музичкој ревији сатиричног америчког магазина »National Lampoons« и њен успех довео је до оснивања групе МИТЛОУФ. Постигли су велики успех, али Елен је желела соло-каријеру и напустила је састав. Удружила је снаге са Јаном Хантером (Ian Hunter) и Мик Ронсоном (Mick Ronson) и уз њихову помоћ снимила свој изворни деби-албум »Nightout«.

Тренутно се спрема за велику турнеју на којој ће публици представити своју плочу. Пратећи музичари пажљиво су одабрани и дуго су увежбавали материјал под надзором Јана Хантера и Мика Ронсона, па с право сви очекују да ће турнеја бити успешна.

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем следеће плоче: »Street Legal“ (Bob Dylan), »From Mars Hotel« и »Terrapine Station« (GRATEFUL DEAD).

Ненад Сарапа, Добри дол 56, 41000 Загреб

Продајем 10 ЛП плоча и 100 синглова. Плоче су добро очуване и најновији хитови. Цена по договору.

Кодрази Џемал, Матија Гупца 55 б/1, 38400 Призрен.

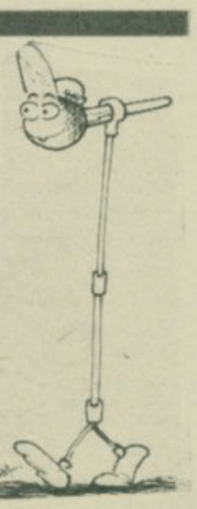

Желео бих да продам следеће плоче: »Nice Pair“ (PINK FLOYD), »Man Machine« (KRAFTWERK) »Black and White« (STARANGLERS), »Greatest Hits« (SMOKIE), »Wings at the Speed of Lound (WINGS), »Too Old to Rock'n'roll, too Young to Die«, (JETHRO TULL), »Greatest Hits« (ABBA), »Technical Extasy« (BLACK SABATH) »CSN« (CROSBY STILLS NASH & YOUNG). Такође продајем и велик број синг-плоча.

Георге Костов, 3. новембар 21б, 92400 Струмица.

ТОП-ЛИСТЕ

ФЕБРУАР 1980.

ДОМАЋА

1. УМОРАН ОД СВЕГА — Генерација 5

2. ЖИВОТ С ЊИМ — Јосипа Лисац
3. ЛАГАНА СТВАР — Рани мраз
4. СЛАТКИШИ — Лабораторија звука
5. СВОЈИМ ПУТЕМ САДА КРЕНИ — Мери Шепаровић
6. ТЕТРАПАК — Метак
7. АУТОМАТ — Томаж Домицељ
8. СВИЋЕ НОВИ ДАН — Сунцокрет

9. НИСАМ КРИВ — Прва љубав
10. БИЋУ ТВОЈ — Иво Лесић

***

СТРАНА

1. SARAH — Fleetwood Mac
2. BALLAD ABOUT LUSY JORDAN — Marian Faithful
3. ANOTHER BRICK IN THE WALL — Pink Floyd
4. WALKING ON THE MOON — Police
5. TEARS OF THE CLOWN — Beat

6. LONDON CALLING — Clash
7. HOT SHOT — Cliff Richard
8. PLEASE DON'T GO — K. C. & Sunshine Band

9. BRASS IN THE POCKET — Pretenders
10. ESCAPE — Rupert Holms

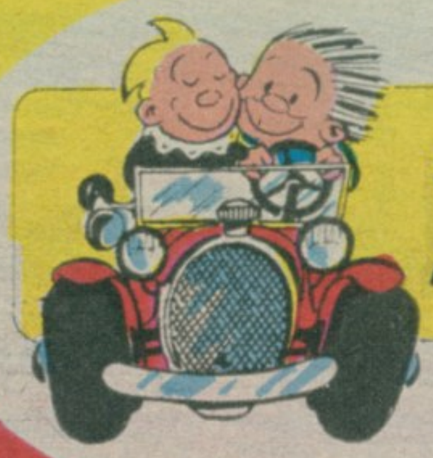

ЗАБАВНИКОВ САЛОН АУТОМОБИЛА

ЛОНИ

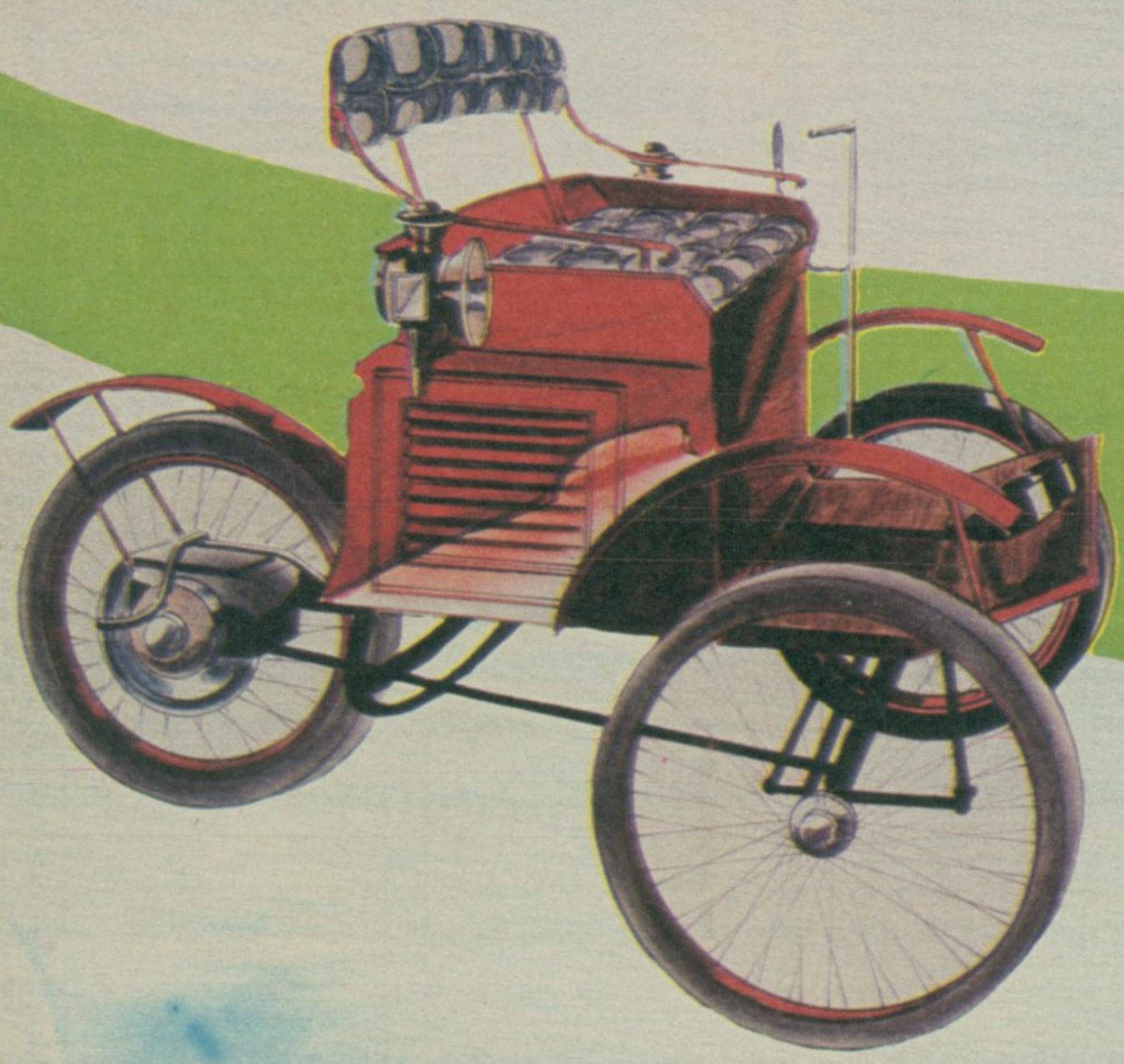

РИКЕР 1896.

Међу првима који су производили електричне аутомобиле била је америчка фабрика „Рикер". Поред овог модела на слици, са три точка, из њених хала излазили су и аутомобили са бензинским мотором.

ЕЛЕКТРА КИНГ 1966.

Ова мала америчка фабрика мини-аутомобила на електрични погон основана је не тако давне 1961. године. У малим серијама са фабричких трака силазили су по облику веома једноставни аутомобили који су, међутим, више служили за вожњу по пространим голф-игралиштима него по граду.

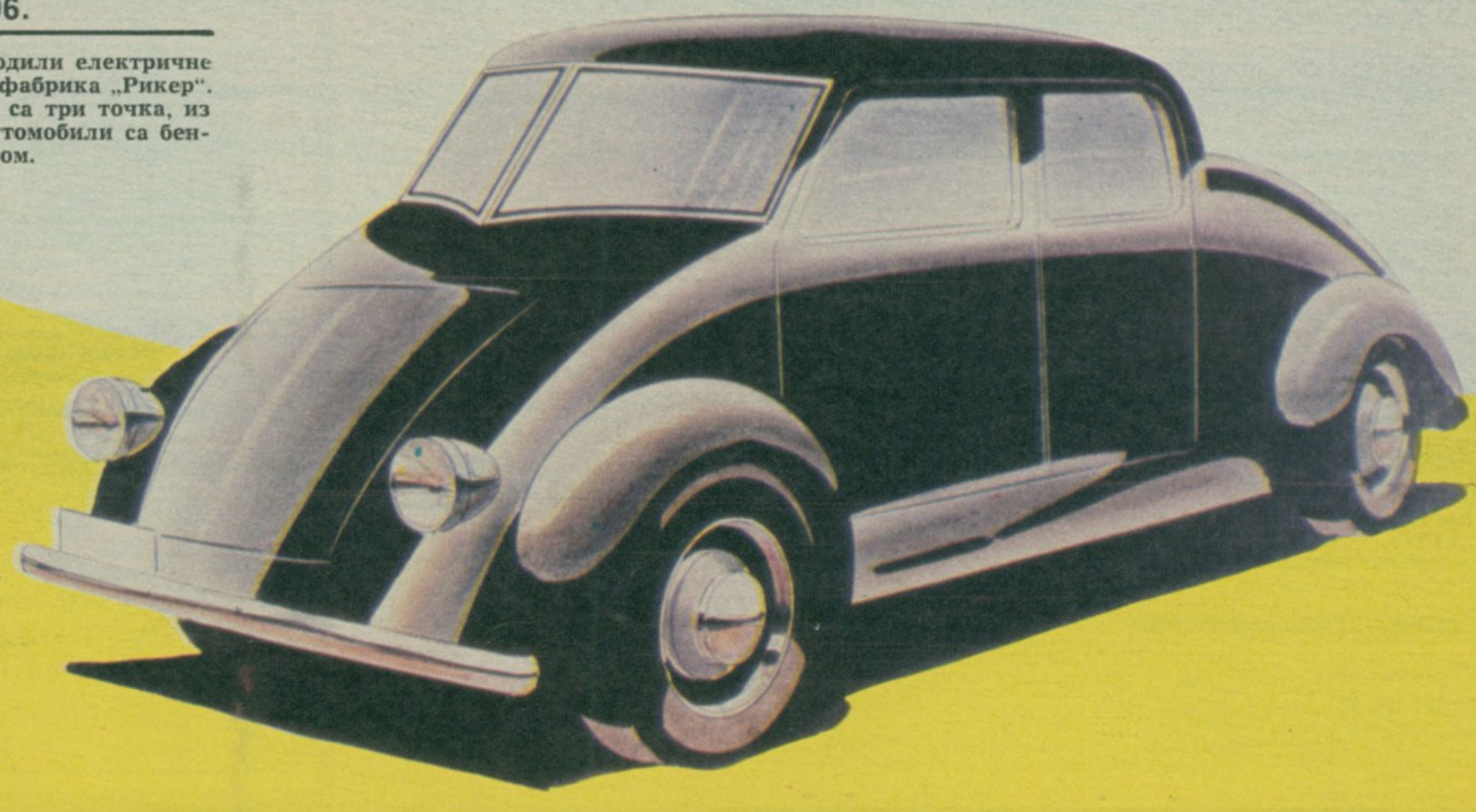

СТЕЛА 1942.

Истоимена француска фабрика успела је да у ратним годинама, од 1941. до 1944. године, у већем броју произведе овај модел електро-аутомобила са аеродинамичном каросеријом. У Лиону је, међутим, овај модел дуго служио као такси.

УМЕСТО ОКТАНА

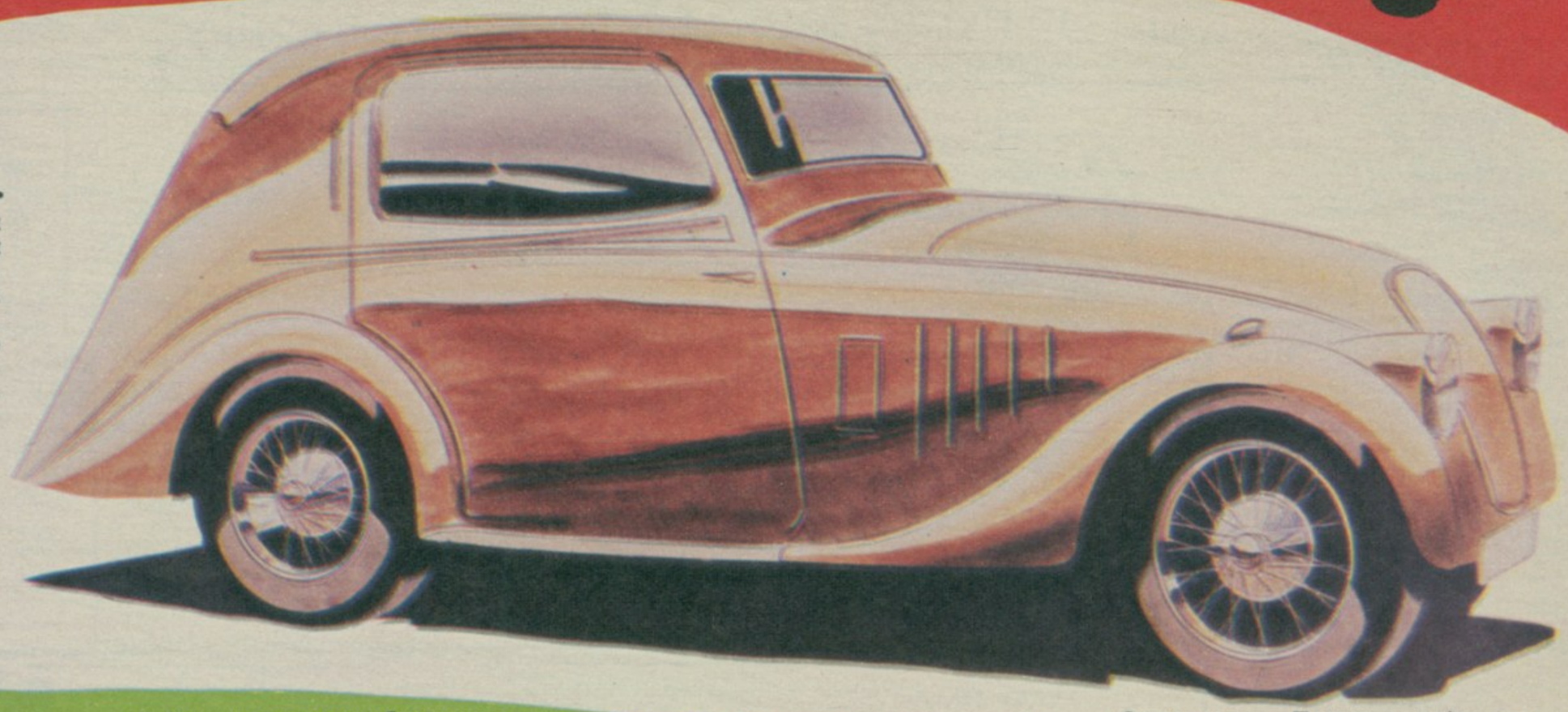

ВИЛСОН 1935.

На слици је енглески модел електричног аутомобила чији се облик каросерије није разликовао од тадашњих модела са бензинским мотором. Иначе, фабрика је постојала само годину дана, јер је било очигледно да посао са овим моделом није успео.

Многи од нас се, без сумње, питају зашто данас у веку технике нема аутомобила на електрични погон, посебно јер цене нафте галопирајуће расту, из дана у дан говори се о њеној несташици... И шта би се догодило да сутра заиста нестане нафте? Сва возила на свету, и не само она, зауставила би се а нама би једино у сећању остале свакодневне гужве на улицама, загађен ваздух, путовања.

Међутим, не може се тврдити да се у свету не ради на аутомобилима на електрични погон. Постоје бројна решења, предлози па и израђена возила али су то засад само експерименти.

Историја развоја аутомобила указује да се на почетку није тачно знало пред којим је аутомобилом — бензинским или електричним — будућност. Године 1855. извесни М. Дејвидсон из Единбурга радио је на конструисању аутомобила на електрични погон, али без већег успеха. Од тада се јављају многи конструктори и проналазачи, али је вредно поменути Французе Рафара, Кригера и Жантуа као и Енглеза Магнуса. Кригер и Жанту оснивају сопствене фабрике за израду електричних аутомобила, али то су веома мале количине, понекад и само два аутомобила годишње.

Занимљиво је да је први аутомобил који је постигао (званично) светски брзински рекорд био управо на електрични погон. Наиме, гроф Гастон де Шаселу наручио је код Жантуа један електрични аутомобил који је 1899. године достигао, за тадашње време, фантастичну брзину од 92,8 км/h.

На почетку нашег века безмало сви такси-аутомобили у Паризу, Лондону и Берлину били су на електрични погон. Може се само претпоставити како је тада у тим светским метрополама био чист ваздух.

Фердинанд Порше, који се прославио конструисањем аутомобила на бензински погон, израдио је 1900. аутомобил који је на предњим точковима имао монтиране електро-моторе. Он је први радио на конструкцији аутомобила са такозваним „мешаним погоном“ — хибридни мотор — где, поред електромотора, постоји и бензински који се укључује када је потребно пунити батерије (акумулаторе). Иначе, овај принцип користи се и данас за испитивање новог погона.

Основни проблем што се електрични аутомобил не производи масовно у основи је исти као и 1900. године.

И дан данас батерије (акумулатори) су претешки, заузимају много простора, имају ограничен радијус кретања. Примера ради, са једним пуњењем батерије могла би да се пређе удаљеност од Београда до Зрењанина али за повратак батерије би поново морале да се пуне.

Код мешаног погона (батерије и бензин) сав користан простор заузели би електромотори. Код великих возила то се лакше решава, тако да постоје аутобуси за градски саобраћај са „мешаним погоном“. Из овог се да закључити да основни проблем представљају батерије.

АМИТРОН 1967.

Прототип електро-аутомобила на слици производ је америчке фабрике „Американ моторс“. Као и код других произвођача, и код овог модела остало се само на овом идејном пројекту који је заиста веома лепо обликован.

Текст и цртежи:
Георг Гедл

КРАЈ У ИДУЋЕМ БРОЈУ

10

КАКО СЕ ТО РАДИ

СНИМИТЕ ФИЛМ

ДА ЛИ ЕКСПОЗИЦИЈА УТИЧЕ НА ОШТРИНУ?

ДА ЛИ ЈЕ ТАЧНО ДА ЕКСПОЗИЦИЈА УТИЧЕ НА ОШТРИНУ?

ДА, ЗАТО ШТО ЈЕ ДУБИНСКА ОШТРИНА У ВЕЗИ СА ОТВОРОМ БЛЕНДЕ! ШТО СЕ ОНА ВИШЕ ОТВОРА, ДУБИНСКА ОШТРИНА СЕ СМАЊУЈЕ, А СА ЊОМ И ПОВРШИНА СЛИКЕ КОЈА ЈЕ УОШТРЕНА!

УВЕК УОШТРАВАЈ СА ЗУМОМ НА НАЈВЕЋОЈ ЖИЖНОЈ ДУЖИНИ, А ТЕК ОНДА ПОДЕШАВАЈ ОШТРИНУ ПРЕМА ОБЈЕКТУ!

1

2

СНИМАЊЕ У ЕНТЕРИЈЕРУ

ИМА ЛИ ДОВОЉНО СВЕТЛОСТИ?

ЗА СНИМАЊЕ У ЕНТЕРИЈЕРУ КОРИСТИ КОЛОР ФИЛМ ВИСОКЕ ОСЕТЉИВОСТИ, И ТО БЕЗ ДОДАТНОГ ОСВЕТЉЕЊА!

ПРОВЕРИТЕ ДА ЛИ ВАША КАМЕРА ПРИМА ФИЛМ ВИСОКЕ ОСЕТЉИВОСТИ.

СНИМАЊЕ ПРИ ВЕШТАЧКОМ ОСВЕТЉЕЊУ

МАРК, МИСЛИМ ДА ЈЕ СВЕТЛО СЛАБО!

ЗАМЕНИМО ОБИЧНЕ СИЈАЛИЦЕ ЈАЧИМ! ОСВЕТЉЕЊЕ ЋЕ БИТИ ЈАЧЕ АЛИ УГОДНО!

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПРОМЕНИТЕ УГРАЂЕНИ ФИЛТЕР КАД СНИМАТЕ...

... ПРИ ВЕШТАЧКОМ ОСВЕТЉЕЊУ...

УГРАЂЕНИ ФИЛТЕР

... ДА БИ БОЈЕ ДЕЛОВАЛЕ ПРИРОДНО.

СНИМАЊЕ ПОМОЋУ СИНЕ-СВЕТЛА

ФИНО, АЛИ БУДИ ОПРЕЗАН!

КУПИО САМ ОВО СИНЕ-СВЕТЛО ЗА СНИМАЊЕ У ЕНТЕРИЈЕРУ!

СИНЕ-СВЕТЛО

СИНЕ-СВЕТЛО СЕ НАПАЈА ИЗ МРЕЖЕ И БРЗО СЕ ЗАГРЕВА. ОСВЕТЉЕЊЕ ЈЕ ГРУБО. УПОТРЕБИТЕ ОСЕТЉИВИЈИ ФИЛМ И УСМЕРИТЕ ИЗВОР СВЕТЛОСТИ ПРЕМА ТАВАНИЦИ ДА БИСТЕ ДОБИЛИ „МЕКШЕ" СНИМКЕ.

Vukojev Р·У·Н·Д·И

ИЗВИНИ, МАЈО! НЕ МОГУ, ПРЕХЛАЂЕН САМ!

?!

НЕКА ИДЕ САМА У ОПЕРУ! НИЈЕ ТО ЗА МЕНЕ!

КАД ЧУЈЕМ ОНО...

ААА...

!!

...КАО ДА МЕ НЕКО УДАРА ПО ГЛАВИ! ДУМ! ДУМ!

?!

Vukojev

СВАШТА ОД ЊЕГА! ЛАЖЕ МАЈУ, УОБРАЖАВА НЕКАКВО ЛУПАЊЕ ПО ГЛАВИ, УМЕСТО ДА ПРИЗНА ДА НЕ ВОЛИ ОПЕРУ!

НЕКО ЗВОНИ!

МАЈА!

ЕВО ТИ МАЛО ВИТАМИНА ЗА ТВОЈУ ПРЕХЛАДУ!

ОХО! КОД МАЈЕ НЕМА УОБРАЖАЊА! ЛЕПО СЕ ЧУЈЕ ДУМ-ДУМ!

АВАНТУРА

2 ФАНТАСТИЧНЕ ПРИЧЕ

ДВА ПУТНИКА ЋУТКЕ СУ ХИТАЛА ДРУМОМ КОЈИ СЕ КАО СТАРА, ИСКИДАНА МАГНЕТОФОНСКА ТРАКА ПРОТЕЗАО ДОЛИНОМ.

ЕЛИОС ВЕРТОВЕЗЕ

Била су то два окретна и брза робота за лаке послове о којима је бринуо робот координатор у фабрици број 27 на Страда Статале.

Небо над њима било је сиво и тмурно. Бледо сунце гаснуло је иза борових шума. Са севера су се, уз безгласне блештаве муње, брзо котрљали крупни црни облаци да прекрију и последње сивило које се одржало на небу.

Журно су савладавали кривину када их прену звук. Звук који се разликовао од свих осталих — од шума лишћа под налетом северца, шкрипе сувих грана, осипања шљунка под њиховим ногама. Слабашно и тужно нарицање једва је успевало да наруши тишину света без птица и гласова.

Звук је долазио из шумарка уз леву страну пута.

Роботи се зауставише.

— Шта је? — упита један.

— Не знам. Чудан звук.

Наћулили су антене, ослушкујући тужни звук који се поново огласио.

— Загонетан звук — рече један.

— Звук који убрзава моје магнетске траке — рече други.

— Ја ништа не разумем.

— Пођимо да видимо.

— Чека нас координатор. Импулс није довољно јак — рекоше, и сигналне лампе почеше да жмиркају.

На реч „импулс“ мали роботи се окренуше и наставише да корачају путем. Једва да су начинили неколико корака када их звук — тужна и уморна песма — поново заустави.

— Звук је јачи импулс — рече један.

— Да — потврдио је други.

Стајали су, за тренутак неодлучни, на средини пута пустог до хоризонта, док су њихова електронска кола вршила селекцију импулса, да би се потом потпуно синхронизовано, без оклевања, упутили према шуми.

Сунце је ишчезло иза дрвећа, брзо и без иједног пурпурног трага. Црни облаци пели су се ка зениту и већ се чула потмула тутњава громова.

Роботи су заобишли шумарак и нашли се на ивици великог поља обраслог шибљем и коровом. Његов квадратни облик говорио је о вештачком пореклу. Тиха мелодија допирала је из врсте дивље винове лозе на супротној ивици по-

МИСИЈА ДОБРЕ ВОЉЕ

ХОШИ ШИШИЧИ

КАЈЕМО СЕ ШТО СМО ДОШЛИ КОД ВАС, ШУГАВИ МАЈМУНИ. ГАДИ НАМ СЕ ДА ГЛЕДАМО ВАША БЛЕСАВА ЛИЦА. ДАБОГДА СЕ СВИ МРТВИ СРУШИЛИ.

Изгледа да се некакав неидентификовани летећи објект приближава Земљи — обзнанила је опсерваторија.

— Шта ли то, побогу, може бити?

— Нисмо сигурни, али чини се да је у питању свемирски брод са неке друге планете.

— Колико ће му времена бити потребно да стигне овамо?

— Полазећи од брзине којом путује, ми верујемо да ће му бити потребно око три дана.

Читав свет одмах је запао у једно стање веома блиско паници.

— То је инвазија, нема сумње! Шта ћемо да радимо? — питали су житељи Земље једни друге. Није постојало никакво место где би могли побећи, а нису имали ни појма о томе како би требало да се бране. Није им преостао никакав други избор сем да кукају на сав глас, или да тихо мрмљају речи пуне очајања. Тако је прошао први дан.

Током другог дана велико узбуђење прешло је свој врхунац и људи су се донекле смирили.

Имамо мудрост

— Каква је корист од тога да се забрињавамо? Ако они врше инвазију на нас, један пуцањ с њихове стране био би довољан да нас заувек среди. Чак и ако покушамо да пружимо отпор, јасно је да нисмо дорасли момцима који имају супербрзе свемирске бродове.

— То је тачно. Али, пре него што отпочну било шта, они ће се вероватно најпре спустити. Искористимо ту прилику да им се дубоко поклонимо и упутимо им срдачну добродошлицу.

На тај начин разрађивала се мало-помало стратегија за сналажење у насталој ситуацији.

Изгледа да је то најбоља стратегија. Ми, Земљани, нисмо дорасли да се упустимо с њима у обрачун, али имамо мудрост коју смо акумулирали током више хиљада година. Можда ћемо чак бити у стању да их умилостивимо.

Била је то сјајна идеја и нико није могао да измисли бољу. Изабрана су неколицина дипломата у пензији да формирају Комитет за добродошлицу, и свет је сву своју наду положио у њихове руке.

— Чланови Комитета за добродошлицу! Судбина људске расе зависи од вас, јер само ви, као наши представници, можете да успоставите контакт са туђинцима. Ми немамо никакву представу о томе каква су они створења, или какве све чудне ствари могу да учине. Али, молимо вас да не постанете љути или узнемирени, или да гледате са висине на њих, или да западнете у панику — па ма шта се десило. Настојте на сваки начин да их дочекате изузетно учтиво и топло.

— То се само по себи разуме — одговорио је председник Комитета за добродошлицу. — На крају крајева, дипломатија је круна људске цивилизације. А моја породица је већ генерацијама давала успешне дипломате. Мене су одгајали за тај позив још у време кад сам био дете. Препустите све нама и ништа не брините.

Тиме су припреме биле завршене. На аеродрому су одмах били упаљени рефлектори који су своје снопове блештаве светлости уперили према свемирском броду. То је значило: „Молимо вас, спустите се овде“.

Најзад је дошао и трећи дан. Један огроман свемирски брод отпочео је процедуру спуштања. Аеродром је држан под најјачом стражом. Та мера није била уперена против туђинаца, него је предузета само за евентуалност да неки агресивнији радозналац покуша да се провуче на аеродром и почини какву непромишљену грубост. Али сви су на телевизији могли да виде шта се дешава.

Свемирски брод се спустио испред чланова Комитета за добродошлицу, који су носили церемонијалну одећу и стајали круто поређани у реду. Онда су се врата тихо отворила и туђинци су се појавили.

Туђинци су били слични људским бићима утолико што су имали једну главу и стајали на две ноге. Али имали су дуг и танак труп из кога је са обе стране расло велики број руку.

„Какав призор! Проклети стоношци! “Испуњавају ме језом. Губите се брзо одавде!“ То је било оно што су сви чланови Комитета за добродошлицу помислили. Али, на крају крајева, они су били представници људске расе. Упркос својим мислима, нису дозволили да им се на лицима испољи макар и најмањи знак одвратности, и поздравили су многоруке туђинце са осмехом и учтивим манирима.

— Добро дошли на Земљу, лепи гости! Ништа нам не причињава веће задовољство од ове прилике да видимо ваша љупка лица. Дубоко се надамо да ћете остати с нама што је могуће дуже.

Пошто су саслушали ове речи добродошлице, туђинци су се повукли у свој брод. Затим су отпочели дискусију на свом сопственом језику.

— Хеј, јесте ли разумели оно што су нам ови момци малочас рекли? — упитао је један. — Изгледало је да су нас поздравили речима добродошлице.

— Наравно да сам разумео — одговорио је туђинац који је баратао Тумачем у удаљеном куту брода. — Нема језика који ова машина не може да дешифрује. Они су нам упутили речи топле добродошлице.

Читач мисли

Али онда се јавио трећи туђинац који је манипулисао још једном машином.

— Станите! Добродошлица? Далеко од тога! Ја сам проверавао

ља. Сада су се у предасима тужне песме већ могле разабрати једва прошапутане, неодлучне и молећиве речи.

Роботи су брзо прешли поље, аутоматски бирајући најраскрченији пут, обишли лозу и нашли се лицем у лице са извором звука.

— Шта је ово?

— Овакав призор не постоји у мојој меморији.

— Ипак...

— Да, и ја слутим да је постојао и да га је избрисао координатор. Остали су за тренутак збуњени.

Човек је био наслоњен на дрво. На његовом испијеном и мршавом лицу кожа се осула у љуспе, откривајући бескрвно месо. Десна рука, претворена у изгорелу кашу, непомично му је почивала у трави. Лева, још нетакнута, грчевито је стискала косу од кучине мале лутке — похабане и раскомадане играчке. Човек је, затворених очију, уморно наслонио главу на тврду кору дрвета.

Певао је буји-паји.

Роботи су га гледали.

— Моје су траке стале — рече један.

— Моје као да ишчекују импулс — рече други.

Човек, одсутан за све што се око њега догађа, није отварао очи. Само је патрљком изгореле руке нежно миловао лутку.

— Једна моја девојчице! Убили су те... спалили... — тепао је и јецао, да би се потом вратио својој тихој песми.

Блесак муње осветлио је читаву шуму.

Роботи седоше испред човека, имитирајући његово цвиљење. Заборавивши на координатора, певали су и они.

Црни облаци прекрили су читаво небо, а међу дрвећем почео је да завија јак ветар.

Пале су прве капи кише.

Велике, тихе и топле.

Човек није отварао очи. Завршивши строфу, принео је једну косу од кучине крвавим уснама и пољубио је.

— Једна моја Стела! — рече.

— Једна моја Стела! — рекоше роботи, опонашајући челичним рукама покрете несрећног човека.

— Изгорела је у рату — рече човек сломљено.

— Изгорела је у рату — рекоше роботи.

И наставише, све троје, да певају буји-паји.

Буји-паји...

Падала је густа киша.

Човек је певао.

Роботи су певали. Можда последњи пут слушају једног свог господара.

Роботи су певали док је човек умирао.

Потом се дигоше, избрисаше сусрет са својих трака и запуцаше друмом на који је лила киша.

њихове мисли помоћу ове машине која чита мисли. Она нам каже да ти момци не гаје нимало пријатељска осећања према нама. Изгледа да они осећају само непријатељство и презир према нама.

Туђинци су укрстили своје многобројне руке на компликован начин и погнули главе.

— И то баш сада када смо превалили тако дуг пут до ове планете да подстакнемо дух пријатељства. Шта ћемо да радимо?

— Никада ни на једној од планета које смо посетили нису се резултати Тумача и Читача мисли толико дијаметрално разилазили као у овом случају. Како да им саопштимо да смо дошли овамо са намером да склопимо пријатељство с њима?

Али туђинци су ускоро дошли до једног закључка:

— Чини се да је једино могуће објашњење да момци на овој планети имају посувраћене живце. Ето, зашто они представљају супротност нама у погледу начина на који осећају и изражавају своја осећања.

Сви остали туђинци су се сложили са оваквим резоновањем и запљескали са својим многобројним рукама.

— То је тачно! Сада је све јасно. Будући да је универзум толико огроман, логично је да у њему морају да постоје чак и таква бића.

— Другим речима, то значи да момци на овој планети морају да се смеју онда кад бисмо ми били љутити, и да их разгаљује оно што би нас позледило.

Кад су дошли до овог закључка, свима је пао тежак камен са срца.

— А сада морамо брзо поздравити момке са ове планете. Шта би требало да им кажемо? Ако им се обратимо на љубазан начин, они ће мислити да смо непријатељски настројени према њима.

— Па, нема ту никаквог проблема сада када смо их прочитали. Они имају изокренуте живце, и зато ћемо изразити наше пријатељство говорећи управо супротно од тога.

— Тако је! Припремите поруку.

Туђинац који је био шеф Одељења за провођење укључио је своју машину и одмах почео да припрема поруку.

На аеродрому, чланови Комитета за добродошлицу настављали су да чекају учтиво. Најзад су се туђинци поново појавили. Чланови Комитета су се круто усправили да саслушају поруку. У исти мах, један микрофон је био неупадљиво гурнут напред да преко телевизије пренесе поруку читавој људској раси.

Један туђинац је приступио микрофону и прочитао звучним гласом поруку пуну дубоког пријатељства према житељима Земље.

— Хеј, кајемо се што смо дошли код вас, шугави мајмуни! Гади нам се да гледамо ваша блеса-ва лица поређана тако у линији. Дабогда се срушили мртви, сви одреда!

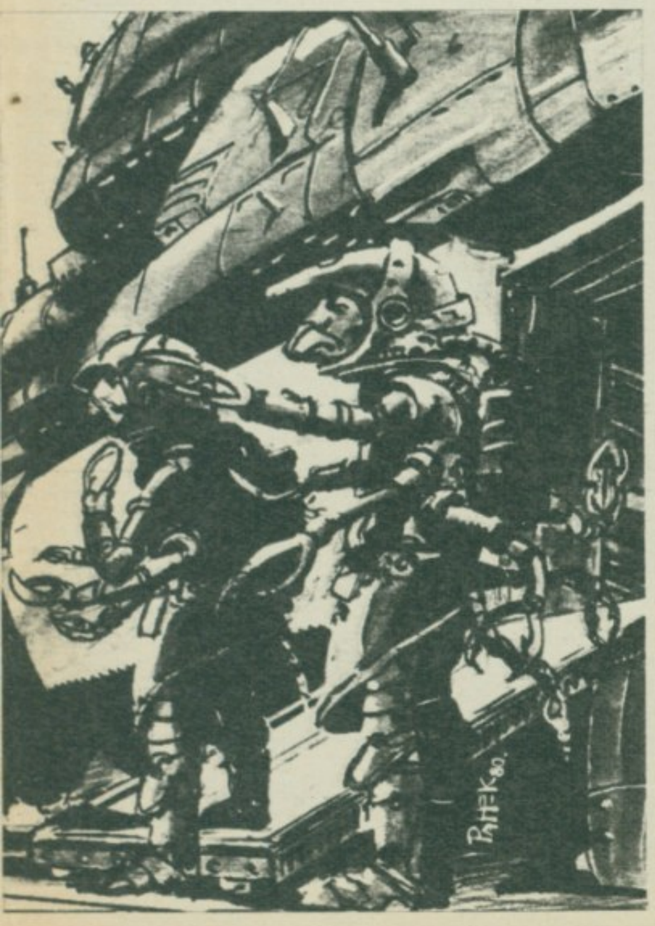

укрштене речи

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЖЕНА

На иницијативу Кларе Цеткин одлучено је да се Међународни дан жена (датум уписати испод **броја 1**) слави као успомена на велике демонстрације које су, под паролом за опште право гласа, одржале америчке жене 1909. године. Као и досада, и сутра ће припадницима „лепшег" пола бити уручени букети цвећа, а неке од врста тог украсног растиња треба уписати поред **бројева 2, 3 и 4.**

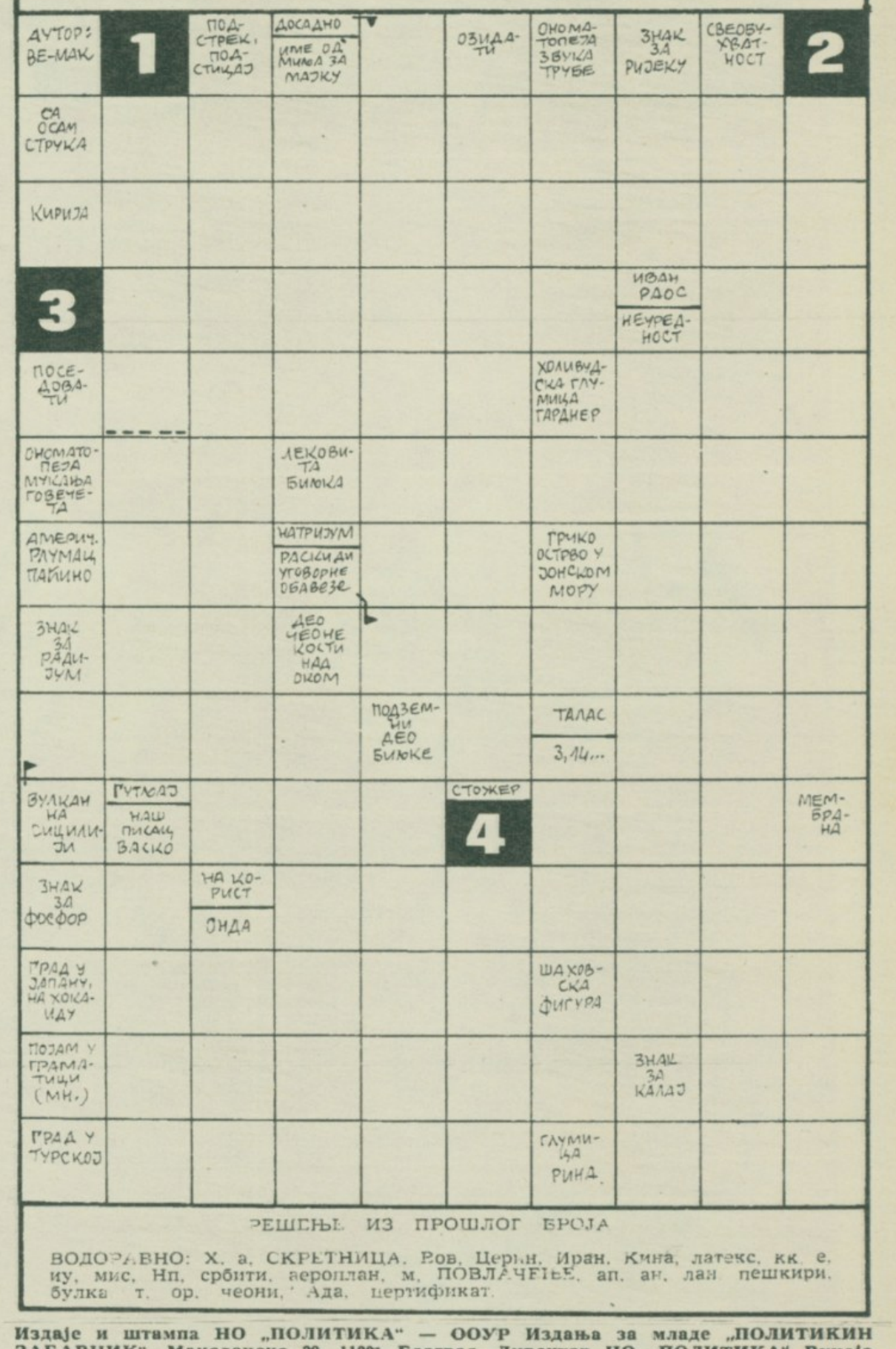

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Х, а, СКРЕТНИЦА, Ров, Цер, н, Иран, Кина, латекс, кк, е, иу, мис, Нп, србити, аероплан, м, ПОВЛАЧЕЊЕ, ап, ан, лан пешкири, булка т, ор, чеони, Ада, цертификат.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00	динара
6 месеци	220,00	динара
1 година	440,00	динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220.00	динара
6 месеци	440.00	динара
1 година	880.00	динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку — НО „ПОЛИТИКА" — ООУР „Продаја" претплата на лист „Политикин забавник"

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	47 —
СР НЕМАЧКА	DM	83.—
ШВЕДСКА	Skr	195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА" код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 60811-620-63-257300-00051, са обавезном назнаком, претпата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

НАРОДНА КЊИГА

Књижевност за децу и омладину

1. Мирослав Антић (I—III)
ДРУГА СТРАНА ВЕТРА
ПТИЦЕ ИЗ ШУМЕ
НЕБО У ОКУ
Ћирилица, тврди, вишебојни повез, формат 13,5 × 20
Цена комплета: 300 дин.

2. ПОЕМЕ ДОБРИЦЕ ЕРИЋА (I—III)
ВАШАР У ТОПОЛИ
ТОРТА СА ПЕТ СПРАТОВА
ДОЛИНА СУНЦОКРЕТА
Ћирилица, брошурани повез формат 15,5 × 20
Цена комплета: 240 дин.

3. РОМАНИ АРСЕНА ДИКЛИЋА (I–IV)
НЕ ОКРЕЋИ СЕ СИНЕ
САЛАШ У МАЛОМ РИТУ
ЈЕСЕН У МРТВАЈИ
МОРИШКИ СНЕГОВИ
Ћирилица, формат 14 × 20, тврди повез са вишебојном кутијом и брошурани.
Цена тврдог повеза: 600 дин.
Цена брошираног повеза: 350 дин.

4. ЈУНАЦИ ЦРТАНОГ ФИЛМА (I–III)
Сарадња са ИРО „Вук Караџић"
НЕОБИЧНЕ ЗГОДЕ ПЕРЕ ДЕТЛИЋА И ЊЕГОВИХ ПРИЈАТЕЉА
МЕДВЕД ЈОГИ И ЊЕГОВА ДРУЖИНА
ПУСТОЛОВИНЕ ВИКИЈА ВИКИНГА
Тврди повез са четворобојним илустрацијама у заштитној кутији од картона у боји. Ћирилица и латиница.
Цена комплета: 750 дин.

IX КОЛО БИБЛИОТЕКЕ „БИСЕРИ"
11. БОЛИВИЈСКЕ БАЈКЕ
12. БРАЗИЛСКЕ БАЈКЕ
13. БАЈКЕ ИНКА
14. БАЈКЕ МАЈА И АСТЕКА
15. ЧИЛЕАНСКЕ БАЈКЕ
16. ВЕНЕЦУЛЕАНСКЕ БАЈКЕ
Цена по књизи: 50 дин.

X КОЛО БИБЛИОТЕКЕ „БИСЕРИ"
17. ГРЧКЕ БАЈКЕ
18. ШПАНСКЕ БАЈКЕ
19. ИРАНСКЕ БАЈКЕ
20. ЈЕВРЕЈСКЕ БАЈКЕ
21. КОРЗИКАНСКЕ БАЈКЕ
22. ТУРСКЕ БАЈКЕ
Цена по књизи: 60 дин.
Цена комплета: 360 дин
Формат 12,5 × 19, тврди повез са четворобојним корицама, ћирилица.

I КОЛО БИБЛИОТЕКЕ „БИСЕРИ"
5. ВИЈЕТНАМСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
6. ЈАПАНСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
7. КИНЕСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
8. КОРЕЈСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
9. МОНГОЛСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
10. ТИБЕТАНСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ
Цена по књизи: 100 дин.
Цена комплета: 600 дин.

Књиге можете поручити:

— Код издавача, „Народна књига", 11000 Београд, Шафарикова 11
— У Салону „Народне књиге", Цетињска 6
— У Сервису „Народне књиге", Николе Спасића 2

Члановима Клуба читалаца „Народне књиге" уобичајени попуст од 20%
У нашим Пословницама у:
— Новом Саду, Фрушкогорска 4
— Смедереву, Липе, Маршала Тита 50
— Лесковцу, Балканска 15-А
— Ченти, Жарка Зрењанина 64
— Скопљу, Бит Пазар бб
— Сарајеву, Синђелићева 1

ИРО „НАРОДНА КЊИГА", 11000 Београд, Шафарикова 11

НАРУЏБЕНИЦА — П. З.

Овим НЕОПОЗИВО наручујем књиге под бројевима (упишите бројеве књига које наручујете)
А. ЗА ГОТОВО — укупно динара ..... уз попуст од 10%, тако да ћу износ од динара ..... платити поштару кад ми уручи књиге.
Б. НА ОТПЛАТУ — по цени од динара ..... коју ћу вам суму отплатити у ..... месечних рата, уз камату од 8% (најмања рата је 100 динара). Рате ћу уплаћивати до 10. у месецу до исплате целе суме.
У случају спора надлежан је I општински суд у Београду.

.....
(Презиме, очево име и име)

.....
(Поштански број, место, улица и број)

.....
(Радна организација у којој је купац запослен)

.....

.....
((Потпис купца, бр. л. к. и где је издата)

Купци, који књигу купују на отплату, оверавају наруџбеницу у радној организацији где раде, а пензионери приликом куповине књига на отплату прилажу претпоследњи чек пензије.

ИГРАЈТЕ СЕ - СЛАДИТЕ СЕ!

Децо!

Нешто лепо за вас који волите PEZ бонбоне. Сада у вашим продавницама уз PEZ бонбоне можете добити лепу значку из серије 15 ликова PEZ фигурица. Играјте се — сладите се!

нова паковање

1906-1978

Kolinska

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

НЕ САМО ГВОЖЂЕ!

Зашто магнет привлачи само гвожђе а не и друге метале?

Светлана из Ниша

Магнет је тело које око себе ствара магнетско поље. Постоје две врсте магнета: трајни и електромагнети. Први има феромагнетско својство и за његову израду некад се употребљавало каљено гвожђе. Данас се за израду магнета користе легуре као што су гвожђе-никал-алуминијум и кобалт-никал-алуминијум. Управо састав ове последње указује на то да гвожђе није једини метал који има феромагнетна својства, особине без које магнет не би био оно што јесте. Њега поседују и кобалт и никал. Пада у очи и да у саставу и једне и друге легуре улази алуминијум, а он нема феромагнетска својства. Зато има једно друго: он „потенцира" феромагнетизам.

ЗАШТИТНИК ЉУДИ

Жеља ми је да сазнам откуд потиче и како је настало моје име?

Сандра Јаковљевић,
Шибеник

Твоје име је грчког порекла. Настало је, односно изведено је из мушког имена Александар које значи заштитник људи.

ЈАДРАН ИЛИ ГОРЊЕ МОРЕ

Желио бих да знам које је године Јадранско море добило име?

Тончи Друшковић,
Рачишће
Корчула

Које године је Јадранско море добило име тешко је рећи, јер га под тим називом још од давнина спомињу Словени. Датум није записан.

Назив Јадранског мора потиче од античког града Адрије или Атрије који се налазио на западној обали Апенинског полуострва. Први пут забележено у списима, јавља се под именом Adriatike thalassa. Тако га бар спомиње Грк Скилакс који је живео у 6. односно 5. веку пре н.е. Исти назив користе и Ератостен, Птоломеј и Страбон с тим што га спомињу и као Adriatikos kolpos (колпос на грчком значи залив). Римљани су Јадран називали Adriaticum, Hadriaticum mare, или Sinus Adriaticus. Касније су користили и назив Mare superum (Горње море) за разлику од Јонског мора које су називали Mare inferum (Доње море).

СЕКИРА У МЕД

Како је настала изрека „пала му сјекира у мед"? **Срђан Братушић,**
Приједор

Изреком „пала му секира у мед" обично жели да се каже да је неком нешто успело, да га је сустигла „срећа". А настала је, приповеда се, овако: дечаци са села често су ишли у оближње шуме и тамо тражили мед дивљих пчела које су своја саћа правиле у шупљим стаблима. Са собом су носили секире којима су засецали дрвеће да би видели има ли у њему меда. Дешавало се да се понеки дечак намери на право дрво и да му том приликом секира заиста упадне у мед!

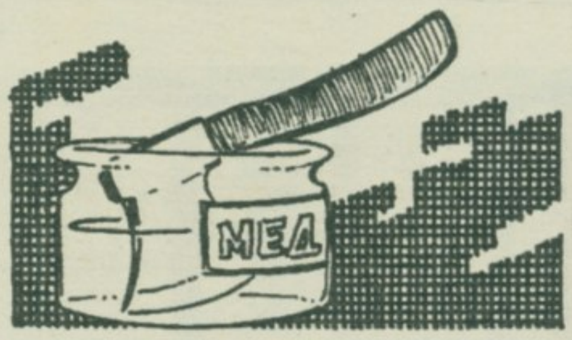

И ОСМА И — ДЕВЕТА

Молим те да ми одговориш да ли се налазимо на крају осме или на почетку девете деценије овог века?

Драган Давосир,
Нови Сад

Питате ли астрономе, одговориће вам да се 1980. годином завршава осма деценија. По њиховом хронолошко-астрономском рачуну деценија почиње првом а завршава се нултом годином. Па ипак, ни они који су убеђени да смо упра-

во „начели" девету деценију не греше. Мање званичан, а можда распрострањенији, начин рачунања деценије почиње нултом, а завршава се њеном деветом годином.

ЈЕДИНА ШАНСА

У којој школи или козметичком салону у Београду могу да похађам козметички курс? Интересује ме и колико то школовање траје и какви су услови за упис?

С. Николић,
Бајина Башта

Козметика у Београду може још једино да се упише у Школи за медицинске сестре и техничаре и то у оквиру редовног образовања. Поступак је следећи: после прве две године усмереног образовања

врши се, на основу општег успеха, избор кандидата. Сем општег успеха, за упис на групу козметике важно је и какав је успех кандидат постигао у претходним годинама из следећих предмета: биологије, хемије, физике и матерњег језика. Адреса школе је: Улица Наде Димић 4, Земун. Пошто си ти већ завршио(ла) средњу текстилну школу, најбоље је да се лично распиташ у секретаријату школе да ли можеш да се упишеш. То ти је једини начин да завршиш козметику. Други не постоји јер, како смо сазнали, Београду се више не одржавају козметички курсеви.

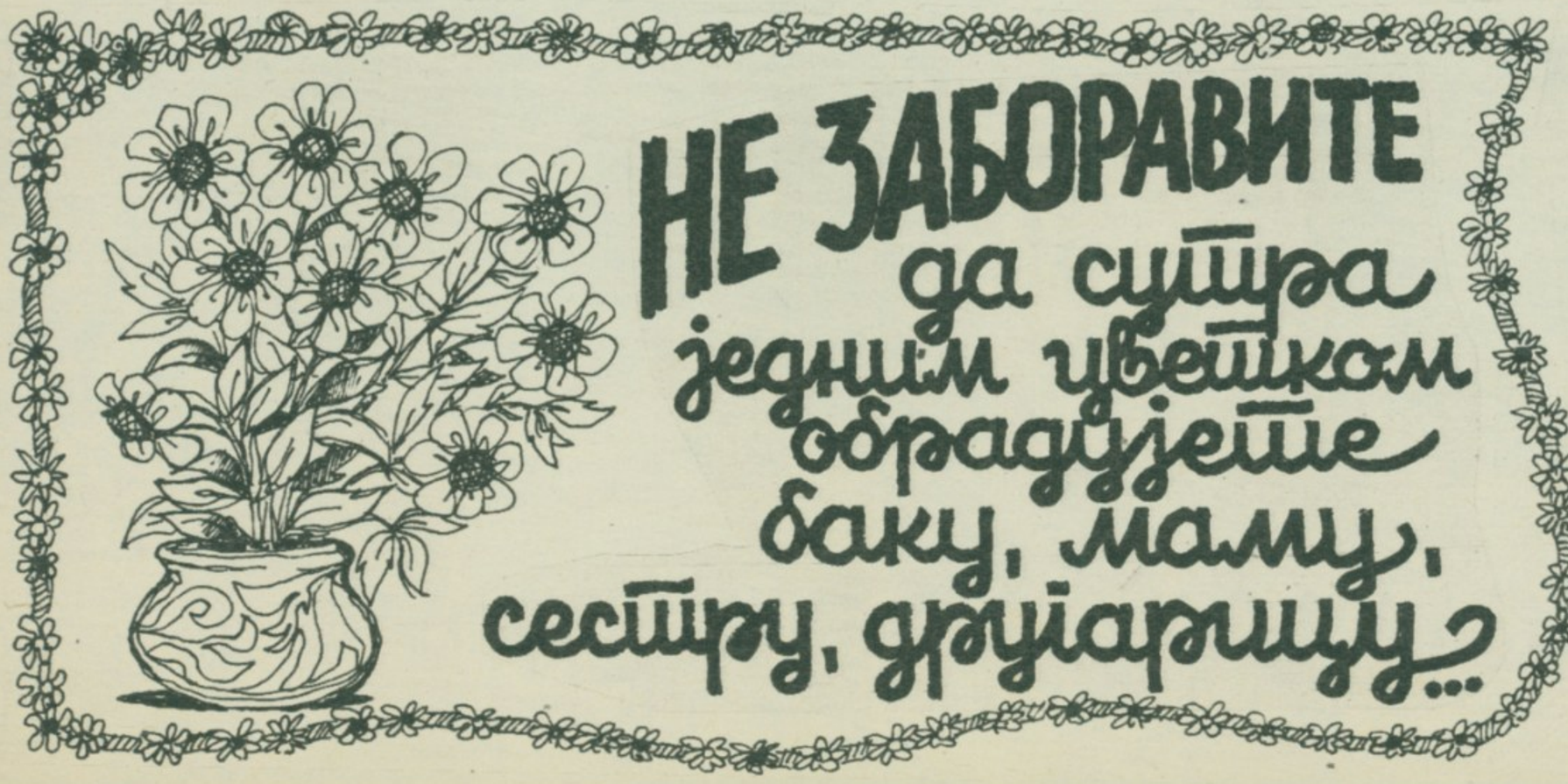

ВЕЛИКИ НАГРАДНИ КОНКУРС

ЗА ВАС КОЈИ ВОЛИТЕ НАС

Поводом Прве савезне изложбе паса свих раса коју 27. априла ове године организује Београдско кинолошко друштво у централној хали Београдског сајма редакција „Политикиног забавника", у сарадњи са Друштвом, покреће велики наградни конкурс за израду дечјих ликовних радова са темом: ПАС, МОЈ ПРИЈАТЕЉ.

Тема је истовремено и одређена и — слободна. Одређена, јер на слици коју нам пошаљете пас мора да буде присутан ако не другчије оно бар као део композиције, и слободна, јер је остављена могућност да четвороножног пријатеља човека прикажете у било којој ситуацији или пози. Дакле, у оквиру теме остављена вам је сва слобода изражавања. Исто тако слободан је и избор ликовних техника и дисциплина радова. На вама је да одлучите да ли ћете нам послати скулптуру, рељеф, цртеж или слику и да ли ће она бити рађена

пастелом, акварелом, темпером или неком другом техником

И формат ликовног рада препуштамо вама. Оно што вам не препуштамо то је могућност да се — не потпишете. Анонимне радове жири неће узимати у обзир и зато не заборавите да на полеђини слике, односно цртежа, упишете име и презиме, адресу и школу коју похађате. Уколико ваш рад буде скулптура или рељеф, прикачите цедуљицу са свим потребним подацима.

Право учествовања на конкурсу имају сви ученици од I до VIII разреда основне школе. Радови ће се примати до 4. априла, што значи да на располагању имате месец дана.

Радове шаљите на адресу „Политикиног забавника", а то је Македонска 29, 11001 Београд, са обавезном назнаком: „За наградни конкурс: ПАС, МОЈ ПРИЈАТЕЉ".

Најбољи радови биће, награђени.

Доделиће се:

— 2 прве награде, а то ће бити књиге, свака у вредности од око 1000 динара;

— 3 друге награде биће такође књиге, у вредности од по 800 динара свака;

— 5 трећих награда, опет књиге од по 500 динара свака;

— 20 мајица „Политикиног забавника" за оне чији радови буду оцењени нешто слабијим од оних који добију једну од прве три награде. Добитници мајица добиће и комплет значака свих листова које издаје ООУР „Политикин забавник", а то су, сем „Забавника", и „Микијев забавник", „Денис", „Здраво" и „Мозаик".

Сви награђени радови, заједно са онима који по оцени жирија буду задовољили основне критеријуме ликовног изражавања, биће изложени 27. априла у централној хали Београдског сајма у којој ће се одржати и изложба паса, од 6 до 18 часова.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Ко ми први пошаље разгледницу свога града добиће 80 сличица Бруса Лија. **Невен Мађарош, 56230 Вуковар, С. Опсенице 26**

—•—

Мењам 8 салвета или 8 разгледница за једну металну значку. **Жељко Башић, 58000 Сплит, Народних хероја 62**

—•—

Ко ми пошаље постер „Сребрних крила" добиће од мене 10 салвета или 5 маркица а за њихову слику дајем 3 салвете или 1-2 марке. **Марјан Шуман, 74000 Добој, Јосипа Јовановића 39**

—•—

За један грчки или римски стари новчић дајем пет маркица и двадесет разгледница или десет салвета. **Станислав Худи, 55000 Славонски Брод, Мише Фунарића 28**

—•—

Моји другови и ја почели смо да сакупљамо Забавнике и желимо да отворимо малу библиотеку у којој ће сви заинтересовани моћи да читају наш омиљени лист. Међутим, немамо све бројеве, посебно оне старије, па молимо читаоце да нам помогну. **Павиша Делија, 58355 Опузен, Подградина**

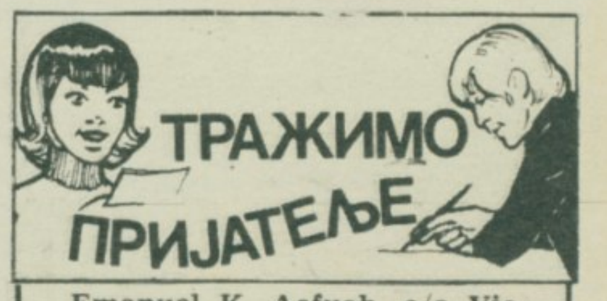

Emanuel K. Aefuah, c/o Victor Smith, P.O. Box 940, Cape Coast, Ghana W/A — 17 година, воли фудбал, сакупља разгледнице и размењује поклоне

—*—

Марио Бахун, 42000 Вараждин, П. Мишкина 12 — 13 година, дописивање са девојчицама

Божана Вучевац, 25000 Сомбор, Ваљевска 24 — На летовању у Дубровнику јула прошле године моја другарица Марија и ја упознале смо Нехруа из Дервенте и молимо га да нам се јави

—*—

Бранка Беличин, 26000 Панчево, Жарка Зрењанина 36/7 ст 10 — 15 година, воли спорт и рок музику

—*—

Виолета (14) и **Костадинка (16) Балабанова, 91000 Скопље, Николе Грчето кула II, стан 14 рејон 28** — воле музику и спорт, сакупљају постере певача и поп група

ПРЕКРАТИТЕ ВРЕМЕ РЕШАВАЈУЋИ ЕНИГМЕ У ЕНИГМАТСКОМ ЛИСТУ ПОЛИТИКА Мозаик

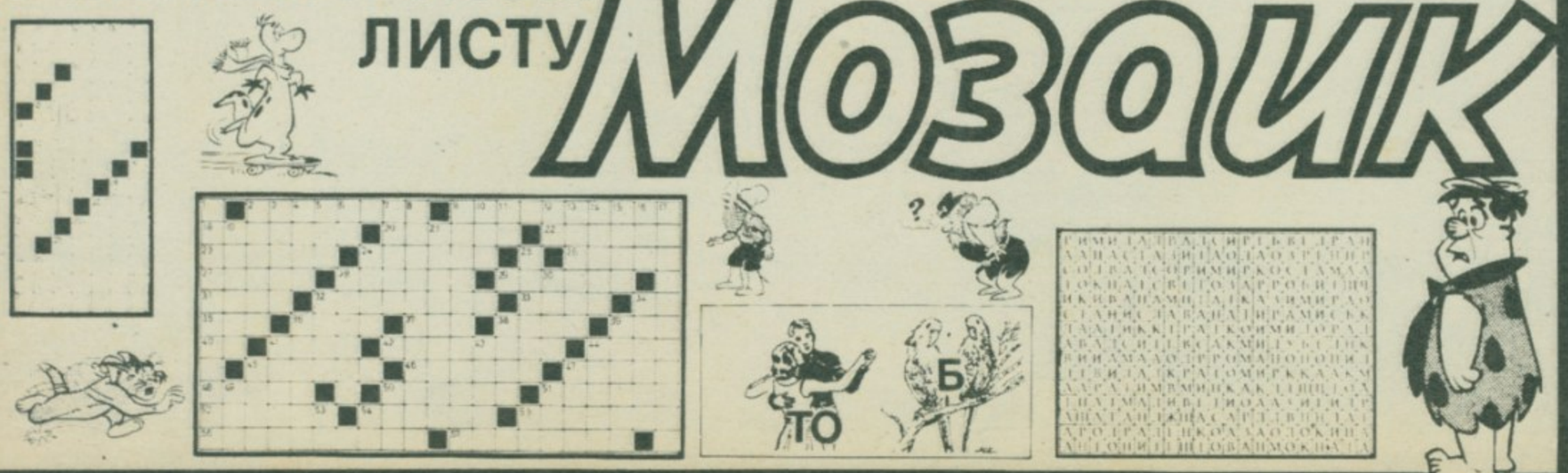

WALT DISNEY

МИКИ